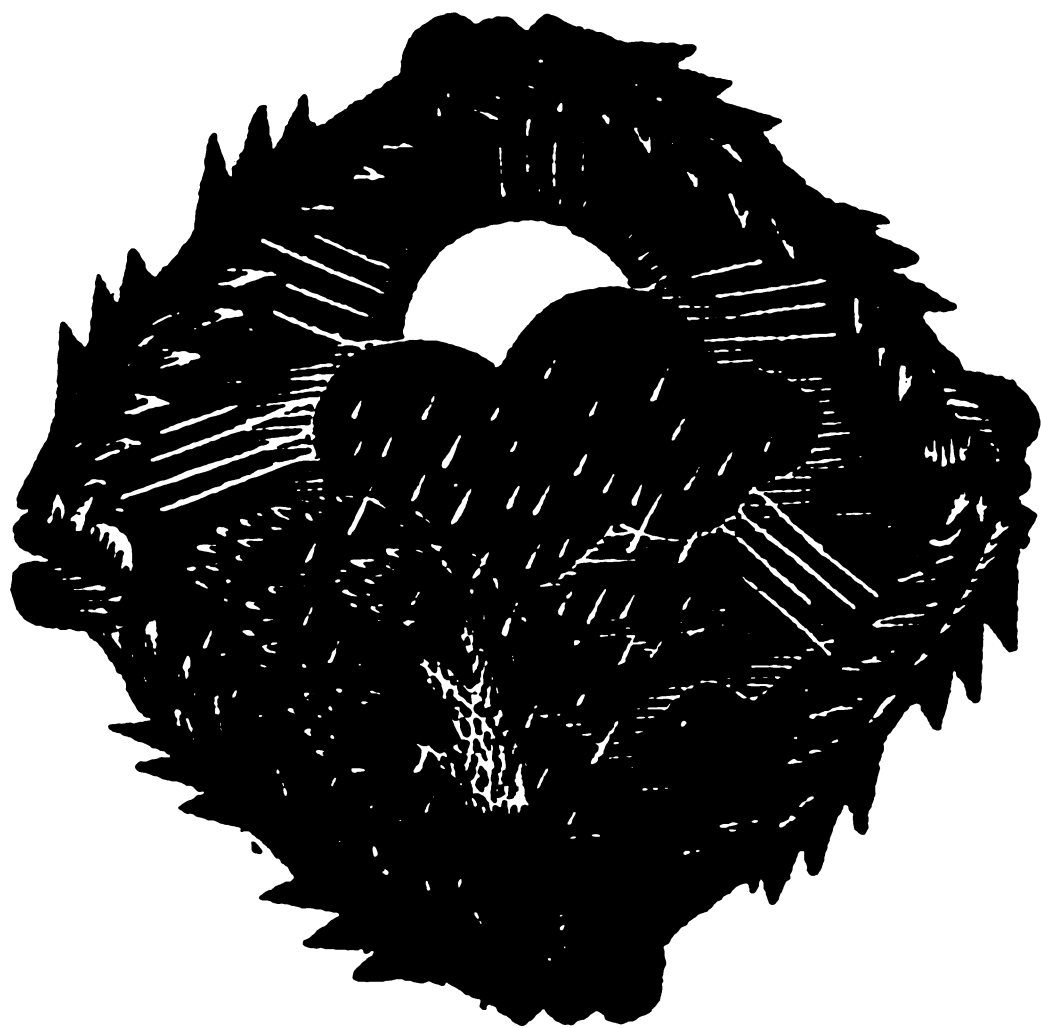
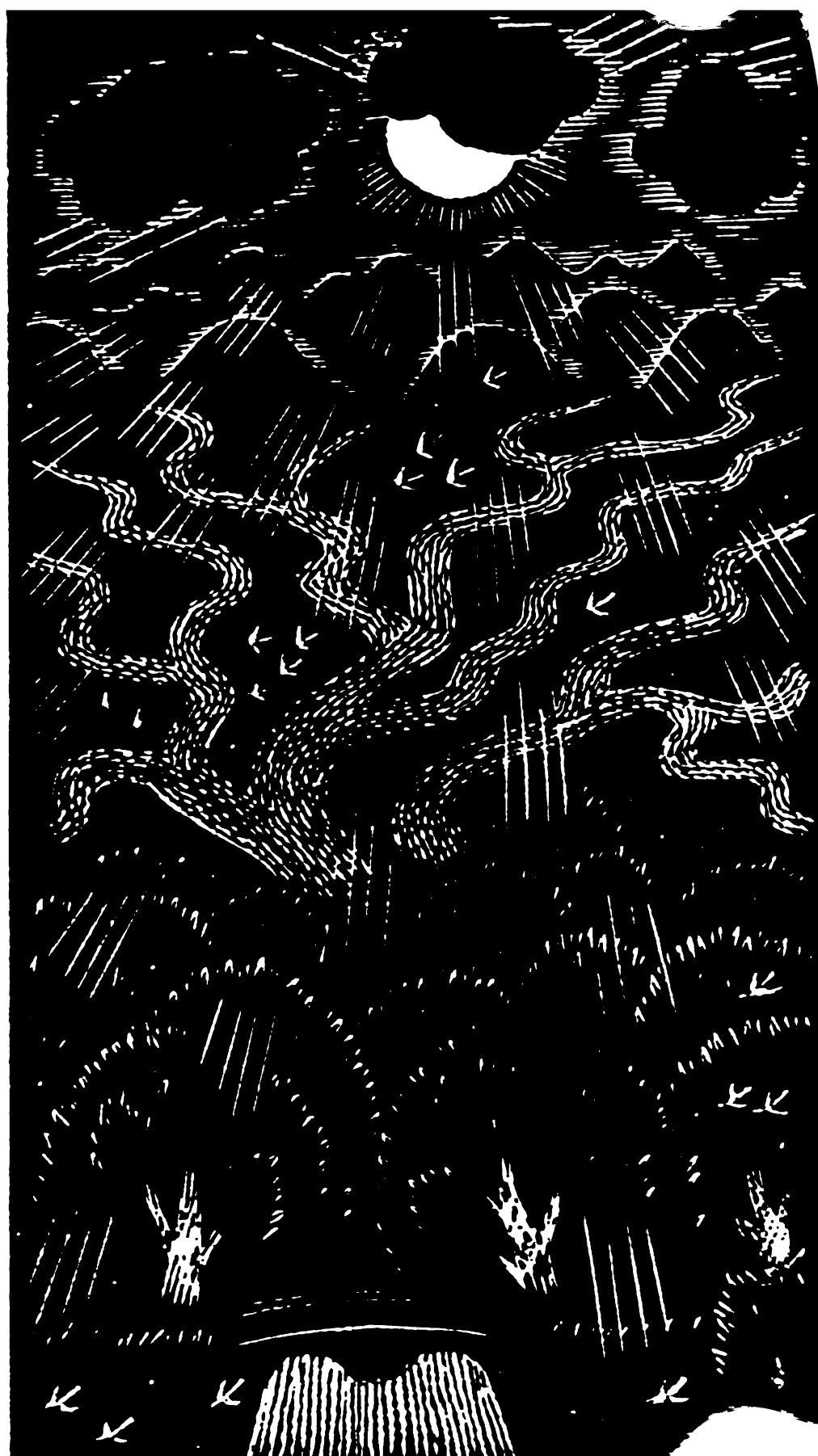

H I L A I R E B E L L O C

Č T Y Ř I P O C E S T N Í

ČTYŘI POCESTNÍ

H I L A I R E B E L L O C

Č T Y Ř I

P O C E S T N Í

S M Ě S

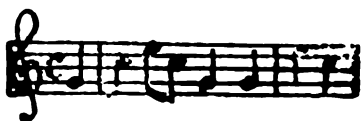
Z ANGLIČINY PŘELOŽIL ANT. L. STRÍŽ

*Z Jižních Hor a z Jižního Moře
takové blaho na mne vane,
že vyjdu-li na Burtonske písčiny
a učiju vůni svojí otčiny,
srdce celé obnoví a naplní se mi
Jižním Mořem a Jižními Horami.*

Za - zpí - vám Go - li - er!

Paní
WRIGHT-BIDDULPHOVÉ
*z Burtonu v Hrabství Sussexském,
pod jejíž střechou tolik z této
knihy bylo napsáno.*

PŘEDMLUVA

Můj Rodný kraj, jest dokázáno v životě každého člověka, že ač jeho lásky jsou lidsky a tudíž měnlivý, přece dle toho, jak je upíná na věci neměnné, dozrávají a rozšiřují se.

Proto, milý Sussexe, bývají mužům milými zvláště ty ženy, které s lety pořád jsou jen víc a více sebou, nabývají rovnováhy a zanechávají nebo zapomínají rozmarů. A proto, Sussexe, člověk miluje starý dům, jenž býval domem jeho otce, a proto si člověk zamilovává celým srdcem onen dílec země, který živil jeho dětství. Neboť ten se nemění, nebo mění-li se, tož jen maloučko, a člověk nachází v něm ráz věci trvalých.

V této lásce zůstává spokojen, až možná nějaká výstraha ho zasáhne, že i jeho Rodný kraj se blíží svému Soudu. Tu, věř mi, Sussexe, jímají člověka rozličné úzkosti; rád by, kdyby to možno bylo, zachoval svůj kraj v těle a uchránil ho tak, jak jest, na vždy. Ale věda, že toho nemůže, „alespoň“, dí si, „uchovám si jeho obraz, a ten ať zůstane.“ A jako člo-

věk malovává se zvláštní vášnivostí tvář, na kterou mu dovoleno patřiti jen na kratičko, tak vášnivě zachycuje obzor svého domova a své rodné nivy, dříve než zajdou v zapomenutí a promění se kdož ví več. Proto zachytil jsem písmem, co se mi přihodilo už před tolika lety, když jsem se potkal s jedním mužem a potom s druhým a všickni čtyři jsme se sebrali a prošli celým naším krajem, Sussexem, s konce do konce. Mnoho let jsem pomýšlel, že to sepíšu, a nepsal jsem; a nepsal bych toho ani nyní, a vůbec bych této knihy nevydával, Sussexe, kdybych nepoznával, že podroben jsa zkáze jako všechny věci stvořené, rychle se asi blížíš s námi ostatními svému konci. Poznávámť v duchu velmi jasně, že přijde den, kdy svaté to místo zahyne, i všecken lid jeho, a nebudou už nikdy tím, čím byly. Ale dříve než den ten přijde, Sussexe, kéž tvoje prst mne přikryje, a kéž některý kněz zvučného hlasu z Arundelu, nebo z Grinsteadu nebo z Grawley nebo z Storringtonu, ale nejraději tam od nás, zazpívá Do Mi Fa Sol nad mými kostmi.

DVACÁTÉHO DEVÁTÉHO ŘÍJNA

1 9 0 2

Před devíti lety, když jsem seděl u „Jiřího“ v Robertsbridge, popíjeje jejich portské, a zahleděl se do ohně, vynořilo se ve mně množství myšlenek, kterými posléze připlynula vidina domovských lesů a ještě jiného místa — jezera, z něhož vyvěrá Aruna.

I řekl jsem si v hloubi své mysli:

„Co to činíš? Vrhł jsi se v jakési zaměstnání, jež tě zavádí daleko do ciziny, a to ni ze ctižádosti ni z dobrodružství, ale pro pouhý zisk. A plavíš se přes moře a získáš peněz, a vrátíš se a utratíš víc, nežli jsi získal. Ale zatím tvůj život pořád ubíhá jako voda, a věci, které jsou pro lidi závažny, tobě vůbec unikají.“

Když jsem se o téhle věci zamyslíł a popíjel ono portské, tu lesy, táhnoucí se podél zátočin mé řeky, vynořily se mi znovu tak jasně, že jen pro ně, a abych se pokochal jejich krásou, zaclonil jsem si rukou oči, a váben jsa všemi těmi půvaby, jimiž člověka okouzlují domovské lesy, patřil jsem na srázný břeh nad Stokem, na údolí, vysoký hřbet, zakrývající diváku Arundel, a Arunu zatáčeující se a hrčící pod ním. Cítil jsem dech přílivu.

Nikdy ještě, ani v lepších dobách, když jsem jej zřel ve skutečnosti a živě před očima, nerozvinul se

takhle přede mnou ten krásný obraz; i barvy jeho byly živější, než bývají v našem anglickém podnebí; ale protože to bylo vidění, ničeho nebylo slyšeti, ani šelestu listí, ač jsem viděl, jak větřík prudkými poryvy hraje po náplavních lučinách a duje proti proudu, čeří hladinu vodní.

Tu jsem si opět řekl:

„To, čím se zabýváš, nestojí za nic, a všechno na této nešťastné zemi nestojí za nic, kromě ukojení tvé žádosti. Považ, kolik let tomu jest, co jsi neviděl svého domova, a jak krátko snad setrvá ve své dokonalosti. Vzchop se a vrať se ve své rodiště, byť jen na den; neboť přešťastnou náhodou jsi už na půdě svého kraje a Kent máš míli nebo dvě za sebou.“

Tyto věci si říkáje pocítil jsem toho, co pocítil onen muž, o němž každý z nás četl v Homérovi, a při čemž se každému srdce zachvělo: že toužil za svého putování, „uzříti ještě kouř, vystupující ze své domoviny, a potom umříti.“

Tu udeřil jsem pěstí do stolu, a jako by nebylo žádné povinnosti a žádných závazků na světě, vykřikl jsem (neboť jsem myslel, že jsem samotný). Řekl jsem si:

„Půjdu odsud do svého domova.“

Když jsem tohle vyřkl, hlubší hlas staršího muže odpověděl:

„A protože já jdu na totéž místo, cestujme tam spolu.“

Obrátil jsem se a zlobil jsem se, neboť když jsem se pohroužil do toho snění, nebylo u mne nikoho, a myslel jsem, že jsem úplně sám.

I ušel jsem, že za stolem sedí vysoký hubený muž,

dosti letitý, statný; oči měl hluboko vpadlé; hleděly z nich stráža a smutek; vlasy měl barvy ocelové; byly kadeřavy a husty, a bradu měl zarostlou silnými vousy, šedivými a tuhými jako jeho vlasy.

„Nevěděl jsem, že jste zde“, řekl jsem, „a ani nevím, jak jste sem přišel, ani kdo jste; ale přejete-li si věděti, proč jsem promluvil nahlas, ač jsem myslil, že jsem sám, bylo to vzpomínkou na tento kraj, na jehož pomezí jsem se náhodou ocitl na hodinku, dokud mne vlak odtud neodnese.“

Tu on odpověděl stejně vážně, jako byl promluvil ponejprv:

„Co toho se týče, ten kraj jest i mým krajem — a slyšel jsem, že jste ještě něco řekl.“

„Tak jest, řekl jsem ještě něco, a poněvadž jste mne slyšel, víte, co jsem řekl. Řekl jsem, ať se celý svět poděje ke všem všudy, ale že chci znovu uzříti svou domovinu a projíti svůj rodný kraj odsud a od této chvíle, a poněvadž jste se mne ptal zvláště, která strana to jest, povím vám. Mým dílem Sussexu jest celá ta strana od údolí arunského a vzhůru až k Západnímu Rotheru a tak přes vrchy Dun k Norewoodu a osamělému místčku, řečenému No Man's Land.“

On mi pravil, pokyvuje zvolna:

„Těž je znám“, a rozhovořil se, „Člověk bývá více sebou, když jest mezi několika; proto vydejme se na tu cestu společně, a cestou přibírejme společníky, jací se nám namanou.“

Ochotně jsem svoloval, neboť všecko družství jest dobré, ale náhodné družství jest nejlepší; a řekl jsem mu, nejprve:

„Máme-li býti pospolu tři nebo čtyři dni (neboť

třeba počítati na nejmní celou délku Sussexu), povězte mně svoje jméno a já vám povím svoje.“

Pousmál se úsměvem, jaký si osvojili lidé, kteří hovořili s nejrozmanitějšími typy společníků, a řekl:

„Moje jméno jest takové, že povídá pramálo, a řekl bych je, ale nestojí za to. Jak vy se jmenujete?“

„Moje jméno“, řekl jsem mu, „má význam jen pro ty, kteří ho potřebují znáti; mělo by význam pro mé pány, kdybych jaké měl, ale nemám jich. Pro lidi mně rovné nemá významu. A poněvadž vy mi nechcete říci svého, a nějak jest třeba navzájem se jmenovati, budu vám říkati Šedovous, což mi vás v mysli určuje velmi vhodně.“

„A kterak jmenovati vás“, pravil, „za té krátké cesty?“

„Říkejte mi Sám“, odvětil jsem, „neboť tohle jméno dávati budu své osobě a své duši, jakož shledáte, jakmile začnu o nich mluvit.“

Takto jsme se uradili, že projdeme celý kraj až k našemu známému místu, a budeme loviti, možno-li jich ještě uloviti, základní radosti duše, a sbírat, možno-li jaké sesbírat, další společníky; a dohodli jsme se, že svoje přátelství, jak bylo dílem náhody, tak i náhodě dále zůstavíme, a že ta bláznovská jména nám dostačí, abychom se poznali.

Když tedy jsme učinili jakousi úmluvu (ne však dříve), nalil jsem mu štědře svého portského, do stříbrného džbánu, který nosíval v kapse, a popíjeje zbytek ze sklenice, ujednal jsem s ním, že vyrazíme nazítří za svítání k západu po silnici brightlingské — to jest vzhůru do lesů a k vysoké písčinně, s níž v dáli ponejprv se ukážou Duny.

Toto vše událo se večer 29. října roku 1902; vzduch byl ostrý, ale ne mrazivý, a venku honily se poslední mraky veliké vichřice, která byla trvala tři dni.

Na druhý den ráno, náležitě se vyspavše a nikomu se nezmiňující, kdo nás zabral nebo co podnikáme, ale odtrhnuvše se ode všech starostí a od světa, vykročili jsme k západu, abychom posléze dostihli údolí arunského a míst nám známých.

TŘICÁTÉHO ŘÍJNA

•

Bylo ještě povětrí a mraky se kupily a honily po obloze chladného jitra, když jsme šli alejí u Scandalské Brány a bezlistými lesy; a cesta pořád stoupala, až jsme přišli do vsi Brightlingu, kdež jsme si řekli, že zajdeme do hospody a posnídáme, neboť ušli jsme čtyři míle a za celou cestu do kopce sotva jsme si pověděli slovíčko.

Ale vstoupivše do hospody, uzřeli jsme tam veselého bracha, jemuž pod kůží hrál smích, a přímých a smělých očí. Ale tyto oči jeho byly potaženy mořskou solí a bledší, než by byly oči rolníkovy; neboť z toho, jak sebou klátil sedě a jak svým údům popřával pohodlí, bylo znáti, že jest námořníkem. Tolik bylo docela jasno. Kromě toho měl námořnickou čepici se lesklým hrotem a šaty měl námořnického střihu, a boty nikoli šněrovací, nýbrž natahovací a nejevící nikde švu.

Vstoupivše pozdravili jsme toho muže a on nás též. Ptál se nás, odkud přicházíme; řekli jsme, že z Robertbridge; pravil nám, že on spal té noci v hospodě a posnídav chystal se jíti dál, a ptal se nás, kam se ubíráme. I řekl jsem mu:

„Zamanulo nás, tohoto staršího i mě, cestovati na

západ bez plánu, až bychom přišli na nejpěknější místa kraje, totiž k Aruně a do mé známé končiny.“

Námořník: „Nuže, to se mi velmi dobře hodí.“

Šedovous: „Kterak míníte, že se vám to dobře hodí?“

Námořník: „Míním, že i mým úmyslem jest jíti na západ, neboť mám peníze v kapse a myslím, že jich stačí na několikdní.“

Sám: „Máte asi loď v Portsmouthu nebo v Southamptonu, k níž dojdete, půjdete-li s námi?“

Námořník: „Nemám, ani ne v Boshamu, o kterém zpívá písnička, ‚Bosham, jenž leží u Selsea!‘ Nečeká na mne ani lodičky v přístavu boshamském, ale dochodím již po svých. Takto žiju od té doby, co jsem se dal na tuto dráhu, a tak míním i skončiti.“

Šedovous: „Neskončí se, jak byste si přál.“

Požádav o snídání pro nás dva i pro něho, řekl jsem námořníku: „Hodláte-li cestovati s námi, kterak vás máme jmenovati?“

„To“, pravil námořník, „záleží na tom, jak vy sami se jmenujete.“

„Nuže“, děl jsem, „tenhle starší se zove Šedovous. Není to jeho rodné jméno, ale přísluší mu, a moje jméno jest Sám, též výborné jméno — nejliběji znějící jméno na světě.“

„Dobrá“, řekl námořník, přistrkuje stolicí ke stolu a nalévaje si z baňaté a veliké konvice čaje, „tož mne nazývejte Námořníkem, což jest nejpěknější jméno na světě a sluší mně, myslím, znamenitě, neboť věřím, že jsem mistrem námořníkem všech námořníků a plavil jsem se po všech mořích světa.“

Šedovous: „Vidím, že budete dobrým společníkem.“

Námořník: „Budu, dokavád se mi bude chtít; ale ať se nedivíte, odběhnu-li tu neb onde na hodinu s cesty, nedovoluje se vás aniž koho jiného; neboť dokud mám peníze v kapse, chci užítí světa.“

Sám: „Šťastně jsme se sešli, Námořníku, vy a Šedovous a já v této osadě brightlinské, kteráž, ač leží tak daleko od největších a nejlepších obcí našeho kraje, jest jaksi jeho svatyní.“

Šedovous: „Toho jsem nikdy neslyšel o Brightlingu, ale o Hurstmonceaux.“

Sám: „V každé zemi mohou býti milostná místa a ostatkové kaple a posvátnosti všelijaké. Neboť poznáte, Šedovouse, nebo spíše již jste poznal, jsa tak dlouho na světě, že dobré věci se nepotírají.“

Námořník: „Ale proč to pravíte o Brightlingu? To snad pro ty širé záhyby lesů, jež nyní se otvírají podzimem a jsou harfami zvučícími větrem? Jistotně kdybych se tu probudil ze mdloby nebo z dlouhého spánku, poznal bych po vzduchu a po stromech, v které krajině jsem.“

Šedovous: „Ne, on měl na mysli obelisk, jenž k sobě poutá zraky celého Sussexu!“

Sám: „Měl jsem na mysli něco mnohem vzácnějšího, a duši jednoho člověka. Nebo nevšimli jste si znaku této hospody, dle něhož jest známa?“

Námořník: „Nuže, nazývá se ‚Pod erbem Fulleroým‘; asi že tu jest tolik ovcí, a tudíž mnoho vlny a odtud i valchářství.“*

Sám: „Nikoliv, proto se tak nenazývá, nýbrž dle

* Fuller=valchář.

erbu nebo jména jistého Fullera, šlechtice z tohoto kraje, jenž v sobě měl srdce a krev sussexskou, jako měl earl Godwin a jiní pověstní v dějinách. A věru tento muž Fuller zasluhuje si, aby byl pověstným a by byl nazýván takřka polobohem mého kraje, neboť skvěle použil všeho svého jmění a žil svého času jako nějaká bytost nesmrtelná, vědoucí, co stojí člověku za námahu na jeho kratičké pouti tímto životem. Slyšel jsem vyprávěti, že tento Fuller z Brightlingu, jmenován byv hrabským rytířem pro hrabství sussexské v době, kdy byl na trůně král Jiří III., jel sám do Westminsteru v nádherném velikém kočáře, do něhož zapřaženo šest mohutných, bujných, s větrem závodících koní, ale nebyly to koně plemene sussexského, neboť není ho. A rytíř —“

Šedovous: „Dobře pravíte, že není ‚sussexských koní‘, neboť jest jen dvojí stvoření v Sussexu, jemuž Sussex ráčí dávatí své jméno, a prvním jest pes křepelák a druhým ovce. Všimněte si, mnoho království a hrabství a zemí rozhazuje marnotratně svá jména, protože jejich jména jsou nevalného významu a nikterak posvátna, i dává ten kraj své jméno sýru, a jiný nějakému výrobku železnému neb jinému, a jiný ssedlé smetaně nebo máslu, a jiný něčemu směšnému, jako bezocasé kočce. Ale v Sussexu ne tak, neboť naše jméno není jménem, jež by sloužilo za štítek a přivěšovalo se na všední věci, neboť jsme si vědomi, že jsme byli prvním místem stvořeným, když byl tvořen svět, a zůstaneme jistotně posledními, královsky a pokojně, kdy vše ostatní bude žalostně hynouti v Den Soudu strašným nesmírným lijavcem ohně s Nebe. Kterýž se spustí, neklam-li se, na celou zemi a zaplaví

vše kol hranic našeho kraje, stravuje Tonbridge a Appeldore (ne však Rye) a Horley a Ockley a Hazelmere a dozajista Petersfield i Havant a zvláště běda bude ostrovu Haylingu; ale Sussexu ani vlásku na hlavě nepřipálí, to bylo ustanoveno od počátku, a třeba že v něm jest Burwash a ti, kteří v něm bydlí.“

Sám: „Vskočil jste mi do mé řeči o Fullerovi, onom vznešeném velmoži, vzešlém z tohoto vznešeného kraje.“

Námořník: „Vypravil jste ho do Westminsteru v kočáře s šesti velikými koni, aby zasedl ve Sněmovně a byl rytířem hrabství.“

Sám: „Tak jest, a Bůh tomu chtěl, cestou zpíval si píseň ‚Golier! Golier!‘ a jsem si skorem jist, že než přijel k hranicím našeho kraje a vjel na půdu barbarskou, zástupy lidu se mu sbíhaly v cestu a slavně ho vítaly, jakož sluší takové muže vítati, neboť byl to nejušlechtlejší muž a ke všemu dobrému pohotový. On nevěděl, co ho čeká, nevěda, že by bylo něco tak bídného jako Westminster nebo něco tak zatuchlého a nízkého jako jeho přehavná Dolní Sněmovna, kdež sedí muži ochrnutí a škaredící se, nenávidící druh druhu i sami sebe; ale on neznal nic nežli širý Sussex.“

„Když tedy přijel do Westminsteru, blížil se právě den, na který určeno bylo rokování Zástupců Lidu, venkoncem prázdné a marné, o Horku, nebo o hodnotě nicoty; a muž, který hrabal nejvíce diet, a jeho první bratránek, jenž mu seděl naproti a jemuž přislíbil příští zásyp z obecního jmění, a jeho svak a jeho agitátor a ostatní zloději začali své okázalé bláznovství, když veliký Fuller povstal na svém místě, pln lihu, a řekl, že nepřišel do Sněmovny mluvit tako-

vých žvástů nebo jich poslouchat, ale naproti tomu navrhoval bez okolků, že jim přednese Chvalořeč na Hrabství Sussexské, z něhož přišel a jež bylo základním územím a hlavním okresem celého světa.

„A čile a mohutně začal tuto Chvalořeč, vládnal hlasem jako zdravý muž, jenž chce udusiti všecku opposici a jenž zavolá psa s půl míle cesty nazpět. A ač se zdvihla kolem něho bouře ode všech těch skrčenců, kteří přišli do Westminsteru ne k chvále a cti svého kraje, ale aby napěchovali své kapsy, on mužně a zvučně mluvil svoje a všecky přehlušil, až sněmovní žezlonoš schnul strachem a zapisovatel si přál, aby se byl nenarodil. Předseda však, jehož úlohou jest udržovati ono místo prázdným (nepamatuju se na jeho jméno, neboť takoví lidé nebývají pověstni po smrti), povstal ve svém taláru a volal na Fullera, že se odchýlil od pořádku. A poněvadž Fullerovi se nevidělo ustoupiti, celá Sněmovna zakřičela: „K pořádku!“ osm neb devětsetkrát. Když se však ukřičeli, veliký Fuller, Fuller Brightlinský zvolal nade všecky:

„Myslíš, že si z tebe něco dělám, ty ubohý parukáčku? Pamatuj si to!“ A s těmito slovy zaluskl prsty před jejich chumlem a kráčel ze Sněmovny a vstoupil do svého velikého kočáru s trojspřežením mohutných koní, a ukázav kočímu k jihu, dojel posléze do svého kraje, kdež byl přivítán, jak se na takého muže sluší, vyzváněním a střílením z děl, a děti mu jásaly vstříc a všecky kachny, slepice a vepři rozutíkávaly se na pravo i na levo s cesty, jak příjížděl. A od toho dne za zvláštní čest se považovalo, a druh druhá předstihoval, aby se stal šlechticem brightlinským, ale není pražádnou ctí býti členem Sněmovny. On roz-

dal všecko své jmění chudým sussexským a své farnosti a nabádal jich, aby jen hodně pili a jedli do syta, anžto prý plné tělo jest nejlepším chránidlem života, až posléze též umřel. Toť historie Fullera Brightlinského, a kéž bychom všickni si získali takových zásluh jak on.

Námořník: „Za vašeho dlouhého vypravování, Same, aspoň jsem se znamenitě nasnídal, i zaplatím a prosím vás i Šedovousa, abyste též každý za sebe zaplatili, jak jest obyčejem v mé rodné obci, a čemu dořím, se podívíte, mám ještě peníze, ale nepamatuji se už, kdy jsem se vydal. A jestliže jste při své dlouhé řeči málo snědli, nemohu za to; nyní jest mi vykročiti.“

Takto praviv Námořník vstal a utřel si pečlivě kapesníkem rty a položil částku, kterou vypočítali s hospodským a my též jsme zaplatili každý za sebe, a po téjsme vyšli všickni tři za jasného již dne k Heathfieldu a chystali jsme se povídati o Jacku Cadeovi (jenž tam nedaleko si číhával na boháče, ale jenž přenešťastnou ranou do hlavy dostal se v ta místa), když tu jsme zahlédli na silnici před sebou vytáhlého chasníka, pohybujícího se prazvláštním způsobem, jímž se vyznačuje jistá skupina lidí na světě, lidiček, jichž myšlenky pořád těkají a kteří zdají se žíti bez účelu, a přece jaksi dobročinnost bližních je živí a šatí.

„Všimněte si toho člověka“, děl Šedovous, „neboť myslím, že bychom ho mohli přibrati v naši družinu, a nemýlím-li se, doplnil by v ní to, čeho vy (mluvě k Námořníku) a tuhle Sám a já též pohřešujeme. Neboť dnešní ráno nám všem třem dokázalo, že jsme opatrnou chasou, lidmi přesného vyjadřování a affektace,

chlapíky znalými dobře své cesty po světě a obezřelými, abychom nevyzradili ani tolik jako svá jména; škrtivci platicími každý za sebe, a z mnoha jiných důvodů brachy zaslíbenými Ďáblu. Ale tenhle chlapík před námi, neklamuli se, jest rodu mnohem bližšího Bohu.“

Po těchto slovech Šedovousových pozorovali jsme určitěji muže kráčejícího před námi, i zdálo se nám, jak šel, jako by měl údy rozkloubeny a pažema spíše házel než klátil, a nemířil po silnici příliš přímo, a zpod plstěného klobouku s úzkou stříškou splývaly dlouhánské smědé vlasy, nikterak bujné. Košili měl měkkou, tmavou a špinavou, vlněnou, a límec s ní v jednom, z něhož jen přehyb vyčuhoval kolem krku, a kabát měl mančestrový, jako hajný, ale ani dost málo se hajnému nepodobal, a nikdo nebyl by mu svěřil pušky.

„Kdož ví, ale tohle možná jest umělec?“ Dělal mi Námořník s uctivou bázni, když jsme se blížili k němu.

Sám : „Nemyslim. Umělec by si nekráčel tak bezstarostně. I v mládí jejich dluhy je tíživají, a poznati je dle jistých vžitých a ustálených gest, neboť jsou to lidé pracující rukama. Tohle to však se nese volně, a ač dokážu, že má dluhy, jsem si též jist, že se jimi pranic netrudí, a nepověděl by, kolik jich úhrnem jest, ani do polovice pravé summy.“

Zatím, poněvadž jsme pevně kráčeli a on, jak jsem pravil, se cáral, téměř jsme ho doběhli, a tu jsme uslyšeli, že si cosi pozpěvuje, takovým způsobem, že by to bylo podráždilo i zemdleného posluchače, neboť zvuků jeho bzučení nebylo vůbec rozeznati, a zdálo pramálo dbá, kde nápěv se začíná nebo končí.

V tom náhle se zastavil, vytáhl z první nebo druhé kapsy tužku a makal ještě po několika kapsách, asi po papíru.

„Mám pravdu“, pravil Šedovous vítězně. „Jest to básník.“

Zaslechnuv ponejprv naše hlasy, mládec se zvolna obrátil, a když jsme uzřeli jeho oči, věděli jsme, že Šedovous má pravdu. Jeho oči byly klenuté a veliké, jako v ustavičném údivu, a byly hřejivé sivé barvy.

Zdálo se, že nepatří na nic před sebou, ale na jiné věci uvnitř; a jakkoliv ostatní jeho výraz se pozměnil na setkanov s námi, oči jeho zůstaly beze změny. Kromě toho zdál se pořád smuten.

Dříve než někdo z nás promluvil na mladého muže, on náhle požádal o nůž.

„Myslíte, že mu ho možno bezpečně půjčiti?“ ptal se mne Námořník.

„Chci si tuhle ořezati tužku“, pravil cizinec, ukazuje špačiček tužky H. B., mnohem kratší než svůj palec. Držel jej před sebou jaksi lítostivě a nejistě, tupým, ulomeným hrotem vzhůru.

„Raději si vezměte tuhle“, pravil Šedovous, podává mu lepší tužku. „Nemáte nože?“

„Ztratil jsem jej“, pravil onen smutně. Povídal to hlasem truchlivým, i byl asi jeho přítelem.

Šedovous: „Nuže vezměte si mou tužku a napište si honem, co jste měl napsati, neboť vím ze zkušenosti, že takové věci bývají prchavy.“

Cizinec se naň podíval a po té pravil:

„Zapomněl jsem, co jsem chtěl říci... vlastně, napsati.“

Námořník (*povzdechnuv*): „On zapomněl svého

jména. (*Potom hlasitěji*). „Básníče! Dovolte, bychom vás jmenovali Básníkem, a pojďte s námi. Budeme o vás pečovat, a vy za to budete nám psát verše: bídné verše, potvorné verše, do kterých by se člověk mohl zahryznouti. Ne zmoklé verše, ne rozbředlé, mazlavé verše; ne verše okolkovité, ale silná, pádná, jadrná veršiska; důkladné a zauzlené; proplétavé verše bláznů. Takové verše, jako veršovci píšou, když jsou podníceni k veršování hlubšími vášněmi jiných lidí, kteří sami nejsou obšťastněni důvěrností s Musou.“

Básník: „Nerozumím vám.“

Ale Šedovous vzal ho vroucně pod paždí, jako by byl jeho otcem, a řekl: „Pojďte, tito muži jsou velmi dobromyslní, ale jsou zrovna po snídani a do poledne ještě jest daleko, i chytily se jich lovecké rozmary, a nemajíce si na čem postihnouti, vzali si na mušku vás. Ale na to nic nedbejte. Pojďte jen s námi na západ a buďte naším společníkem, dokud nedojdeme na místo, kde slunce zapadá, a neobjevíme, čím to, že jest tak nádherné.“

Toto uslyšev Básník, byl velmi potěšen. Dlouho byl toužil nalézt to místo a pravil, že k němu putuje celý svůj život. Ale přiznával se nám, poněkud se zardívaje, že nemá peněz, krom tří šillingů a francouzského desetníku, kterýž mu téhož dne kdosi dal almužnou, maje ho za žebráka, kousek za Brightlingem.

„Ale jste-li“, praví, „hotovi platiti za mne všechno, ať cokoliv jím nebo piju nebo čtu, nebo jakkoliv jinak se povyrážím, tož milerád si s vámi na to plácnu.“

Sám: „Básníče! To se mezi námi samo sebou rozumí! A vy si budete poroučeti čeho si přejete. Ne-

budete se cítiti omezován. Jest postatou dobrého družství, aby chudás si dával nalévatí vína a bohatý aby je platil.“

„Chudásem nejsem“, pravil mi na to Básník přívětivě, toliko jsem zapomněl, kde jsem zůstavil své peníze. Víím, že jsem včera měl tři libry, ale zaplatil jsem, myslím, sovereignem na místo šillingem za Bredem, a v Battle (jistě že tam to bylo) zapomněl jsem si vzítí vrácené drobné. A třetí libra, ta se možná ještě ukáže, ale hledal jsem jí dnes ráno několikrát a začínám se obávatí, že jest po ní veta... Už si vzpomínám!“

Námořník: „Cože? Přece máte štěstí? Toť věru dost! Pro vaši libru se vracet nebudeme, ani pro pět.“

Básník: „Ne, to nikoli. Když jsem řekl, že si vzpomínám, mínil jsem něco jiného. Mínil jsem verš, který jsem měl v hlavě, když jste mne dohonili a zavedli moje myšlenky jinam.“

Námořník: „Netoužím ho slyšeti.“

Básník: „Bylo to,

„Rád věděl bych zda pahorky ty hrotité...“

Sedovous: „Dobrá, a co potom?“

Básník (poněkud ztrápen): „Nic, už nic.“ Máchnul rukou mdle k severu. „Ale pozorujete, že pahrbky kolem dokola jsou hrotité.“

Námořník: „Nikdy, co jsem na světě, ještě jsem neděkoval za nic rodičům, ale nyní jim děkuji za to, co mne dosavad nejvíc mrzívalo, že mne dali na krušné řemeslo námořnické. Kdyby mne nebyli dali do učení, po bristolsku, když jsem byl ještě hošíkem, k hovadskému morousovi z Holdernessu, býval by snad byl ze mne, dopuštěním Božím, básník.“

Šedovous: „Neposlouchejte ho, Básníče, ale vizte. Přišli jsme do Heathfieldu. Myslím, že jest čas, abychom pojedli nebo se napili nebo obojí, a bychom uznali své společenství za svázáno, a že první díl naší cesty k Západu máme za sebou.“

Tehdá Heathfield byl utěšeným místem pro lidi, a bude zase, neboť kraj sussexský zmáhá všecky věci a nedopustí nikdy dlouho nějakého ponížení.

I sedli jsme si přede vsí na kraji křoví, jež bylo částí parku nějakého boháče, a dívali jsme se k severu na kopec mayfieldský, kdež svatý Dunstan tahal Čerta za nos; a do dneška v Mayfieldu chovají kleště, kterými ho tahal.

Poněvadž pak historie o tom, jak svatý Dunstan tahal Čerta za nos, za dlouhých tisíc let se porušila, překroutila a nedůstojně odchýlila od svého originálu, a poněvadž jest to věc, kterou by každé dítě mělo znáti a každý dospělý připomínati k slávě náboženství a ke cti své starodávné vlasti, vypíšu ji zde, dokud jí nezapomenu, ať si ji čtete nebo nečtete, na vlas jak se komu líbí.

Svatý Dunstan tedy, jenž byl Sussečan (neboť narodil se nedaleko Ardingly s této strany, ať si falešní kronikáři mluví cokoliv proti tomu, a byl synem pána Dunstana z Leas, muže velmi poctivého), svatý Dunstan, jářku, vstoupiv do stavu duchovního, což bylo jeho věcí, do které nám nic není, rychle postupoval z podjáhna na jáhna, a z jáhna na kněze a z kněze na biskupa, a byl by jistotně v příslušný čas postoupil na papeže, kdyby nebyl moudře zvolil raději žíti ve svém drahém rodném kraji, nežli se užíratí mezi cizinci.

Ó mnoha věcech, které vykonal, nemám zde kdy vyprávěti vám (má historie tak jako tak se protáhne víc, než si přeju — ale na tom nesejde), jenom nejznamenitější jeho skutek vám vyložím, památnější nade všechny ostatní. Ano památnější ještě nežli zázrak, kterým způsobil, že koliksi světských lidí se propadlo zpuchřelou podlahou kolny, k jeho nesmírné veselosti, k jejich však úzkosti. A tímto památným skutkem bylo, jak potahal Čerta za nos.

Neboť vězte, že Čert touže nějak uškoditi Sussečanům, obcházel a vyptával se jednoho po druhém, kdo v tom má právo volby, a každý ho odkazoval na svatého Dunstana. Bylť on jejich strážcem, jak věděli, a proto posílali Čerta za ním, dobře vědouce, že on nejlépe zatočí s Nepřítelem, kteréhožto od té doby až podnes se zaříkají a postihují si na něm, jak nejednou ještě naleznete na stránkách této knížky.

Přišel tedy Čert do Wealdy jednoho májového jitra, kdy vše bylo líbezno na pohled i na poslech, a zastal svatého Dunstana sedícího v Cuckfieldu za stolem pod širým nebem a píšícího po latinsky verše, v kterémžto umění byl mistrem. I řekl Čert svatému Dunstanovi: „Přišel jsem, bych ti dal na vybranou, jak by Sussex měl býti zničen, neboť víš asi, že mám moc a ukaz k tomu a nikdo mi nemá co odporovati, toliko jest povoleno vašemu lidu, by zvěděl, jakým způsobem zahyne.“

Takový totiž jest Čertův mrav, dělati se vždy pánem, ač dobře ví ve svém černém srdci, že ničím takovým není.

Svatý Dunstan však nebyl takovým blázínkem, jako se zdál, přes svůj okrouhlý obličej a okrouhlou ton-

suru a okrouhlé oči a chtělo se mu zažertovati si s ďáblem, dříve než s ním dojedná, i odpověděl mu velmi zdvořile: —

„Nuže, Čerte, myslím, že když nám jest zahynouti, nejpěknější by bylo sejíti mořskou potopou, neboť z moře naše země vyšla a tak do moře zase by vešla. Jenže pochybuju, můžeš-li to způsobiti, poněvadž proti moři nás chrání tyhle veliké kopce, řečené Duny, a dalo by hrozitánskou práci, proraziti je.“

„Bah! Hlouposti!“ dí na to čert hrubě. „To nás málo znáš! Ty hromádečky prorazím přes noc, a ani o tom nezvím, neboť jsem otcem sjednavatelů a prvním mistrem správčích a podnikatelů velikých děl: to mi jest hříčkou. Titěrnost, práce na letní noc od západu slunce do východu.“

„Nuže tedy“, vece svatý Dunstan, „teď skorem právě zapadlo slunce za Černou Dunu, na západě od nás, tož dej se do díla; ale nedoděláš-li toho, než kohout na Wealdě zazpívá, ve jménu Božím pojedeš.“

Tu Čert pln radosti, že mu svatý Dunstan sedl na vějíčku, jak si myslel, a máje takto volno zničiti naši zemi, což kdyby se mu bylo podařilo, bylo by mělo v zápětí zkázu a zahlazení celého světa, odletěl v povětří na jih, máchaje svými křídličky, až všickni Wealdští mysleli, že to aeroplan, na kterýžto stroj se dívají s velikým zalíbením; a mnozí vycházeli dívat se naň, jak letí, a někteří div nevykládali jiným, jaké soustavy jest ten aeroplan, a podobné šalebnosti.

Ale ještě se ani nesetmělo, Čert s velikou lopatou, kterou mu poslali z jeho farmy, dal se statečně a usilovně do práce, a kopal Duny od mořské strany. A byla to podívaná, jak kusy drnu lítaly a jak veliké

hroudy křídý vyhazoval na levo i na pravo; a takovou sílu vkládal do lopaty, že se rozletovaly po celém okolí, a některé dopadly na Mount Caburn, a některé na Rackhamský Kopec, a některé zde a jiné onde, ale nejvíce se jich sesypalo na Cisburry, a odtud tam vyrostly ty veliké mohyly, o nichž učenci tak hladce mluví, ač nemají o ničem ani potuchy.

A Čert kopal, a Čert suntěl, až na kostele shorehamském bila dvanáctá a potom hodina a druhá a třetí. A tak jeho veliký příkop pronikal hlouběji a hlouběji do Doun, že už maličko chybělo, aby vyšel na stranu wealdskou, a jen ještě as dvacetkrát rýpnouti, a moře bylo by se provalilo a všecky nás zaplavilo.

Ale svatý Dunstan (jenž o tom o všem věděl) vznášeje k Bohu modlitbu *Populus Tulus Domine* (což jest modlitba z Nov. 8, Pp. alba 42, vsaďme se), moci této modlitby způsobil, že všickni kohouti, co jich jest na Wealdě mezi Západním a Východním Rotherem a od Ashdowny na pravo k Hartingskému Kopci a od Bodiamu k Shillinglee, náhle se probudili na záchranu dobrého lidu křesťanského, a vytáhli své hlavíčky s červenými hřebínky z pod svých levých křídel a plnými hrdly se rozkokrhali v jednom sboru, že takového ryku nebylo nikdy slýcháno a nebude; a byli byste řekli, že to jest štědrovečerní noc, a nikoli květnové jitro.

Tu Čert, slyše tuto strašlivou velikou výzvu, kokrhání z nějakého milionu hrdel na sedmnáct mil jedním směrem a na dvacet mil druhým, ohromením nechal kopání a praštiv motykou o zem, hopky nahoru na hřeben kopce a v úžasu díval se na oblohu

a rozhlížel se po všech hvězdách na nebi, divě se, kterak možno, aby tak záhy byl den. Ale tímto poblázněním promrhal čas, jehož potřeboval. Neboť právě když objevoval, jaké šibalství s ním bylo stropeno, v dáli za Hawkhurstským Hřbetem se rozbřeskovalo — a Čert hrozně zavyl zjišťuje, že prohrál sázku.

Ale držel se svého práva (neboť miluje v utiskování dokonalost na vlas) i rozletěl se v tu stranu a v onu stranu, hledaje svatého Dunstana, a posléze se ho dohledal, ne v Cuckfieldu, ale v Mayfieldu. Ač kterak Svatý Muž se tam dostal za takou chvíli, toho vám nepovím. Jest to tajemství hodné velikého světce.

Buď jak buď, Čert přišel do Mayfieldu, ptal se po svatém Dunstanovi, i řekli mu, že slouží Mši. I čekal Čert, olizuje a žvýkáje si ocas a mrskáje jím, nemoha se dočkati, až vyjde. Svatý Dunstan vyšel posléze, klidně a usměvavě, ptal se Čerta, kýho čerta dělá a proč nedokonal oné své úlohy. Ale Čert mu odsekl:

„Nechci žádné mnišiny, jen co mi náleží!“

„Nuže, jak to bylo?“ ptal se svatý Dunstan spokojeně udiven.

Tu Čert mu vyprávěl, jak kohouti se všickni rozkokrhali půl hodiny před pravým časem a proti právu ho zbavili jeho odměny. Neboť příkop (pravil) byl už bezmála dokopán, a téměř celé Duny už jsou proraženy. A jaká strašná hanba to pro něho, takovou ostudu mu spískati, neboť on prý poctivě věřil, že ta úmluva byla vtipnou myšlenkou, ale nic prý na plat, on že trvá na svém, poněvadž právo jest na jeho straně.

Tu svatý Dunstan, škrabaje se levým ukazováčkem na bradě (a tím lépe se mu škrabalo, že toho rána ještě se nebyl holil), odpověděl ďáblu:

„Pozoruji, že to jest věc sporná. Ale nedávejme se o ní do řeči zde. Pojdme raději do mé dílničky tamhle v paláci, kdež mám uschovány všechny své argumenty, a tam tě vyslechnu, jak tvá věc zasluhuje.“

I šli spolu do dílničky, svatý Dunstan čile, jak se sluší na svatého, Čert však bručivě a kysele. Tam svatý Dunstan podal Čertu stolicí a žádal ho, aby jen mluvil a vyložil svou věc, on že zatím si bude robiti na tepaných a ornamentních drobnůstkách, což bylo jeho zálibou. A to řka, svatý Dunstan nadouval měchy a dmychal do své výhně a vstrčil do ohně své smaltovací kleště a poslouchal zatím, jak Čert mu líčil svou při, s argumenty tak přesvědčivými, důvody tak četnými, tvrzeními tak jasnými a v spojitosti tak průzračné, jak ještě nebylo slýcháno na žádném soudě, a že by právníka byly radostí roz-tancovaly. A svatý Dunstan zatím jen pořád poky-voval vážně a říkal:

„Dobře! Dobře! Jen dál!... Ale na to na všechno mám jistý argument!“ Až posléze Čert, podrážděn tímto jednostejným prostým odpovídáním, řekl:

„Nuže tedy vytras se se svým argumentem! Neboť není důkazu nebo námitky známé nebo možné, jimiž by bylo lze zmařiti moje právo nebo přiměti mne, abych se ho vzdal nebo povolil být jen o chlup.“

Jakmile to řekl, svatý Dunstan vytáhl své kleště rozžhavené z výhně a náhle hlasitě na Čerta:

„Tu máš můj argument!“ A při tom zafal Čertu

kleště do nozder, že Čert tancoval a vyl a začal kl-nouti, až hanba povídat.

„Aj, hledme!“ dí svatý Dunstan. „Hledme! Tohle štekání není vedení pře, toť pusté hulvátství! Nuže neuznáš tohoto mého argumentu a neodtáhneš od tohoto soudu s nepořízenou?“

A to řka tahal Čerta čile po světnici do kola, a Čertu bylo skákati po stolech a po stolicích, jak mastičkáři, a jen klel a chrлил naň, jak mu přišlo na jazyk, *demurrer, replevin, quo warranto, nisi prius, habeas corpus* a všecy ostatní soudní praktiky, ale dobrou plnozvučnou němčinou, jež jest jeho rodnou mluvou, a svatý Dunstan zase pořád na něho:

„Dokazuj, bratře! Dokazuj, učený advokáte! Veď při! Tohle všecko soudu nikterak neposkytuje látky k závěrům! Buď ano nebo ne! Potřebujeme podrobností!“ A takto řečně Čertu v právním stylu, tahal ho pořád vesele po světnici dokolečka, půjčuje si ho po chuti, až posléze když Čert už nemohl, svatý Dunstan rozevřel kleště, a Čert ten tam.

A proto Čert podnes jest tak neobyčejně choulostiv na nos; a na důkaz celé té příhody (třeba-li důkazu na věc, která jest v Bollandistech a plně připuštěna Kurií, Propagandou a čímkoli ještě si přejete), na důkaz celé té příhody, jářku, máte: — *Imprimis* Příkop sám, který doposud sluje Čertovým Příkopem a dosavad tam jest, velmi pěkně vykopaný, téměř protínaje kopce. *Secundo, et valde fortior*, v Mayfieldu, jak každý může omakati a prohlédnouti si, kleště, kterými ho tahal.

A zdá-li se vám příběh ten dlouhým, buďte jisti, že Čertovi byl ještě delším, neboť není na světě po-

vídky, která by člověka tak ukrutně páčila jako rozžhavené železo. I vraťme se do Heathfieldu.

Nuže sedíce v Heathfieldu domlouvali jsme se, kterou cestou bychom se dali na západ, neboť celá ta část našeho hrabství jest Pomatená Země.

Nejdříve, jakož povinnost kázala, zeptali jsme se Básníka, poněvadž byl posledním příchozím; a shledali jsme, že se nemůže vzpamatovati, a když jsme naň doléhali, shledali jsme dále, že vůbec neví, kudy by se člověk dostal z těch lesů na západ. Ale uslyšev, že kdyby se šlo Burgesským Kopcem a Haywardským Vřesovištěm, bylo by jiti městy podobnými Londýnu, Básník pravil, že nežli to, raději by se odtrhl od naší společnosti. Neboť v takových městech čím více prý člověk pracuje, tím méně má, a že přece, kdyby vůbec nic nedělal, umřel by. Všim tedy, co na to měl říci, bylo, že ať se takovým místům vyhneme na sever nebo na jih, na tom že mu nesejde; ale vyhnouti se jim, ať už tím směrem nebo oním, prý musíme, chceme-li, aby šel dál s námi.

Když Básník takto vyslovil své mínění, Šedovous a já obrátili jsme se s otázkou nejdříve na Námořníka. On se zakabonil a hleděl chvilku velmi moudře, a po té vytáhnuv tužku žádal Básníka, aby mu znovu ještě pověděl do slova svoji námitku; a když mu ji Básník pověděl, zapsal si ji pečlivě na papírek. Po té velmi zamýšlen nacpal si dýmku, stočil papír v trubičku, zapálil jej a jím si zapálil dýmku. To všecko vykonav, pravil, že mu jest stejno, kudy půjdeme, jen abychom rychle přešli tu škaredou končinu.

Mínil, abychom šli za tmy. Ale já mu na to, že na

těch místech budou samí strážníci, kterým se platí, aby zavírali chudé a pocestné do vězení, zejména v noci. I vzdal se toho úplně.

Potom Šedovous a já jsme se domlouvali, jak to učiniti, a shodli jsme se, že nezbyvá než jíti alejkami do Irkfieldu, zvláště si připamatovavše „Černého Juna“, odkudž ty alejky začínají, a potom, aniž bychom spali v Irkfieldu, jíti dále po tmě do Fletchingu a dalšími alejkami do Ardingly. Touto cestou, znajíce kraj, uchránili bychom se útočníků a proplížili bychom se mimo ně, až bychom se octli v lese.

Takto se uradivše, vykročili jsme mlčky tou cestou, ale dříve jsme si koupili studeného masa a chleba na cestu, a když jsme přišli do Irkfieldu, bylo večer.

Vítr se utišíl. Ušli jsme za ten den mnoho mil. Byli jsme umdleni; a jen strach z toho, co jsme měli před sebou, zdržoval nás, abychom si na místě neulehli. Obávali jsme se totiž, že kdybychom tam přespali, na druhý den mrzela by nás ta dlouhá oklika a tak by nás ona hrozná místa přece jen neminula. Ale z čista jasna Námořník se ptal, kolik as máme dohromady peněz. On sám prý má přes libru, a v hospodě, v níž jsme se zastavili, vyložil na stůl sovereign a několik šillingů. Já jsem pravil, že mám přes pět, což bylo pravda, ale neukazoval jsem jich. Šedovous pravil, že kolik má, do toho jinému nic není. Básník hledal v mnoha kapsách, a nashledával mnohem méně než půlkorunu.

Teprve když jsme s tím byli u konce, Námořník nám pověděl, že najal v témže domě dvoukolku se statným koněm a vozkou, a že za značný plat můžeme přejeti to množství mil za noc do Ardingly a na

kraj vysokých lesů, a že ať si my jedeme nebo nejedeme, on že najisto rychle pojede potmě a nebude spáti, leč až na temeni lesa a za tou hnusnou částí hrabství, jež nebyla stvořena pro lidi, ale spíše pro turisty, nebo cizince, nebo Londýňany, kteří zbloudili.

I vlezli jsme na jeho kolesku a jeli nocí polními cestami, a nepřijeli jsme na žádnou ves kromě Fletchingu, až právě o půlnoci byli jsme na kraji vysokých lesů, a tam jsme zaplatili vozkovi, že mohl býti spokojen a oželeti noc, sami pak jsme se pustili dále do lesa, vedeni Námořníkem, který pravil, že zná ty lesy lépe než nevím kdo.

Šli jsme tedy trpělivě za ním, ač kterak to, že znal ty lesy nebo kdy se tam ponejprv dostal, toho nechtěl povědět.

Šli jsme temným stromovím, dlouhou zelenou jízdní cestou, přelezše bránu, kterou jakýs boháč postavil a zamknul, a hlouběji a hlouběji do houštin, a v těch několika slovíčkách, jež jsme si pověděli, Šedovous, Námořník a já, vyslovili jsme naději, že už brzy budeme si moci odpočinouti; ale Námořník šel pořád dál před námi, znaje cestu jako honící pes, a zahýbaje hned tou, hned onou pěšinou, až náhle ukázala se nám ve tmě jakási skvrna, a černý čtverec mezi stromy. Byla to chaloupka.

Námořník nejdříve vzal za kliku a shledáváje, že jest zamčeno, vytáhl z kapsy klíč a vešel, a dostav se dovnitř do závětrí, škrtl sirkou a rozsvítil svíčku, jež tam byla, zasazenou do měděného svícnu, i vešli jsme všickni a rozhlíželi se kolem sebe.

Byla to jediná jizba, a maličká, vydaná všemi čtyř-

mi stranami nárazům povětří. Byla do ní dvě okénka, jež ve světle svíčky se černala, a bokem na pravo ode dveří veliké cihelné ohniště, na němž byl popel a dříví drobné i polenové složeno, a u ohniště byla picka a na ní ležely dvě hrubé houně. Ale mimo tyto věci nebylo v chatrči zhola nic, ani knihy ani kusu nábytku, krom svícnu, a podlaha byla z upěchované hlíny.

„Námořníče“, pravil jsem, „kde jste sebral klíč od toho stavení?“

Bylo podivno již to, že našel cestu k němu. Námořník však pravil:

„Proč by ne?“ a víc nám nechtěl povědět. Toliko když jsme se chystali k spánku, pravil, ač už bylo pozdě, že by bylo dobře rozdělati oheň, a přiložiti naň ještě dvě neb tři veliká polena, jež stála podle ohniště, neboť v podzimním chladnu žádný prý bychom nemohli spáti, třebas bychom si dobře zabalili nohy do plášťův, leda budeme-li ležeti nohama k ohni. A v tom se nemýlil, neboť ať v jakémkoli počasí, ba i pod širým nebem mohou vždycky lidé spáti, mají-li oheň. I domluvili jsme se vespolek, aby pec s houněmi připadla Šedovousovi jakožto starému, my tři pak že se natáhneme na zemi u ohně, až bude rozdělán; a tak hovoříce a pořád čilí, škrtali jsme a pokoušeli se vylouditi plamen.

Ale s počátku vítr venku řádící dusil nám oheň a drobné dříví bylo vlhké a kouřilo a kouř razil nám do tváří a do jizby; a Námořník zaštitiv oheň kabátem a pokoušeje se v tom velikém ohništi sesílití tah, pravil, že kouřící krb jest prokletou věcí.

„To jest nejhorší věc na světě“, pravil Básník popuzen; Námořník mu však na to:

„Hloupost! Nejhorší věci na světě jest smrt.“

Ale Šedovous, se své peci, na níž ležel přikryt houněmi a ruku pod hlavou, popíral i to, mluvě moudře hlubokým hlasem. „Nemáte pravdu ani vy, ani on“, pravil. „Nejhorší věci na světě jest, pomine-li lidská láska. Kdo ztratil přítele, tomu již netřeba se báti smrti“, pravil.

Námořník: „Tohle vše jest pro mne řečtina. Měl-li kdo přátele a ztratil-li je, jsem to já. Ztratil jsem kdysi přítele v Limě, ale znovu se vynořil ve Valparaisu, a mohu vás ujistiti, že doba mezi tím nebyla žádnou tragedií.“

Šedovous (slavnostně): „Mluvíte s lehkou myslí, jako byste byl mladším než jste. Věc, o které mluvím, jest povlovné chabnutí a na konec rozluka lidských svazků. Bylo řečeno, že nikdo nemůže uzříti Boha a ostatí živ: Zde jest druhé takové rčení pro vás, bezmála totožné. Nikdo nemůže býti opuštěn a ostatí živ. Nikdo, ani v stáří.“

Zastavil se a zahleděl se na chvílečku do rozhořujícího se ohně. Venku vítr hučel kolem domku a bylo slyšeti haluze ze tmy.

Po té Šedovous dále:

„Když přátelství zmizí, tu zůstává prázdný prostor, zející do té děsné pustoty vnější, jež se podobá studenému prostoru mezi planetami. Jest to ovzduší, ve kterém lidé naprosto hynou. Úplné opuštění jest smrtí duše; a koncem života jest rozloučení veliké lásky.“

Sám: „Ale čas hojí, Šedovouse.“

Šedovous (ještě slavnostněji): „Všecky rány se zahojují těm, kteří jsou odsouzeni k životu, ale hojením tvrdnou a brání obnově. Veta jest po všem.“

Mluvil dále stejným tónem a vážně. Pravit, že „všecko ostatní, co jest v oboru činnosti ducha, mimo lásku, jest svou přirozenou povahou vzrůstem; prochází to fasemi setí, zázračného klíčení, zrání, ospalosti a sklonku. Ale s láskou tomu jest jinak; neboť pochopení duše jinou duší jest čímsi čerpaným odkudsi mimo čas: není to pod podmínkami času. Proto pomine-li to, pomine — nikdy už to nevzroste; a ztrácíme to, jako se ztrácí diamant, nebo jako se ztrácí čest.“

Sám: „Když mluvíte o cti, Šedovouse, myslil bych, že ztráta cti jest něčím hůrším než ztráta přátel.“

Šedovous: „Oh, nikoliv. Neboť ztráta přátel jest pozitivní, ztráta cti pomyslná. Kromě toho lidé, kteří ztratí čest, mají východisko některou branou smrti. Ale ne tak lidé, kteří ztratí lásku v očích některé bytosti. Pro ty není onde, to jest po smrti, žádného uvolnění: uniknutí z života není uniknutím z té ztráty. A mezi těmi mnohými, kteří hledali ve smrti úlevy od svých trudů, není ani jednoho (aspoň mezi těmi, na které se pamatuji), který by byl hledal té úlevy pro ztrátu lidského srdce.“

Básník: „Když jsem prve tak zlostně řekl, že ‚to‘ jest nejhorší věc na světě, mluvil jsem bláhově. Měl jsem si vzpomenouti na bolení zubů.“

Námořník (řezavě a opovržlivě): „To se úplně mýlite, neboť bolesti ušní jsou mnohem horší.“

Básník: „V uších mne ještě nikdy nebolelo.“

Námořník (pořád opovržlivě): „To si myslím! Kdybyste toho byl zakusil, psal byste lepší verše. Právě že jste takým ubožáčkem co do velikých citů, jsou vaše verše tak strašlivy — v seslabeném smyslu toho slova.“

Šedovous: „Mluvíte oba jako děti. Mizení lidské lásky jest nejhorší věcí na světě. Když nám přátelé umírají, odcházejí od nás, ale to není z jejich vůle; nebo jest-li to z jejich vůle, není to z rozporu jejich vůle s naší; nebo i kdyby to bylo z rozporu jejich vůle s naší a koncem pře, jest to čímsi násilným i má to pořád příděch lásky. Ale zmírání toho, čím srdce žije, a ona zmrtevlost, jež potom nastává, a posléze ona lhostejnost — oh! ty jsou takým neštěstím, že jich nelze měřiti se žádným jiným zlem na této nešťastné zemi. A po celý den a na každém místě, kdybyste mohli přehlédnouti svět s nějaké výšiny a nahlédnouti do lidských srdcí, viděli byste ten mráz, vkrádající se do nich.“

Sám: „Zřejměji však, Šedovouse, přiházívá se to starým?“

Šedovous: „Nikoli. Staří tomu zvykají. Vědí o tom, ale nebývá jim to zřejmější. Bývá to pozorovati, když se blíží prostřední léta. Když entusiasmy mládí vyvětrávají nebo se rozbíhají, a když mezi nesčetnými podněty, které přináší čas, naskytne se podnět k neshodě mezi přítelem a přítelem, tehdy zlo se objevuje. Mladá léta života člověkova nechovávají v sobě tohoto nebezpečí. Tehdy býváme tak přesvědčeni a tak rázně stiháme svůj cíl, že bývá-li se nám rozejíti, odcházíme čile, každý jist, že druhý se velmi provinil. Jeden tvrdí, že nějaký zločinec jest nevinen, druhý, že nějaký nevinný byl křivě prohlášen zločincem. Jeden miluje válku, druhý ji má za nespravedlnost a nenávidí ji (neboť všickni, vyjma penězníků, myslí o válce v pojmech spravedlnosti). Nebo druh s druhem si nafackují. To jsou násilnosti. Ale teprve, když

mládí uzraje a když nastávají pozvolné processy životní, ukazuje se ono nebezpečí čili jistota toho strašného zjevu: totiž pomíjení lásky. Neboť duch se usadil jako jezero se usazuje v horách; jest pln svých přesvědčení, jest si jist svou filosofií; nedá se tvárniti a nechce se přizpůsobovati změnám jiných. A proto, není-li tuhé spojení udržováno, láska chladne. A když schladne a když posléze vůbec zanikne, tehdy přichází to děsné vidění, o kterém jsem mluvil, které jest nejhorší věcí na světě.“

Básník: „Velicí básníci, Šedovouse, by tohohle nikdy neuznali. Nikdy neopěvali ni neoplakávali hytnutí lidské lásky; pěli o proměně lásky v nenávist, a o vášni a hněvu, a o klidu, který nastává po vybouření vášně, a o pochybnosti duše a o osudu, a napořád zpívali o smrti, ale nikdy o zlu, o kterém mluvíte.“

Námořník: „To proto, že zlo bylo příliš mdlé; jakož se přiznávám, že je sám shledávám! Všecko jest mdlé proti ztrátě přítele! Bylo by tedy jako psáti báseň o nudě nebo zpívatí píseň o třídě Welbeckské, zkoumati a poetisovati takové věci! Obráťme se raději k tomuhle ohni, jenž začíná hářati, díky Bohu! Obráťme se k němu a očekávejme rána.“

Sám: „Vy Básníče i vy Námořníče, oba v tomhle jste na omylu. Básníci se dotýkají té věci, ač velmi opatrně, neboť není to látka pro umění. Tím právě omžten jest návrat Odysseův, a básník Shakespeare má o tom píseň, kterou jste jistě slyšeli. Zpívají ji páni pomalovaní mazadly a oblečení v zelené šaty, z nichž jeden jest Vévodou a proto má za čepicí péro. Sedí pod plátěnými stromy, též malovanými, a pijí z lepenkových koflíků, v nichž není ani kapky vína; jsou

viditelně prázdný, neboť drží je, jak se jim chce; kdyby v nich bylo víno, vyteklo by. A takto vystrojeni a za takých směšných okolností zpívají písničku, „Duj větríku zimní, duj.“ Kromě toho jeden básník napsal o tom zlu právě v tomto kraji Sussexském, v těchto dvou verších:

„Vše, co jsem miloval, vše mne již omrzelo,
vše, co mě milovalo, odcizilo se a zemřelo.“

Šedovous: „Odcizilo se‘ toť to slovo: toho slova jsem hledal. Odcizení jest nejsmutnější věcí na světě.“

Námořník: „Tomu nevidím ani hlavy ani paty!“

Básník: „Nikdy jste ještě neztratil přítele?“

Námořník: „Tucty — jak jsem vám již pravil, A jedním, kterého nejvíce želím, byl učený muž, jehož rejdaři nalodili s námi na cestu do Platy a nazpět. Ale nikdy jsem si toho nezabíral.“

Šedovous: „Příčinou, že velicí básníci tak maličko si všímali té věci, jest právě to, že to jest nejhorší věc na světě. Není vzpruhou k žádnému dobrému činu, ani k silné myšlence, aniž nějak zušlechťuje ducha. A pravým básníkům jest, chtěj nebo nechtěj, zušlechťovati ducha; jsou povinni zabývati se věcmi vznešenými. V téhle však není nic vznešeného. Nemá do sebe ani hrůzy ani osudnosti, jež by jí dodávala vážnosti; jest koncem, a koncem bez ovoce. Jest koncem, který nezůstavuje po sobě otázek a pátrání. Jest to konec bez dobrodružství, konec úplný, nicota; a není látky pro umění v smrtelném hladovění duše.“

A po této jeho smutné řeči znovu jsme umklili a leželi nataženi před ohněm, a Námořník si zapálil dýmku a kouřil.

V tom jsem si na něco vzpomněl, co jsem kdysi četl, i řekl jsem:

Sám: „Četl jsem kdysi v jedné knížce o člověku, který šel pláni jakéhos divokého kraje, nedaleko hluku mořského. Vítr a déšť mu šlehaly v tvář a bylo velmi chladno, i byl rád, když zahlédl v dáli na pláni světlo. Namířil si k němu, a přišed na to místo, shledal, že to jest kaplička, v níž as dvacet nebo třicet lidí zpívalo a kněz sloužil u oltáře půlnoční a mnich mu přisluhoval. Pocestný se divil, jak hřejivé a zářící jest to místo; okna svítla svými barvami, a kameny všecky byly oživeny dlátem umělcovým; oltář všecek zářil, a bylo tam plno zpěvu, neboť dvacet či třicet jich pořád zpívalo, a on se rozezpíval s nimi. . . Ale do tváří jim neviděl, neboť kněz sloužící Mši a muž přisluhující mu, stáli k němu zády, a všickni v tom shromáždění měli kápě na hlavách a tvářemi též byli odvráceni od něho, ale zpívali zvučně a on s nimi. Myslí, že jest v pohádce. A byl v pohádce. Neboť jakmile Mše byla dosloužena, on usnul, zalit teplem, a v uších mu pořád zněla ta hudba; ale procitnuv shledal, že to stavení jest zbořeníště, s okny prázdnými, jimiž fičel vítr; nikde skla, nebo jen střepy tabulek, a to docela obyčejných a bezbarvých; suché listí se stromů slétalo na stupně oltářní, a nad tím vším slabé a ubohé světlo zimního svítání.

„Povídka vypravuje ještě dále, že muž ten ubíral se v tom novém a nešťastném světle bouřlivého zimního svítání dál po pláni té divoké krajiny. Ale ač cesta jeho byla zrovna taková jako včerejšího dne, jeho duch byl proměněn. V oné mezihře ztratil cosi velikého; tím svět mu proti včerejšku sevšedněl, ač-

koliv, kdyby nebyl mezi tím slyšel zpěvu a nebyl viděl světél večer, cesta byla by se mu jevila touž. Ten požitek nejdříve a v zápětí jeho ztráta, úplně ho ochudily, a jeho cesta nebyla mu již ničím. Toť příběh, který jsem četl, a myslím, že as míníte něco takového.“

„Tak jest, takového něco jsem mínil“, odvětil Šedovous s povzdechem. „Měl jsem na mysli světlo svítící rohovinou, a kterak když světlo zhasne, rohovina schladne a stemní. Měl jsem na mysli věci nenávratné.“

Tu Básník, o němž jsme myslili, že dříme, vyskočil.

„Oh, zanechme látky tak skličující“, pravil, „a uvažujme raději, co jest nejlepší věcí na světě, nežli co jest nejhorší. Neboť prostřed tohoto lesa, kdež všecko jest šťastno vyjma člověka, a kdež noc měla by nás naučiti klidu, třeba, bychom se dověděli nebo objevili, co jest nejlepší věcí na světě.“

„Nevím, kudy na to“, pravil Námořník, „leč pozoruje, co lidé dělají, a všímaje si, nač nejvíce se upoutávají. Neboť člověk zná svoji přirozenost, a cílem, který stíhá, dozajista jest jeho uspokojení? Dle toho soudě uzavírám, že nejlepší věcí na světě jest, úprkem utíkati všeho stíhání a chopiti kladivo a bušiti a supěti a potiti se, až kolena brkají a v hlavě víří a posléze padneme a to, co nás stíhá, (budiž to cokoliv) uchvátí nás a sežere naše kostry. Takovéto zřízení života jest, myslím, nejlepší věcí na světě — neboť téměř všickni lidé volí takový život.“

Sám: „Co pravíte, Námořníče, zdá se dosti rozumným, ale jsem poněkud na rozpacích v tomhle: tíhnou-li lidé největším dílem za svým ukojením, proč největším dílem dospívají tak nešťastného konce?“

Námořník: „Toho nemohu říci. Toť jejich věc. Ale dozajista, jak jsem pozoroval lidi, zdá se mi, že za nejlepší věc na světě považují, býti štvánu. Neboť má-li už člověk tolik, aby mohl (vábí-li ho to) užiti Božího světa a jísti všecka ovoce a všecka masa a píti nejlepší piva, přece jen chce se pustiti v dostihy s Ďáblem Peněžníkem: mrštným, silným Ďáblem Peněžníkem s bodcem. Tento Ďábel Peněžník dá mu asi pět let k rozběhu a nadběhnutí, totiž až dospěje asi třicátého roku, a po té člověk ten žene se o závod, pádě a skákaje a lítaje s Ďáblem Peněžníkem za sebou, přes hory a doly, pole a bařiny, lesy a pustiny, vysočiny a nížiny, až posléze (asi kolem šedesátky zpravidla neb o něco později) vykřikne, zalomí rukama a padne. Tu Ďábel Peněžník přiběhne a sežere ho. Millionům lidí zalíbila se tato dráha.

„A jest ještě jiná honba, při níž nějaká žádost nebo chtíč vylákají bodrého človíčka k lovu a ženou do plotů a ohrad, bran a příkopů, a přes houštiny a po strniskách a úprkem po mostech a potom ještě rychleji křovisky a oborami a chrastím a trním, až urícen padne na vysokých Dunách, a potom, po krátkém oddechu, druhý veselý běh pořád až ku hrobu. A když štvaný člověk uvidí to už blízko, na dosah ruky, obyčejně se schválně zastaví, a ta věc, která ho honila, ho chňapne a sežere ho, jak ona předchozí. Millions jest viděti, ani se ženou tímto lovem za chtíčem, a někteří se i pokoušejí spojovati jej s oním druhým, s honbou ďábelstva peněžního. Ale všem bývá dána v mládí rada, aby se rozmyslili, kterou z těchto dvou cviček zvolí, a první bývá vychvalována a považována za vzácnou; druhá haněna. Proč, nevím. Naši starší ří-

kají nám: „Hochu, zvol si Ďábla Peníze, a důkladně prožeh toho pána.“ Obojí tento sport zdál se mi přebohým, ale tu mluvím jen za sebe, a jsem vášnivcem v užívání prázdnin, jež jsem si vyvolil, a blaho nalézám pro sebe v trávení svých let.

„Neboť pokud o mne běží, moje záliba tkví spíše ve hře s oním Velikým Lenochoďem Tříprstým, jenž jest nejroztomilejším z vyslanců pekelních, a celý svůj život hrál jsem tuto veselou hru, lákaje ho mazlivě vpřed a loudaje se před ním, tu lehna si, až by mne dohonil, a zase hrabaje se líně dál, až by se ke mně přiblížil znovu, ba někdy i bera nohy na ramena, abych tím déle mohl spáti na konci a nechal poctivého Lenochoďa nakodrdati se po chuti.

„Konec konců však moje metoda jest stejná s methodou všech ostatních a bude mítí též konec.

„Neboť když zahlédnu v dáli hrob, tehdy chtívá se mi obouti si trepky a namíchat si velikou konvici horkého vína s muškátovými ořechy a nacpati si dýmku a sednouti si do veliké lenošky před ohněm z dubového nebo bukového dříví, hořící ve velikém krbu za hluku Jižního Moře.

„A takto sedě, popíjeje své horké víno a kouře z dlouhé dýmky a pozoruje oheň a vzpomínaje si na staré bouře a na prvá zahlédnutí země s paluby, uslyším dupání a makání, belhání a mumlání toho velikého Lenochoďa, svého životního pronásledovatele, a on vrazí čumákem do dveří, ale mně asi bylo příliš línó zamknouti je, i vstoupí ke mně. Tu Veliký Lenochoď Trojprstý mne sežere, a tak naleznú konec svého bytí a dospěju nejlepší věci na světě.“

Sám: „Za své řeči, Námořníku, zapomněl jste, zdá

se mi, jednoho velikého štěstí, mužné účelnosti, a konečné dokonalosti nesmrtelného ducha, což jest jistě kopati jámy a opět je zasypávati?“

Námořník: „Máte pravdu! Na to jsem zapomněl! Toť věru podivuhodná kratochvíle, a pro některé, možná pro mnohé, jest to nejlepší věc na světě!

Sám: „Tak jest, neboť uvažme, jak pijeme, bychom znovu žíznil, a jíme, bychom znovu lačněli a milujeme pro zklamání a cestujeme, bychom se vrátili. A uvažme, s jak úzkostlivou péčí stříháme, zastříhujeme, holíme, pročesáváme a krášíme si vlasy a vousy, kteréž přece jen nezkrotně vyrazí znovu, a kterak sháníme peníze, bychom je utratili a černíme si boty, než jdeme do bláta, a kajeme se, dříve než zhřešíme, a spíme, bychom procitli, a bdíme bychom spali; a přepečlivě spínáme, zapínáme, vážeme, háčkujeme, přivěšujeme, šněrujeme, vytahujeme, navlékáme, utahujeme a přerozmanitě upevňujeme na sebe svoje velmi složité šaty ráno, jediné abychom je rozepínali, odpínali, rozvazovali, odháčkovávali, svlékali, uvolňovali a tisícerymi úkony odkládali je zase před půlnocí. Potom požíváme zelin, abychom se počistili, a stavíme domy, abychom je zase bořili a válčíme pro porážku nebo pro jalová vítězství, a malujeme obrazy pro bohaté slepouny a zpíváme písně pro zámožné hlušce, a žijeme všecek život k užitku jiných a plodíme dítky, aby to vše napořád činily dokola. Čím více o tom přemýšlím, tím více pozoruji, že kopati jámy a opět je zasypávati jest pravým koncem člověka a jeho štěstím.“

Básník: „Jistě že se mýlíte.“

Sám: „Nuže dobrá, víte-li vy, co jest nejlepší věc na světě?“

Básník: „Jest to směs, v níž by měly býti shrnuty a důvěrně sloučeny pěkné dávky nečekaných peněz, nové krajiny a návrat starých lásek.“

Námořník: „Oh, slyšme ho s jeho návratem starých lásek. Všecky jdoucí v procesí, po dvou, jako staré panny midhurstské, vyrojující se z kostela v neděli ráno! Člověk by myslel, že zabil stovku svým pohledem!“

Šedovous: „Vy mladí všickni mluvíte bláznivě. Nejlepší věci na světě jest spánek.“

A tolik pověděv Šedovous natáhl se na pícku u krbu a přehodil si houni přes hlavu a bylo s ním konec řeči. A my též za chvílečku, ležíce schouleni v kabátech před ohněm, usnuli jsme a spali jako drva. A tak plynuly hodiny do rána; jen chvílemi jsme se probudili zimou, přiložili poleno a spali dál. A celou noc vítr hučel ve stromech.

TŘICÁTÉHO PRVNÍHO ŘÍJNA

Ráno probudil jsem se šumotem, libým šumotem, vody vroucí v kotlu. Bůh požehnej tomu šumotu a kéž se stane nejposvátnějším šuměním na světě. Neboť jest to šumot, který děťátka slýchají při narození a který staří lidé slýchají, když umírají na svých lůžkách, a jest to šumot domácností nás všech po celý život; a po všem světě, kde lidé mají krby, to vrčení a to bublání a to bzučení a to žvatlání si horké družné vody s naším velikým společníkem, ohněm, toť domov.

Tak jsem přemýšlel, napolo probuzen, napolo dřímaje na tvrdé suché hlíně té podlahy. Leč jak jsem se probudil, můj duch, jenž nebyl ještě v Sussexu, myslil, že spím na širém poli, a že kolem sebe mám kamarády od pluku, a že žhavé uhlí, jež mě hřálo do nohou, jest oheň polního tábora. I posadil jsem se, procitlý úplně a zmrtvělý takovým ležením, a uzřel jsem Námořníka hrbícího se nad oživenými plameny dvou silných polen, na kteráž postavil kotel s vodou z pramene. Měl u sebe též balíček čaje a něco cukru, bochník chleba a mléko.

Šedovous, ztuhlý a ztrnulý ležící na znak na píce, s hlavou rovně, nepodloženou, s ústy otevřenými, dýchaje toliko slabě, podobal se nebožtíku. Básník pak ležel skrčen, jako by ležel člověk, jenž uchytil poslední trošek tepla, jež bylo možno uchytiti; a spal pořád klidně jako dudek, přímo na druhém konci ohně.

Shodil jsem se sebe kabát a vstal jsem.

„Námořníku“, pravil jsem, „jak dlouho jste již na nohou?“

Načež odvětil Námořník:

„Co jsem se narodil: běda! nikdy jsem nespal.“

„Kde jste nabral tyto věci“, ptal jsem se, „ten čaj, to mléko, ten cukr a ten bochník?“

Říkaje to zíval jsem a po té natáhl jsem ruce, jež mi spánkem zmrtvěly, k vzmáhajícímu se životu ohně. Námořník pořád se hrbil u kotla, zatím co mi pozvolna a pečlivě odpovídal:

„Nuže vězte, nedaleko tohoto domku přebývá Skřet, jehož před mnoha a mnoha lety, když byl ještě mlád, polapila do léček lásky Vila, na oné pláni, řečené Nadsvětí. A on unesl si ji domů za nevěstu a žije zde na blízku v chyšce, jež není z tohoto světa. On jest jaksi mým hospodářem, a on mi dal ten čaj, to mléko, ten cukr a ten bochník, ale raději se neptejte kde, neboť nikdo nenalezne čarovného jejich příbytku.“

„To vše byla dlouhá bajka“, děl jsem, „neboť jistotně nebyl bych se trdil, abych vypátral, odkud se ty věci vzaly, jen když je dostanu zadarmo.“

„Máte pravdu“, pravil Námořník, „a já též jsem je dostal zadarmo.“

A to pověděl, vsypal balíček čaje a cukr a vlil

mléko přímo do kotla, že jsem naň vykřikl poplašen:

„Co myslíte?“

Ale on mi pravil, odstavuje kotel:

„Takhle vařivala panna hospodyně čaj Skřetovi na pláni, řečené Nadsvětí. Byl jsem tam, i vím.“

A při tom dal veliký kopanec Básníkovi, jenž zčista jasna se posadil ze svého chumlu šatstva, podíval se vyjeveně, a poznáv, kde jest, řekl: „Oh!“

„To se nerýmuje“, pravil Námořník, „ale dostanete čaje.“

Nalil z kotla do společného džbánu, jež jsme si nesli, porci čaje a svým zahybákem ukrojil skyvu chleba.

Náš hovor probudil Šedovousa. Obstárlý ten muž vstával namáhavě, jako by uzříti znovu den nebylo člověku jeho let věci valně líbeznou. Posadil se na pícku, a jemu, jakožto úctyhodnému, nalito bylo čaje nejdříve, do onoho jeho stříbrného džbánu, a po té mu podána první skyva chleba. Potom jsem pil a jedl já a po mně Námořník, a když jsme tak všichni posnídali, Námořník a já uklidili jsme v chaloupce. Složili jsme houně a postavili nespálená polena. Vylili jsme kotel a pili mléko a položili bochník na pícku a rozloučivše se s tím neznámým stavením vyšli jsme, abychom už se s ním nesetkali. Ale důvodem, bychom tam všechno tak urovnali, bylo (pravil Námořník), že kdybychom rozhněvali Skřeta, už by nás tam nikdy nenechal spáti.

„Vy jste podivuhodným společníkem, Námořníku!“ pravil jsem.

„Pro jiné, možná“, pravil, zamykaje dveře a strkaje klíč do kapsy, „ale pro sebe ne; a přece toť jediné, na čem záleží!“

Zatím jsme byli zase na lesní pěšině, zahýbající hned tam a onam, jak Námořník nás vedl. Několikrát jsme přišli na jízdní cestu, ale nedali jsme se jí, a jednou na širokou silnici. Touto však jsme se pustili, a minuli jsme mnoho výstražných tabulek, na nichž bylo, že každý obyčejný člověk, jenž bude zastižen v těch lesích, bude uvězněn, a na některých, že každý nezámožný a přece cestující tam, může se ocitnouti rozdrčen stroji. Ale Námořník mrštně se vytácel, míře přes vše k západu, a to tak prozíravě, že i já, jenž dobře znám náš kraj, byl jsem spleten. Nemohl jsem uhodnouti, v které končině lesa jsme, až jsme přišli do údolí, kterým teče potok, a tu jsem poznal, že potok ten jest pramenem Moly, a že jsme v Tilgate. Tu jsem děl druhům: „Už lesy voní domovem!“

Šedovous však pravil, že pováží-li se, čemu se podobá svět mimo náš kraj, v celém kraji jest člověk doma. A Básník pravil, že jsou v lese útulná místa, jakože byla, a jiná že jsou mu cizími a že nemají rázu naší krajiny.

Námořník však nemluvil a vedl nás jen dál kradnými pěšinami, že sluhové boháčovi nebyli by nám mohli ublížiti, a po té přivedl nás na širokou paseku, a tam jsme se posadili a odpočinuli si chvilku, vdechující dech jitra.

Nebyloť jitra takové, jako byla noc, větrné a přeháňkovité, ale bylo to jitra po vichřici, kdy na těch horách a mezi těmi vysoko čnějícími stromy vzduch byl poslem, přinášejícím zvěst života od moře. Byl to však ustálý vzduch. Nenásledovala ho již v zápětí povětrí, ale byl vyrovnaný a ulehlý. Obloha nad námi tedy nebyla zamračena a nic se na ni nehýbalo; byla

bleda a modravá jako v zimě. A vše kolem nás bylo omrzlé a spálené, ačkoliv na zimu bylo ještě záhy. Listí však bylo brzy opadalo a v lese bylo již pusto.

Odpočínuvše si chvílku na té pasece, dali jsme se znovu za Námořníkem pěšinou, s které však on nyní sešel, veda nás nekleštěným podrostem, až jsme přišli k živému plotu a za ním byla veliká hlavní cesta a na dosah stála Pease Pottage (Hrachová Polévka).

„Provedl jsem vás tímto lesem“, pravil Námořník, „a nyní si jděte, kudy chcete.“

Sám: „Nyní už znám každou píď cesty; i povedu vás dolů do našeho kraje. Ale povedu vás po svém, neboť znám nejpěknější místa a zátíší a krov, pod kterým nám bude volno nocovati. Pojdte za mnou.“

„Znáte tu všecko?“ ptal se mne Šedovous zvědavě, „nuže, povíte mi, proč celé tyhle lesy slují Lesem svatého Leonarda?“

Sám: „Inu ovšem; slují Lesem svatého Leonarda po svatém Leonardovi.“

Básník: „Víte to jistě?“

Sám: „Nade vši pochybnost! Neboť jest jisto, že svatý Leonard tu žil a měl tu poustevničku v dobách, kdy chudí směli choditi, kudy chtěli. A poustevna ta stála na místě, na které vás nyní zavedu, a odkudž jest možno pokloniti se našemu kraji i Bohu, kterýž jej stvořil.“

To řka vedl jsem je postranní cestou, jež vychází od Hrachové Polévky (a tehdá byla tam stará hospoda), ale dříve ještě jsem se jich každého zeptal, nelpí-li na nich nějaká kletba, která by jim bránila pítí ranní sladovinu.

To všickni tři popřeli, i vstoupili jsme k Labuti

(což v těch dnech byla, znovu pravím, stará hospoda) a pili sladovinu, jak svatý Leonard sám píval, kolem deváté nebo desáté hodiny podzimního dopoledne. On totiž se narodil v těch končinách a nikdy nevyšel z kraje, krom jednou do Němec, když chtěl obrátiti tamější pohany; ale vrátiv se odtud, zaříkal se, že kdyby to bylo vůlí Boží, raději by šel do pekla obracetí ďábly, ale že bez toho už má cestování do syta, pročez vystavěl si tu poustevnu na místě, na kteréž jsem nyní vedl své druhy.

Jdouce totiž asi míli cestou mně známou, přišli jsme na to místo, kdež les na levo srázně se končí v oné výši, a náhle pod člověkem rozhalí se celý kraj.

Tu na vzdálenost denního pochodu na jih vystupoval řetěz Dun.

Ani vystěhovalci, kteří je takto uzřeli, vracejíce se po mnoha letech cestou od Londýna k moři, hladovíci po domově, nebyli tak náhle uchvázeni nebo tak náhle pozdviženi tímto viděním svých hor jako my čtyři, takto znenadání uzřevše je před sebou toho rána, a já byl jsem tu chvíli jejich vůdcem; neboť to bylo místo, jež jsem miloval od malička.

„Vizte“, děl jsem Šedovousovi, „není-liž opravdu toto místečko hodno, by si tu člověk rozbil stánek a klaněl se všemu, co zří před sebou, a Bohu, jenž to zajisté stvořil.“

„Máte pravdu“, pravil Šedovous; „vidím před sebou Wealdu v rozvalinové zahradě, Wolstonbury nad Novým Timberem a Highden a Rackham za nimi“, (neboť tak slují ty hory) „a v dáli na západ pod Dunctonem Zahradu Eden, k níž máme namířeno. A ověňčen sedí uprostřed Chanctonbury, na nějž, myslím,

i umírající si vzpomíná, jak strmí pevnou hradbou k jihu, jest-li to člověk z Ashurstu nebo z Thakehamu nebo ze smrkových lesů u skály, kdykoliv nějakým neblahým osudem Sussečan vyhnán jest z domova a umírá v cizině.“

„Povězte mi“, pravil Namořník, „můžete nám určitě označiti místo, kde svatý Leonard měl svou poustevnu?“

„Zajisté“, pravil jsem, a oni sestoupili se kolem mne.

„Zde“, pravil jsem, „byla *cella* (opisuje holí kruh po zemi), a zde (postoupiv as o krok) byla jeho *narthex* čili *carfax*, jak to někteří nazývají, a tuhle na pravo (a tu jsem couvl a přešel holí po jakés písčince) „bylo *bibulatum*; ale všechny pozůstatky tohoto památníku zmizely, neboť lidé rozvezli si kamení na stavby a ostatní čas rozdrtil a rozvál; tyto stopy však přec ještě rozeznají zkušené oči znalcův, z nichž jedním jsem i já.“

Po té, nechtěje jim dopřáti času k hádce, vedl jsem je dolů Shelleyskou Plání, a když jsme ušli as míli, pravil jsem:

„Není řekou, k níž máme namířeno, řeka Aruna?“

Básník: „Ovšem. Nebýti tomu tak, ani bych se nebyl k vám přidružoval.“

Namořník: Zajisté že jsme mířili k Aruně, ve které když se člověk vykoupe, zapomene na vše, co naň dolehlo od osmnáctého roku — nebo možná od dvacátého sedmého.“

„Ano“, pravil Šedovous, vážněji, „máme namířeno k řece Aruně, jež jest tak stará jako mladá, a v ní

doufáme naléztí své mládí a objeviti znovu věci, jež nám byly známy.“

„Nuže tedy“, děl jsem, „nyní se vám zasměju a strhnu s vás čarovný závoj a shroutím vám vaše svatýňky a vyjevím vám, jak jste se zklamali svou poutí! Neboť tenhle pramének pod vámi na levo v údolí a to podlouhlé jezírko, jež vidíte, s osamělým lesem po úbočích, toť místo, kde vyvěrá Aruna.“

Šedovous: „To pro mne nic neznamená, než abychom šli dál svou cestou. Nešel jsem, abych uzřel Arunku děťátko, ale Arunu v její velebnosti, se slanou vodou se snoubící, a královnu.“

Námořník: „Já zase jsem šťasten, že stojím u kořebky Aruniny. Prospívej, milená řeko! Jest tvou věcí (ne mou), zalíbilo-li se ti vinouti se tolika pochybnými mílemi mládí a nejistou drahou tápavě se prodíratí k vyspělosti a k moři.“

Básník: „Vyvěrání řek mívá vždy do sebe cosi svatého, a jejich prameny podivně k sobě poutají.“

Zatím jsme sešli k jezeru, kdež jez drží vodu a cesta běží po veliké hrázi. Jdouce po ní, dívali jsme se na přeje skákající do hlubiny; a překročivše pak říčku, stoupali jsme po širé stráni na návrší, zvané Dolní Modliště, což značí dolní prostranství k modlitbě, a sedící na samém vrcholu kopce. Právě tak jako Horní Modliště jest nejnižším místem celého kraje sussexského, rovno dolů, dolů, dolů po vzdálených bařinách adurských, v jedné rovině, jak byste řekli, s mořem.

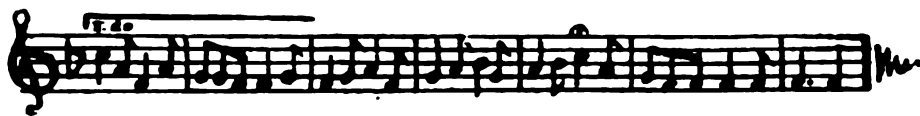
Když totiž Adam jal se (pomocí Evy) jmenovati všecka místa na zemi (a proto byl tak dlouho na živu), byl by rád označil Sussex, své bývalé šťastné sídlo,

nějakou zvláštní známkou, kterou by se odlišoval ode všech ostatních míst pozemských, jeho nižších a jemu vasalských. Tak aby, když by Ráje znovu bylo získáno, a zoufalému pokolení lidskému dovoleno bylo projíti Ohnivým Mečem u Shiremarkského Mlýna, a uzříti opět čtyři řeky, Arunu a Adur a Cuckmeru a Ousu, mohli poznati svá rodná místa a označiti je Rájem. A nejlepší radou, jak upevniti jmény to zvláštní milé místo, vidělo se Adamovi, dáti jim jména taková, aby byla bláznovstvím na pomyšlenou. I ustanovil, aby v Sussexu vše, co jest vysoko, nazváno bylo nízkým, a co jest v dolině, vysokým, a aby kopec nazýval se plání a násep příkopem a Severní les aby byl na jihu Dun a Nore Hillem aby byla jižní strana lesa, a Jižní Voda aby byla nejseverněji, a aby nikdo v kraji nevyslovoval „th“, „ph“ nebo „sh“ v jednom, ale vždy „h“ odděleně, pod trestem zatracení. A aby jména měla přízvuk na posledních hláskách, v opak mluvě celé Anglie.

Tolik co do našich jmen, o čemž každý se může přesvědčiti sám, uváží-li Bos-ham a Felp-ham, a Horscham a Arding-ly a čtverhranné místo nazvané „Roundabout“ (Okrouhlice). Nebo Broadbridge (Široký most), jenž jest tak úzký, že ani dva vozíky jím neprojedou. Bůh ví, jsme to prapodivný kraj!

Šli jsme tedy dále, naše čtveřice, (a hladovi a rázně šlapající, neboť bylo to s kopce) šli jsme dále čerstvým čistým vzduchem toho libého dne od Dolního Modliště s kopce za Leonardovým Zátíším, a já sliboval jsem druhům, že se najíme a napijeme u Plané Jabloně nebo u Kraviího Žlábků, když z čista jasna Námořník dal se do zpěvu, a to tak hlučně a jásavě,

že v některé pokročilejší zemi než náš kraj, bývali by ho svatosvatě strčili do chládku. Ale měl proč rozpívat se, neboť vyrazivše lesní stranou cesty, přišli jsme právě znovu na paseku, odkudž zase, ač s nižšího návrší, rozestírá se chodci před očima, stkvěle je hostíc, širá Wealda a velebnost Dun. Zpíval tu píseň, jež pořád jest domácí v tom kraji, třebaš tak dlouhá, a my, kteří jsme ji slyšeli každý ve svém domově, nejdříve jsme sesílovali jeho hlas sborem a potom jej společně podkládali rozličnými tóny. Začal:—

I

„Na horách sussexských, v mém rodném kraji,
když v deštích podzimních aleje červenají,
kdy mocné vlny Aruny hru divou hrají,
a vítr skučí, prudce bije v kře ;
v Dolině Burtonske kdy větve trčí holé
a kopec Chanctonbury svítí na vrchole,
já sladovinu říznou piju v druhů kole ;
toho mi nikdo, nikdo neupře,
neupře, neupře, neupře, neupře,
toho mi nikdo neupře !

II

„V polovici listopadu vyjdu si
a šlehům sněhu tváře nastavuji
a pozoruji, odkud větry dují,
neb v mojí hrudi srdce horoucí :

až ve Steyningu zasednu a zapěju si,
o ženách, jež uhlídal jsem na svých potulkách,
a o všem tom, co robit budu s jara.
Toho mi nikdo neupře, neupře,
neupře, neupře, neupře, neupře,
toho mi nikdo neupře!

III

„Tehdy ať dni jsou pochmurny a vzduch ať drsný,
a cesty blátivý a osud nelítostný,
my z kraje Jižního jsme tuhé hmoty,
jež dobré sladoviny nikdy nemá dosti,
a pějem tuto píseň z plných plic!
Od Crowbourského Vrchu k Ditchlingské až Duně,
od Hrotu Hurstpierského k městu Arundelu,
dívčiny kypré jsou a sladovina tmavá:
toho mi nikdo, nikdo neupře,
neupře, neupře, neupře, neupře!
A upírá-li, lže!“

Když jsme dozpívali a blížili se k Plané Jabloni,
Námořník dodal:

„Nuže, nebyla to pěkná písnička?“

„Byla“, pravil jsem, „a pěkně se hodila na dnešní
ráno a dnešní vzduch a na ten rozhled po dolním
kraji, jenž se nyní rozkládá před námi.“

Neboť právě když jsem mluvil, přišli jsme k tomu
úskalí, na němž stojí Planá Jabloň a odkudž viděti
celé Duny rozprostřeny před námi, a Bramberský
Průlom a v zářezu jeho vysokou klenbu Lancingu; a
potom dále, značně dále, Arundelský Průlom a kopce
a lesy domova. Bylo to jistě v krajině pod námi a na
Wealdě, po níž jsme se rozhlíželi, kdež kdysi, před
mnoha lety, některý mladý muž složil tuto píseň.

Šedovous: „Na kterých místech, Same, bývá vám do zpěvu?“

Sám: „Na každém místě, kdekoliv.“

Námořník: „Jako třebas u stolu některého boháče, půjčujícího na úroky, jenž sezval několik přátel na večeři, s nimiž si přál pohovořiti o státních záležitostech, a jenž pozval vás jen proto, že jste býval ocáskem jeho prasynovce. To by se mně zdálo výtečnou příležitostí, abych si zazpíval ‚Golier!‘“

Básník: „Tak jest, nebo zase když přijímáte (vy drobný a neznámý) návštěvou nějakou zámožnou paní, od níž očekáváte popostrčení v kariéře. Na takovém místě a v takovou chvíli Charlie Ribston, nyní za mřížemi, ponejprv tak nádherně přednesl svou píseň ‚Štěkaví Hafani‘, k níž připojen ten veselý sbor.“

Šedovous: „Důvodem, proč jsem se vás ptal, kde si můžete zazpívat, bylo, že to považuji nyní za nemožno na kterémkoli místě, totiž v této zemi a v naší strašné době. Či není zákon, a není v platnosti, aby každý, kdo by zpíval na ulici a uslyšela ho policie, byl ohledán dvěma lékaři, uvězněn, ocejchován, uloženy otisky jeho palce, vlasy mu oholeny, oko mu vyloupnuto, všecka jeho peněžní jednání pečlivě uzavřena do minula i do budoucna, a v poměru k logarithmu jeho důchodu uložena mu značná taxa? A po tom všem uloženo mu pod těžkými pokutami hlásiti se co měsíc místnímu výboru, s farářovou ženou v čele, a politickému partykáři a všem ostatním takovým úřadům, jak se uzná za dobré, v souhlasu s veličenstvem našeho pána krále, jeho koruny a důstojnosti? Zdá mi se, že jsem cos takového slyšel.“

„Ano, máte docela pravdu“, děl jsem; „ale když

člověk přijde na místa osamělá, jež jsou jako ostrovy a odloučena od tohoto moře tyranství, jako třeba tato cesta u Leonardova Zátíší, tu člověk může pořád zpívat.“

Námořník: „Tak jest, a v hospodě.“

„V některých hospodách“, pravil jsem, „za určitých podmínek a v určité chvíli.“

Šedovous: „Tož dobrá, budeme vybírat na tomto svém pochodě takové hospody a takové chvíli. A tahle?“ dodal, ukazuje na Planou Jablůň.

„Venku ne“, odvětil jsem opatrně, „ani nyní.“

„Ale přece“, básník na to, „aspoň pojíme.“

I sedli jsme si tam venku na lavicích u Plané Jabloně a pojídali chléb se sýrem.

Když pak jsme pojedli svůj chléb a sýr, tam na chladném, tichém vzduchu a rozhlížejíce se po velkém tom divadle pod sebou, a když jsme se ještě napili sladoviny a též portského, řečeného jubilejního, (bylť rok jubilejní pět let před naší cestou) Námořník pravil jakýmsi vyzývavým tónem:

„Pravil jste, tuším, že člověk dnes může zpívat jen na jistých osamělých místech, takových jako vše za tímto ladným živým plotem, což jest podél cesty od Leonardova Zátíší, a když tuhle Šedovous se ptal, mohl-li by si člověk zazpívat zde venku u Plané Jabloně, pravil jste, že ne. Ale zkusím to; a cestou vyrovnávací, aby nikdo nebyl uražen, má písnička bude náboženská, jednající o velikých pravdách. A možná že obměkčí srdce mučitelů, mají-li opravdu přikázáno, jak pravíte, stíhati lidi za něco tak nevinného jako píseň.“

Šedovous: „Pěje-li vaše píseň o věcech božských,

nebude se hoditi k sladovině a vínu, ani k rázu hospody.“

Námořník: „Nebudte tak jist. Počkejte, až ji uslyšíte. Jestli tato písnička, již hodlám zpívat, zvučná a hlučná jen což, ale přece zpívá o posledních věcech, a vězte, že už jest stará přes tisíc let. Nelze jí však náležitě zazpívat, leč budete-li poloviční sbor (k němuž budu dávat znamení zdvižením rukou) zpívati zvučně všichni společně, a bude-li vaše troška řvati sbor do strhání, až okna budou řinčeti a občanstvo se pozdvihne. Takové povahy jest písnička.“

To pověděv, Námořník opřel se o lenoch lavice a začal plným a rázným hlasem zpívat tuto

PÍSEŇ O PELAGIANSKÉM KACÍŘSTVU
NA POSILNĚNÍ LIDSKÝCH ZAD A NA
STATEČNÉ VYTLAČENÍ POCHYBNÉ
NAUKY A NEJISTÉHO SMÝŠLENÍ.

Pelagius žil v Kardanoel,
tam kázal on své pravdy,

že ať do nebe kdo chce či do pekel,
za to sám si stojí každý.

Že ať věčné dojdeš radosti,
neb na věky budeš se péci,
to není prý Církve starostí,
leč tvou jen, brachu, věcí.

Šedovous: „To jest píseň rouhavá.“

Námořník: „Co vás nemá — zrovna naopak, jest orthodoxní. Ale nyní, prosím, nepřerušujte, neboť tohle jest polosbor.“

[Polosbor]

Oh, Adam s Evou v Ráji
mu byli pouhou bájí,
 nic nedělal si z nich!
Svých pochyb čítal řadu
od člověkovu pádu
 a k smíchu mu dědičný byl hřích!

V tomto polosboru jsme se všickni tři připojili,
chytajíce ho po něm, jak zpíval, a po té Námořník,
žádaje nás, bychom v to vložili všecku svou mužnost,
široce rozvinul sbor, jenž byl mohutný i prostý.

[Sbor]

S mým row-ti-tow, ti-oodly-ow,
k smíchu mu dědičný byl hřích!

Když jsme dozpívali až potud, což jest konec prvního verše a vymezující věc, o které jest řeč, neobyčejný ten ryk vylákal nemálo sousedstva z jejich bud, a poslouchali a čekali, co bude dál. Námořník však, ani dost málo nezmaten, zpíval dále druhý verš.

Zatím biskup ze starého Auxerre
 (Germanus bylo jeho jmě)
 škubal si plnými hrstmi vlasy
 a nazval Pelagia Ostudou:
 a po té svou mocnou berlou biskupskou
 tak třískal a napořád a bušil
 do všech kacířů, velkých i malých,
 že raději bývali by se viděli oběšeni.

[Polosbor]

I tloukl je tuze a bušil v ně dlouho,
 všecky a jak koho zočil,
 až oni sborem řvali, plnými hrdly
 svá orthodoxní vyznání víry!

[Sbor]

S mým row-ti-tow, ti-oodly-ow,
 svá orthodoxní vyznání víry!

Koncem tohoto druhého verše hlouček velmi vzrostl,
 a mnohým spadly dolní čelisti, i stáli s ústy doko-
 řán, jaktěživi ještě neslyševše takové písničky. Ale
 Námořník, přívětivě se po nich rozhlížeje a pokyvuje
 jim, jako by říkal „Za minoutku všemu porozumíte“,
 spustil třetí verš, s ještě větší chutí, a zpíval: —

Nyní Cirkev stará jest a Ďábel smělý,
 ba smělý nade vší míru,
 a spousty pochyb, jež se vynořily,
 smést hrozí smrtelnou víru.
 Ale my mládím kvetoucí a paže silné,
 a sladoviny mající vždy bez mezí,
 oh — poručme to pravdě neomylné,
 kteráž vždycky zvítězí!

[Polosbor]

A Pánu děkujmež
 za světský meč

a za vyjící kacíře též;
a za všecka dobrá práva,
jež křesťanství nám dává,
nejmě však za ječnou várku!

[Sbor]

S mým row-ti-tow, ti-oodly-ow,
nejmě za ječnou várku.

Když jsme dozpívali tento poslední sbor, hlučnějším tónem než všechny předchozí, byli byste řekli, že polovina obyvatel té hory stála kolem nás. Námořník však, rázně vstav a položiv peníze na stůl, za naše jídlo a pití s nějakým příplatkem, pokynul nám, abychom vstali zároveň s ním, a po té takto promluvil k shromáždění: —

„Milí občané! Doufám, že jste zřetelně slyšeli každé slovo z toho, co jsme vám právě ohlásili, neboť jest to věc Vlády a byli jsme k vám posláni, abychom vám ji oznámili, jako jsme ji přijali od Kabinetu, jehož jsme posly. A dodávám ještě k vašemu potěšení, že táž Vláda našeho pána Krále (jeho koruny a důstojnosti), vždy bedlivě dbajíc o blaho chudšího lidu, svěřila nám peníze, abychom celou svou cestou dávali něco na občerstvenou všemu lidu sussexskému. Pročež zůstavil jsem zde na stole jménem zmíněných Jasných Pánů sumu pěti šillingů, za něž si dáte natočiti piva a napijete se, co hrdlo ráčí a pomějete se. Ale přísně se vám zapovídá, abyste nás neprovázeli, aniž nás nějak obtěžovali, což by uráželo ty dobré ministry, kterým péče o blaho lidu a horlivost v službě našeho pána Krále (jeho koruny a důstojnosti) nedá ani spáti. To vezměte na vědomost! Le Roi le veult!“

A to pověděv pokynul nám, abychom šli za ním, a jak jsme scházeli dolů, slyšeli jsme je hlučně jásat, neboť myslili, že nastal čas, o němž mluví prorok Habakuk, kdy chudí budou nasyceni a bohatí budou veseli. Něco, čeho ještě nikdy nebylo, co svět světem stojí.

Když jsme se nesli cestou, která dovede posléze ke Kravímu Žlábků, Šedovous přemýšleje o té písni, pravil:

„Nejde mi na rozum, Námořníku, že by vaše písnička byla starodávná a správná; neboť není takého místa jako Kardanoel, a Pelagius nikdy tam nežil, a jeho učení bylo docela jiné, než jak pravíte, a blažený Germanus nebyl by ublížil ani mouše. Důkazem toho jest onen boj jeho kdesi ve Flintu, kdež rozptýlil Skoty, co jich tam bylo, zvolav hebrejsky příliš hlasitě, ač znal z toho jazyka jediné slovo. Potom též, co pravíte o sladovině, není církevní, aniž jest správným učením, děkovati Pánu za kacířstvo.“

Námořník: „Jak vám libo! Ale každý kostel jistě má svoje obyčeje v mezích rozumu, a tato píseň, nebo spíše hymna, jest z Breviáře, a vlastní si ji diecése thelemská, kdež se zpívá v některé svátky. Ano, zejména ve svátek svatých Koma a Hilaria, kteřížto neměvše nic jiného na práci, byli by se dali krutě umučiti za víru, kdyby nebyvali byli na místo toho, jakož se sluší na křesťany, vzali na muky a neutloukli k smrti svých pronásledovatelů. Jest to prosa o církvi bojující, a připisuje se Duns Scotovi, ale spíše se podobá, že jest původu tradičního. Srovnejte ji s ‚Hymnou k Oslu‘, již by všickni dobří křesťané měli znáti.“

Šedovous: „Ale přece bych neřekl, že jest na posílení duší, spíše se zdá kraptem zpustlosti, hodně spíše Montmartru, známého vám asi, nežli svatého Sussexu.“

Když jsme přišli ke Kravímu Žlábk, což bylo brzy, bylo již po třetí hodině s poledne, a tudíž za takého počasí (podobnějšího již zimnímu než podzimnímu) vzduch měl už nádech večera, a dívající se tam na kostel a podivující se mu, radili jsme se, zastaviti-li se tam na chvílku a spískati s někým hádku, nebo kdyby to nebylo možno, zazpívati si jinou písničku, nebo kdyby ani to nebylo možno, napíti se potichu. Neboť Virgil praví: „*Propria quae Žlábek Carmen Cerevisia Ludus.*“

Ale poněvadž bylo už tak pozdě, rozmyslili jsme se, že nezvolíme z toho trojího nic, ale půjdeme dále k Henfieldu, abychom se dostali k Dunám, ačkoliv jak dlouho do noci nám bude jíti, žádný z nás nemohl říci. Toliko jsme se ustanovili na tom, že na druhý den, což bude svátek Všech Svatých, třeba přijíti na řeku Arunu a v západní stranu kraje a ke všem věcem nám známým.

I šli jsme dál na jih k Henfieldu, a cestou *Šedovous*, jenž čile rázoval, připomínal nám, že jest Všech Svatých. Té noci, která jest nad všecky noci roku, bývá nejživější ruch a činnost mezi stvořením, které jest lidem neviditelno, a bývá shon ve všech lesích; pozdě v noci, kdy lidé už spí, všickni ti, kterým nelze přijíti na zemi v jiný čas, přicházejí a slaví radovánky. Trpaslíci, kteří jsou největším dílem dobří, tancují té noci na paloucích a v mlázi a hrají si na schovávanou v rákosí na břehu říčním a sestupují se

do kol, a držice se za ruce skáčou dokola po rovných pastvinách, návodních lukách, a planinách přímořských. A z těchto tanců jejich zůstávají stopy v trávě, světlejší místa v zeleni, a na nivách vyšlapána bývají kola nebo kruhy, jež přesvědčují nevěřící.

Básník pravil, že viděl Trpaslíky, ale věděli jsme, že mluví nepravdu.

Šedovous pravil, že ač jich neviděl, věří v ně, za což oplátkou Trpaslíci mu žehnali po celý život. A proto prý jest tak bohat, neboť ač otec mu zůstavil hojný majetek, Trpaslíci mu jej rozhojňovali, protože o nich nepochyboval, aniž jim přál zlého.

Námořník: „To jste měl štěstí! Neboť jest dobře známo, že přikvačí-li někdo na Trpaslíky tancující v kole, obtočí ho a uzavrou do svého kola. A smějí se mu zvučně jako stříbrné zvonečky. A potom, jako aby napravili svůj smích, zavedou smrtelníka na místo, kde lze sestoupiti do podzemí. A když vejde až tam, tu v krásné síni, kdež trůní Královna s Oberonem, rozkáže se, aby člověk ten byl podarován zlatem. I přinesou mu měch a on nacpe si jej vrchovatě kousky zlata, jen co by jej zavázati mohl, přehodí si jej na rameno a poděkuje jim; tu však znenadání poznává, že už není v té síni, ale na širé pláni časně ráno, kolkolem ani živé duše, a vzduch žalostně studený. Tu člověk třesa se zimou a ptaje se sám sebe, viděl-li Trpaslíky čili nic, řekne si: „Ale aspoň zlato mám“. Než když zase zdvihá měch, cítí jej lehkým jako peří, a vysypáváje z něho na zem, místo zlata, které mu dali, nevidí než suché listí; okrouhlé suché listí a měděňáky bukové a habrové, neboť v tu podobu oni razí pohádkové zlato. I zůstavuje prý zlato zlatem a

zklamán a rozmrzen na své dobrodružství zaslechne jakoby znovu, ač jest bílý den, z hloubi zpod země cinkot mnoha stříbrných zvonečků, i poznává, že to smích Trpaslíků.“

Šedovous: „To možná potkává ty, kteří nešťastnou náhodou uviděli Trpaslíky, ale já, jak jsem pravil, jak-živ jsem jich neviděl, proto bylo se mnou jinak. Rok co rok sbíral jsem suché listí, dokud všecko listí mého života neuschlo, a rok co rok nalézal jsem v hrstech zlato a čím dál více zlata.“

Básník: „Já vám zase pravím, že jsem je viděl, a když jsem byl mladší, vídal jsem je často a býval jsem u nich hodiny v tom příbytku jejich, kde všecky péče s člověka spadají.“

Námořník: „A co vám dali krom toho ěulpasovského vzezření, jež jest znakem vaší čeledi?“

Básník: „Nuž dali mi schopnost tvořiti dobré verše, a ta mi pořád ostává.“

Námořník: „Už jsem doma, Básníče, už věřím, čemu jsem napřed nemohl uvěřiti, že jste viděl Trpaslíky. Neboť tím, co jste právě řekl, dokazuje se mi to. Vy též jste sbíral pohádkové zlato — a mnoho jich jest podobných vám. Trpaslíci totiž dali vám verše, jež se zdály dobře raženými, ryzími a zdravými, a nacpal jste si jich do měchu a odnášel si je. Ale když jste vyšel na lidský svět a vdechl hořejší vzduch, tu, jak všem vašim posluchačům a čtenářům známo, tyto verše ukázaly se lehkou a bezcennou hmotou suchého listí. Oh, nevrťte hlavou! Známe ty verše mládí, jež nám víly dávají na posměšky; jenže my, když dospějeme, zmoudříme a nehýčkáme se s nacpaným měchem. Zůstavíme je větru, aby je rozvál, neboť jest to

samé suché listí. Jen vy básníci ulpíte na svém měchu a škrtíte jej a nosíte se s ním, dělajíce ze sebe blázny po celý život, kdežto my chrabří chlapíci mužně se vrátíme k pravým lidským věcem lidského světa a vrhneme se na práva a stavitelství a půjčování peněz a na koňařství a jakékoliv jiné zaměstnání, slušící člověku.“

Šedovous : „A což vy, Same, viděl jste kdy skřítky a víly?“

Sám : „Nemyslím. Nemyslím, že jsem kdy viděl, běda! Ale myslím, že jsem je slyšel as dvakrát, šuš-kající a štěbetající, chřestící a cupkající, lichotivě i uštěpačně se na mne pitvořící a lákající mne dál na nebezpečné skalní ostrohy a strmé břehy, pod nimiž valí se a skáče bystřice s hor.“

Námořník : „A co vám řekli?“

Sám : „Pravili mi, že už nikdy se nedostanu domů, a nedostal jsem se.“

Zatím, co jsme si tak povídali, tmělo se víc a více, neboť zastavili jsme se cestou as dvakrát, zejména na onom návrší, na něž cesta vystoupí z úžlabiny dubového lesa a odkudž viděti před sebou velikou rovinu návodních luk a za nimi blizoučko Duny.

Nebe bylo na západě jablkově zelené a v modři na východě probleskovaly hvězdy. Též svítilo na něm, čehož se toho bezvětrného dne ještě neukázalo, několik zimních obláčků, čisfounkých a ostře zaoblených. Nad nimi měsíc, po první čtvrti, ne však ještě v úplňku, nebyl už bled, ale obléval se studenou září; a celé to údolí adurské bylo nám velikým a slavným divadlem, jak jsme kráčeli za svým dobrodružstvím, jež nikam netíhlo. Nám čtyřem, kteří jsme druh druha

neznali a setkali se, nevím jakou náhodou, a mínili se co nevidět na vždy rozejíti, dány byly tyto požitky. Všickni čtyři společně jsme přijímali svátost té širé a tiché krásy a ztichli jsme též k jejímu přijímání.

A tak již úplně potmě přišli jsme do Henfieldu, i řekli jsme si, že jest čas na chléb a na slaninu a na sladovinu — večeri, kterou nám vnoukala cesta a obcházející nás zima. Neboť třeba znovu připomenouti, že ač doba roční ještě nijak na to neukazovala, mrazík ojínil už zemi.

Namířili jsme tedy k hospodě té osady a požádali hostinské, aby nám osmažila slaniny, a k ní dala nám chleba a sladoviny as tolik, co po jejím i našem soudu mohli by čtyři vypítí; a zatím co jsme seděli, čekající na toto jídlo, Námořník mi pravil:

„Nuže, Same, když pravíte, že znáte kraj tak dobře, povíte nám snad, kterak to, že vepř se tak hodí pro člověka?“

Šedovous : „Oh, toho vám nikdo nepoví, neboť víme jedině, že tomu tak jest. Ale někteří praví, že na počátku kůň byl stvořen člověku k jízdě a kráva k dojení a vepř na jídlo; podobně bylo s pšenicí, jež mu byla dána na osetí pole, jako zase tyto hvězdy a ten rostoucí měsíc byly mu dány, aby pozdvihoval oči k nebi, a slunce, aby mu dávalo světlo a teplo ve dne. Jiní však říkají, že to všechno jsou samé třesky plesky, a že hvězdy pranic nás nedbají a že měsíc, jen přihlédne-li se k pravdě, jest od nás velmi daleko a že z toho zvířátka nic nemáme (Bůh mi odpusť! Nenít to moje řeč, ale jejich!) a že jsme teprve náhodou při-

šli na myšlenku jezdit na koni (čemuž rád věřím, vidím-li, jak někteří jezdí) a že ono nejdokonaleji nám příhodné stvoření a zřejmě uzpůsobené pro člověka, bodrý čtvernožec Vepř jest pouhou nahodilostí a není prý sám sebou účelem pro nás, nýbrž možno ho, změnou lidských poměrů, nahraditi něčím jiným, vhodnějším. Všecky věci jsou stvořeny za jakýmsi účelem, ale kdo poví, za jakým ?“

Sám : „Šedovouse, ti, kteří takto mluví, neuvážili řádně děl člověkových ni jeho podivných praktik, které vyjevují na něm obraz jeho Tvůrce a ukazují ho umělcem. Zpracování Vepřího Masa, až z něho jest slanina, jest jistým důkazem kreda. Vím, jsou lidé, kteří pořád namlouvají, že špendlík a jehly, kladivo a pila, ba i housle vyrostly a utvářily se část po části, a člověk že tápe od pokusu k pokusu. Tyto neznabohy bych roztrhal, neboť věřím upřímně a bez pochybování, že na počátku, když praotec a pramáti byli vyhnáni z Ráje a bylo jim na nějaký příkaz Sněmu nebo cí opustiti tento kraj (ale my jsme se už zase vrátili), byly jim vrchností laskavě darovány následující věci:

Krosna náčiní.

Kohout a šest slepic.

Barvy a štětec a tuba sepie.

Šest tužek od BB do 4 H.

Tabatěrka s tabákem.

Řecká grammatika a slovník.

Výbor poesie i prosy nejlepších spisovatelů anglických.

Ruční tiskařský lis.

Souborná cestovní lékárnička.

Sbírka semen se

Spiskem poučujícím o nich, a

DVÉ PRASÁTEK.

„Tato byla též zachráněna v Arše, jak dosvědčuje Písmo Svaté, a jedno z nich později přidružilo se k svatému Antonínovi, a jest jeho obřadním zvířetem na každém pomníku.“

„Ale tohle vše“, pravil Námořník, dávaje se do slaniny, „nepovídá nám ničeho o uzení prasat, kteréžto umění jest, jak pravíte, důkazem člověkovu prvopočátečního vyučení a úmyslů Prozřetelnosti.“

Sám: „A řekl jsem úplnou pravdu, neboť kterak by člověk byl sám ze sebe objevil něco takového? Jest to zjevení, a jest v tom též zdánlivý rozpor, jaký se skrývá ve všech tajemných darech.“

Šedovous: „Míníte, že se prase neléčí, leč teprve když už jest mrtvo? Neboť ač to jest chvíle, kdy naši materialisté by řekli, že už jest s ním konec, přece (ó div!) toť zrovna nejpríhodnější čas, by se začalo léčiti.*

Básník: „Dobrá, ale pomíjejíc theologické stránky věci, nepověděl byste nám, jak se prase léčí, neboť rád bych se přiučil něčemu užitečnému za svého života.“

Sám: „Z pouhého vyprávění se tomu nenaučíte, neboť co dí Filosof? ‚Chcešli býti tesařem, musíš tesařiti.‘ Ale pro svou věrnou oddanost k vám a též pro svou zálibu v umění, vyložím vám to.

„Nejdříve tedy rozpoltíte prase a obě půlky položíte rovně a pěkně na hladkou umytou tabuli smrkovou, dubovou, jasanovou, jilmovou, ořechovou, teko-

* Anglické slovo *cure* značí léčiti, ale také znamená nakládati, soliti maso a ryby a udití je. V překladu nezbývalo, než na začátku zvoliti výraz prvý a v další rozmluvě zaměnití léčení uděním. — *Překl.*

vou, mahagonovou, ebenovou, palisandrovou neb z jakéhokoli jiného dřeva ; a potom vezma jednu tu půlku, nasypete si k ní hromádku ledku a nabíraje hrstí toho ledku, pilně jej vtíráte do masa, a třete a dřete důkladně, jako mistr polír při polírování. A třeba tříti se strany vnitřní a nikoli vnější, neboť ta jest porostlá štětinami.

A když jste se natřeli, až z vás teče, a maso už jest ledkem vypolírováno, že už ho víc nepřijme, tož toho necháte; pověsíte tu půlku prasete na hák vahadla a umyjete si ruce, a máte na ten den po práci.

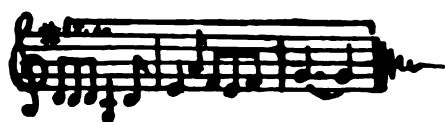
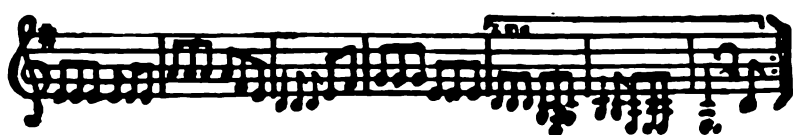
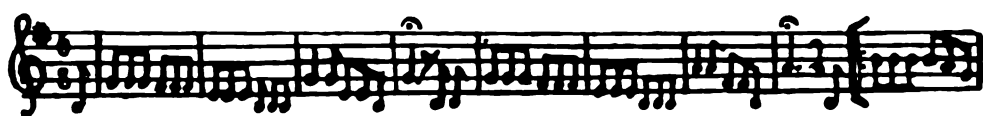
Ale na druhý den začnete znovu, zrovna tak, (nejdříve posvětíte svou práci modlitbou) a tak ještě třináct dní; ale den ze dne méně a méně, až na konec berete jen desetinu onoho množství ledku, jako jste brali na začátku solení.

„Když to vše vykonáno, půlka prasete jest prkená jako upejpavá panna a slaná jako slzy a houževnatá jako Tacitus. Potom ji můžete vytáhnouti celou najednou, jako kládu, a udití nad ohněm dřevěným, jako obři udívali za starodávna, nebo ji můžete vcpati mezi dvě vrstvy čisté slámy, jako Němci udí podnes, nebo jak sami chcete, a vzítí si třeba i čerta za kmotra ; dělej co dělej, budeš míti vepře nad všecky vepře, a vepřovinu dokonalou, která vyplnila své poslání a vydala ovoce svého narození; pohoršení mohamedánu a potravu lidem křesťanským.“

Námořník : „Všecko, co pravíte, jest věrná pravda, ale co se štětinami ? Co se srstí vepří ? Nejsou štětiny lepší v kartáčích než na slanině ?“

Sám : „Mluvíte pravdu rozumně, ač možná poněkud ostře, když se ptáte, kterak se srstí ? Neboť pra-

se, jako všechna hovada, liší se od člověka tím, že jeho kůže srstí jest porostlá. Na kteréžto thema též básník Wordsworth nebo některý takový kabrňák složil báseň, a poněvadž jste jí ještě neslyšeli, dovoluji si vám oznámiti (po burnandsku), že ihned vám ji přednesu; a budu ji zpívati hlasem zvláštním, jež Vlachové nazývají ‚Tenore Stridente‘, my pak Hearty Stave.“

„Pes věrný jest a přítel rozumný,
jeho kůže však jest srstí porostlá;
kočka do smrti s námi bydlí, předouc za kamny,
její kůže však jest srstí porostlá.

„Mamut na kůži měl vlnu jako jehně,
kůže delfíní jest hladká, studená,
na paňácovi však tancujícím zříte zjevně,
kůže jeho že jest srstí porostlá.

„*Oh, aspoň z toho Pánu Bohu děkuji,
že nejsem v Číně zrozen, ale v Anglii,
a že člověkem mě stvořil a ne bestii,
jejíž kůže bývá srstí porostlá!*“

Šedovous (se zájmem): „Tahle píseň jest mi nová, ač znám kdekterou. Jest to vaše?“

Sám : „Ne, je to překlad, arcí volný, připouštím, z Anakreonta či Theokrita, nepamatuju se už z kterého . . . Co dím? Není-liž od Wordswortha, jak jsem prve řekl? Tolik jeho věci jest tak málo známo! Chcete slyšeti další sloky? Jest jich mnoho . . .“

Námořník : „Ne“.

Sám : „Nuže tedy hned začnu dál.

„Kráva, která jako tabák trávu žmoulí,
kůži má, jež srstí porostlá.“

Námořník : „Ticho!“

„Ba i kůň, berberského chovu pravý,
kůže jeho srstí porostlá!

„Velbloud, vytrvalostí jenž předčí ostatní,
jehož vynachválit nemohou si pocestní,
bez pití on cválá pouští mnoho dní,
kůže jeho však jest srstí porostlá.“

Šedovous : „Kolik pak ještě veršů to má?“

Sám : „Jest jich veliký počet. Neboť všecka zvířata polní a plazové a okožení tvorové mořští objevují se v této písni, a na konec sám Chlupatý Ainu. Jest to na sta veršů.“

„Medvěd lesní, který v děrách skalních spává,
kůži má, jež srstí porostlá;
hyena, šelma nabíjená, usměvavá,
kůži má, jež srstí porostlá!“

„Opice berberská a šimpanz obhroublý,
lev s drápy čertovskými, zatnou-li,
jenž hlavu má jak parukáč a na kolenou strbouly,
jeho kůže . . .“

Šedovous (vstává): „Dost! Dost! Tyhle písně, jež délkou závodí s mořským hadem, nemají ničeho z pravého ducha básnického, a nemohu uvěřiti, že by tohle byl napsal svědomitý Wordsworth, přijmím *ἰπποκέφαλος*; čili Konihlav, ani to není opravdový překlad z Anakreonta nebo zářícího Theokrita. V tomť nějaký blud! Takovéhle rozprádání thematu, při němž možno přidávati bez počtu kapitol podobné, ‘žily’, nemá ničeho s poesíí. Jest to spíše kasární tvorba, hodná jen hrubých vojáků, kteří si tak krátívají cestu na pochodech a ulehčují si těžkou výzbroj. Chápu, že na dlouhých pochodech lidé rádi zpívají takové nekončné písničky, podle nichž se jim pěkně šlape, ale pro nás se nehodí. Pravím konec a dost!“

Odpovídal jsem mu vstáváje jako on a hotově se na cestu: „Šedovouse, to není od vás laskavé, neboť kdybyste mi byl povolil ještě jen patnáct veršů, byl bych mohl projíti větší Masožravce a snad do závěrku byl bych předvedl Vepře Bradavičníka čili Bagola Ethiopského, jenž nemiluje války, jsa pacifistou.“

Básník (též vstává): „Dost možná, milý Same, ale pomněte, že je máte všechny uschovány v zásobě. Nic není ztraceno. Na věčnosti budou vám tyto verše, jako když je najde, a není pochyby, že za pobytu v pekle budete míti dosti pokdy, abyste vypočítal všechna zvířata, jež kdy byla na světě.“

Námořník (vstává poslední): „Šedovous nás zachránil!“

S tímto odsouzením vznešené písně hrnuli se všickni ze dveří na cestu, jaksi bez cíle, vyhlížejíce k Dunám pod jasně již vyleštěným měsícem a pochybujícíce, dostanou-li se dál. Šedovous navrhoval přívě-

tivým tónem, abychom šli dál k hospodě bramberské a tam přespali, ale Námořník náhle se ozval: „Ne!“

Řekl to s takovou prudkostí a rozhodností, že jsme byli všickni udiveni a patřili jsme naň s bázní. Tu on se rozhovořil:

„Ne, do hospody bramberské nepůjdeme a nebudeme foukati do žhavého popela, jakž takž uhašeného; nepůjdeme a nebudeme procházeti lesy, z nichž všecky vavříny jsou vysekány, a nebudeme se vraceti k citům, které ve svůj den byly snad rázu jen mlhavě božského, ale které časem zposvátněly. Takový pokus vrátiti se k tomu, co již zašlo, jest z nejnebezpečnějších lidských snah; selže-li, vzbouzí se tím nejžalostnější z lidských žalů. Zním tak dobře jako vy zahrady bramberské a též jsem tam sedával, jeda a pije, za letních večerů od soumraků do tmy. A též jsem se díval na velikou hvězdu, jež se rozsvěcovala nad Buttolph Combem; a též jsem vídal netopýry, jako šipky vylétající nade mnou v bronzovém vzduchu. Věřte mi, slyšel jsem slavíka v Bramberu, ale nevrátím se tam.“

Básník: „Ale —!“

Námořník: „Ani slovo!... Nevrátím se. Byla to nejlepší hospoda!... Mluvíte o hospodě v Saint Gironsu, kdež bývalo dobré víno za času Artuše Mladého a jest dobré podnes — ne totéž víno, ale vnouče téhož vína — a hovoříte příznivě o oné hospodě pod průsmkem, jímž se přichází z Val Carlos. Mluvíte právem o proslulé hospodě v Urgelu, známé jakožto Hospodě Světové, z níž za úplňku přehlédne se širá vysočina Sierra Del Cadi; a nepřetržitě velebíte hospodu U Zlatého Řetězu pod starou zříceninou hradu,

u široké a tichoučké řeky v Normandsku. Právem je velebite, ale všechny tyto hospody dohromady nebyly by ani po kolena oné hospodě, jakou kdysi bývala hospoda v Bramberu.“

Sám: „Ani jsem se nezmínil o žádné z těchto hospod!“

Námořník: „Není na zemi nic tak dobrého jako hospoda; ale i mezi dobrými věcmi zajisté jest hierarchie. Andělé prý jsou rozděleni na stupně, a milerád tomu věřím. Tak tomu jest i s hospodami. Není na putujícím člověku, aby stanovoval jejich řád. Ale za mého mládí nejlepší hospodou na světě byla hospoda, ztracená v stromoví bramberském. A právě proto se k ní nechci vrátiti. Pověstné hospody toskánské pokoušely mnohé, aby je velebili, některé (myslím) až přespříliš. A z hospůdek přístavních námořníci (ač ti jich nevychvalují prosou ani veršem) vědí a mluvívají o Hvězdě Yarmouthské — míním Velký Yarmouth — a o Krajské Hospodě v druhém Yarmouthu — totiž Yarmouthu Malém — a zejména zvučně doporučují hospodu u Delfína v Southamptonu, jež jest vznešenou hospodou s klenutými okny a nezadá si před žádným domem na světě co do příhodnosti k skládání podivuhodných veršů a plynné prosy. Potom také as na denní pochod od moře do vnitra kolik hospod námořníci poznali! Není-liž hospoda U Mostu v Amberley a U Bílého Jelena v Storringtonu a U Rozkřídleného Orla v Midhurstu, ona nejstarší a nejváženější ze všech prvotřídních hospod na světě, a U Bílého Jelena v Steyningu a U Bílého Koníčka v Storringtonu a U Labuti v Petworthu, do nichž všech mohli bychom zajíti? To byly smr-

telné hospody, lidské hospody, plné povšechného a rozumného blaha; ale hospoda bramberská, milí druhové, ta jest obestřena docela jiným ovzduším. Pamatku její omývá i proud času i ustavičné doléhání. Protož pomiňme ji. Pochlubím se s obrazem první lásky; budu poslouchati s žalostí i zároveň s radostí písňe, jež naplňovaly mé dětství; ale nechci úmyslně patřiti na to, co postupným posvěcováním v čase vymknulo se jaksí z tohoto světa. Nechci spáti v hospodě bramberské — bohové mi zapovídají.

„Ba nebyti ani toho všeho, k čemuž asi vy tři (a zvláště Básník) nejste utvářeni, abyste to pochopili, nebyti těch zvláštních a tajemných ůvah, pravím, že jest jasný a pochopitelný důvod, aby se nepřemítaly ony listy paměti. Kdož ví, našli-li bychom ji takovou, jak bývala? Kdož ví, zda tytéž hlasy bychom uslyšeli v té zahradě nebo zda ten zelený nátěr na stolech jest pořád zaprášen, puchýřovit a stár? Zda židle pořád ještě jsou viklavy a okurka ještě základní ozdobou hostin? Nepoznali jste v životě, vy dva, kteří jste jeden mlád, druhý prostředních let, a vy třetí, jenž jste už stařec, nepoznali jste, jak všecko jest funkcí pohybu; jak všecky věci trvají jen tím, že se mění? A jaký účel by mělo, probouzeti znovu onu žádostivost duše, usilující o jistotu a klid? S jakým palčivým a hrozným hořem bylo by nám zápasiti. Kdyby kontrast toho, čím kdys bývala hospoda bramberská, vystoupil jako strašný duch a volal na souboj to, čím jest hospoda bramberská nyní! Zdaž by před zraky naší mysli nevystoupil dvojí obraz, toho, čím byla, a toho, čím se stala — obraz, který by nás mučil soudem času? Nechci si zahrát-

vati s vášněmi, které jsou příliš silny pro lidi; nechci nocovati v hospodě bramberské.

„Není na světě plno jiných hospod, v nichž člověk může spáti jako dudek a probuditi se jako na novém světě? Nepřipravilo nám nebe, jako hvězdy na obloze, ty body samoty a odpočinku po všech končinách křesťanských? Není hospoda na Konci Země, kdež můžete si poležeti s očima otevřenýma v odpočinku, který jest lepší než spánek, naslouchajíce šumu mořskému na Longshipech a atlantickému větru? A není jiná hospoda u Johna o' Groats, k níž můžete zajeti si byciklém, libo-li vám (ale já nepojedu)? Není bezjemenná hospoda, pověstná svým burgundským, v Llanidloes? Není hospoda u Jednorožce v Machynllethu? Není v Dolgelly čtyřicet tisíc neobyčejných a kabrňáckých hospod? A což hospoda u Vějířů v Ludlowu, kdež se pijává tak často a tak dlouho po vyhasnutí ohňů, a její sestra hospoda v Ledbury? A což Nová Hospoda v Gloucesteru, jež jest starší než Nová kolej v Oxfordu nebo než Nový Most v Paříži? A mimochodem, nemá-li Oxford sám řádných hospod, není-liž město obtočeno hospodami kolem dokola jako planetami? Hospodami v Eynshamu, v Shillingfordu, v Dorchesteru, v Abingdonu, význačná hospoda v Nunehamu a ohavná hospoda ve Wheatley, která vyvržena byla z milosti už asi před šedesáti lety a jasně stojí na znamení zavržení, ukazujíc, čím se hospody mohou státi, když, ačkoli měly svobodnou vůli a určeny byly k věčné radosti, nevyplní svého hostinského úkolu... Ano, zajisté jest dosti hospod na světě na vybranou, aniž bychom byli nuceni zlým osudem nebo ještě horší zvědavostí vyta-

hovati na varhanách duše ty hluboké, ale — oh! ty nehybné a neporušitelné — ty zakázané rejstříky vzkříšení a dokonání milování. Neboť nikdo nemůže znovu žítí svého mládí, aniž jest láska vůbec prospěšna člověku.“

Šedovous (dumaje): „Kdyby to nebylo tak daleko, pustil bych se ještě teď v noci k Nádražnímu Hotelu v Yorku, jenž ze všech domů, které znám, jest nejprostrannější a nejbezpečnější.“

Básník: „A já k Rybě, Psu a Kachně, tam, kde Ousa vtéká do Camu, nebo k Hroznům na kopcích nad Corbridgem, než se vydáte na samotu northumberlandskou; obě znamenité hospody.“

Sám: „Já zase ke Lvu, nahoře na Aruně, kterého mimo mne nikdo nezná. Tam opět bych se přiblížil k bývalým hádankám a uslyšel snad naposled hlasy hrobového ticha a poznal osudy duše.“

Námořník: „Všickni tři byste učinili dobře. Neboť hospody bývají jako muži a ženy, charakterů a losů neskonale rozmanitých, a jedna vábí starého muže pro ticho a odpočinek, druhá mladšího pro dobrodružnost nebo odloučenost, třetí básníka pro nic za nic, leda aby snesl další hromádku vrtohlavé impotence, která bývá potravou, již tito pololidé se živí. I jsou též hospody koketní, hospody brutální, hospody veřejné, hospody něžné a hospody silné — každá po svém. Ale jako v každém životě bývá některý vznět, kterého nevolno se dotýkati a kterému nestačí všední den, tak i s hospodami. Mně jedna jest takto posvátna, a tou jest hospoda bramberská. Proto tam, jak jsem myslím řekl prve, nechci jíti.“

Sám: „Nyní, když jste se vymluvili ze všech svých

affektů, povím vám, že jste si mohli ušetřiti dechu, neboť na dosah ruky vím o domečku, neobydleném, ale zařízeném a plném zásob na zimu. Námořníku — to vám pravím — Trpaslíci nejsou mými přáteli. Ale od takovýchto domečků po celém kraji mám já sám klíče. Půjdeme tedy do tohoto mého domečku, neboť není odsud ani na míli za návodními lukami.“

I šli jsme, a přecházejíce po dřevěném mostě, viděli jsme pod sebou moji říčku, říčku Adur, plížící se volným proudem k moři.

Kráčeli jsme lukami za vodou. Bylo velmi chladno, a měsíc vyplul nad Chanctonbury na jasnou oblohu. Nemluvili jsme. Šourali jsme se všickni husím pochodem, já v čele, úzkou pěšinou při okraji holého živého plotu. Tráva se ojínila mrazem a větve křoví obrazy se ostře v měsíčním světle jako tvary vyryté do kovu. Vyšli jsme na silnici ashurstskou. Mlýn všech zvučel v ty dni a lopaty jeho trčely k nebi. Šli jsme v řadě, ale pořád mlčky: Básník schlípen a Šedovous táhna hůl po zemi a dokonce i Námořník zádušně, ač jeho silné nohy ho dobře nesly. Já pak tíhl jsem mužně vpřed, poněkud vystupuje z řady, neboť cítil jsem se nedaleko cíle, kdežto mým třem druhům bylo to jen bezúčelné trmácení tmou po dlouhé cestě denní. Tak jsme se přibližovali k tomu domečku, který, Bůh to ví, miluji jako asi ještě šest nebo sedm domečků na světě.

Přišli jsme na úpatí nevysokého kopce: nedaleko cesty za trávníčkem čnely k nebi vysoké jilmy. Pod těmi svítilo doškoví veliké stodoly a u ní obraz dobře

mi známý... střecha s komínem. Odbočil jsem s cesty trávníkem a vytáhl z kapsy veliký klíč, což když spatřili druhové, vrátilo se jim veselí, neboť věděli, že jsem našel přístřeší.

Šedovous pravil: „Hleďme, jak všecky dveře kraje se vám otvírají!“

„Ne všecky“, odvětil jsem, „ale čtvery nebo paterý jistě.“

Otočil jsem klíčem, a tu uvnitř, když jsem škrtl zá-palkou, ukázala se rodinná jizba. Stropní trám přátelsky mne vítal a veliké ohniště rozkládalo se v jizbě. V tom koutě ležela na třínožkách a na hromadě popela otep chrastí a čtyři nebo pět velikých polen sá-hového dříví, dubového z jíloviště wealdského: zapálil jsem pod tím svazek básní, jež jsem už několik měsíců s sebou nosil, ale jež mne sklamaly, a vyšlehly plameny, tvaru podobného listí cesmínovému. Byla to pěkná podívaná.

S ohněm vrátil se nám život; rozhovořili jsme se, a ruce chápaly se díla; jeden natahoval záclony na dlouhá nízká okna světnice, druhý nosil lavice blíž k ohni, lavice s vysokými opěradly a zčernalé stářím; třetí kladl prkna na kozy před oheň; čtvrtý rozžehl dvě svíce a postavil je na prkna, nakapav podně vosku. Byli jsme v nové náladě, vyváznuvše z noci a vidouce veselí ohně.

Nejdříve jsme minili poslati si k Studánce pro pití. Hospoda ashurstská totiž sluje Studánka. Není to Studánka nazývaná „Zlatou Studánkou“, o níž jest psáno —

„Toto jest ta voda ze Zlaté Studánky, —
voda mládí, voda, která ze starostí vypírá.“

Studánka Ashurstská teče, z milosti Boží, lepší tekutinou než voda.

Ani to není ona jiná Studánka, jež sluje

„Studánka let a voda věci ztracených.“

Neboť ač na Studánce Ashurstské lpí úctyhodná léta, přece jistojistě nedávají příčiny k steskům. Nemá ještě odzvoněno. Tec Studánko, tec vesele!

Ani to není Studánka Vaucluská, ani Studánka Moultona Parvy, ani zřídlo Temže, které vyschlo, když Jiří III. umřel, a od té doby už neteklo; ani Pramen Bandusijský. Ani Helikon, který byl tolikrát čerpán, že se už vyčerpал asi před třiceti pěti lety a jest od té doby bahniskem.

Ani není z těch studánek dvojčátek, jedné horké a druhé studené, v nichž ženy trojské pírávaly za starých dnů pokojné doby, než Řekové přišli do jejich země.

Ne, nižádnou z těchto nebyla, ale obyčejnou Studánkou Ashurstskou, a tam minili jsme poslati si pro chléb a sýr a pro pivo, jímž studánka ta oplývá.

Bylo však vyvoliti, koho pro ně pošleme. Šedovousa ne, z úcty k stáří, ale některého z nás tří. Mne ne, protože já sám jsem znal dům a měl jsem na práci spořádati vše, ale některého ze zbývajících dvou. Básníka ne, poněvadž z čista jasna Musa ho chytila za pačesy a smýkala jím. Už psal horlivě a měl už verše pro nás téměř přichystány a pravil, že z takového kuchaření nenáleží člověka vyrušovati.

Proto poslán byl Námořník, ač se osykoval pomyslením na zimu.

Vstal a pravil: „Když v nějaké společnosti najde

se někdo statečnější a veselejší, mužnější, spravedlivější, rozvážnější, silnější, moudřejší a mnohem světlejší než jeho druhové, též velmi šlechetný, pevný však a ustálený ve svém záměru, umějící si poraditi, laskavý a širokánského srdce, potom jest-li (vzpomeneme-li i podružnějších věcí) bystrého rozumu a nejstatnější tělem nad všecky, takový právě bývá tažným koněm a terčem ostatních.“

S tím odcházel, nesa velikou dvougallonovou koněv, a brzy se vrátil s plnou steyningského sladového piva, a stavě ji na stůl pravil: „Studánka teče, ale ne obyčejnou vodou. Stane se proslulou mezi studánkami, neboť budu o ní mluvit v rýmech.“ Po té vlepil Básníkovi upřímou buchtu do zad a ptal se po zdraví jeho básně.

Básník: „Není ještě zcela dopsána.“

Námořník (sedaje si blíž k ohni a nalévaje piva): „Tím lépe! Ať nám není vyplňovati mezery. Střežte se dokonalosti. Toť bludička. Mnohé přivedla v záhubu.“

Šedovous: „Má nápěv?“

Básník: „Jest to jakýsi žalozpěv.“

Sám: „Zazpívejte.“

Básník: —

„Aj, slyšte, bratři z Wealdy moji milí,
jejichžto pole rozmrzlé v té chvíli,
svou speklou korou brání vaší práci
a vrací vaše radlice a vrací
hovádka vaše v ospalý jejich chlév.“

Námořník: „Oh! Panečku! To jest žalozpěv! Ten člověk vyzpěvuje jako staré Zoufalství v postři! Pomozme mu —“

Šám: „Ne, ať Básník sám dokončí; ať zpívá dál.“

Básník, pohlédnuv na Námořníka vyčítavě, nadmul plíce poněkud plněji než dříve a přednášel dál:

„Hovádka vaše v ospalý jich chlév;
Hoj! posedejte k ohni vonných dřev,
strouhejte příčle na žebře neb vypařujte máselnici.
My zatím
věrně dle pravidel a v přísném ladu slok
sprádati budeme do slušných rýmů
svůj Žalozpěv na Dokonávající Rok.“

Námořník: „Slušný“ jest špatné; a nemůžete zpívat truchlozpěvu na to, co ještě neumřelo.“

Básník (dál) —

„I vy, již od trudného světa pravěku
poddáni a milí člověku,
oživovali jste zvuky svými naše dvory,
vy krávy, husy, ovce, vepřici a všecka spřež
myší a králičí též,
zajíci a vše, co číhá a zas vbíhá v hory,
od Hartingu až po Bodiamské břehy čisté,
slyšte!
V památné této chvíli
zde slavně jsme se shromáždili,
abychom pěli ve důstojném rýmu
přísně dle pravidel a v ladném řádu slok
svůj Žalozpěv na Dokonávající Rok.
Rok starý zajde, brzy však rok nový
zavítá zas nad drahé naše krovy,
nad střechy doškové a nad Aruny šumný tok...“

Tu Básník se zastavil a zahleděl se do ohně.

„Dokončil jste?“ ptal se Námořník s širými city starostlivosti.

„Zastavil jsem se“, dí Básník, „ale nedokončil jsem.“

„Nuže tedy“, pravil Námořník, „pomohu vám dál“,
a spustil s patra:

„Po tvém proudu od města se k městu ubíraje,
slyšel jsem, že na jihu kdes leží bohyně.“

Načež dodal: „Dál nevím.“

Básník: —

„Ta končí malý kolozpěv náš přikrovem.“

Šedovous: „Kdo že?“

*Básník: „Inu, ta jeho bohyně; já ji vpletu do toho,
a ona to skoncuje. Námořník není jediným, který
sype verše z rukávu. Uvidíte. . .*

„Ta končí malý kolozpěv náš přikrovem:
Přichází zima, se sněhem, jenž nábožně se snese
na naše milované nivy,
jak na Maranu mrtvou rubáš
byl položen, by zakryl útlé její ruce,
a panenské rty její:
panenské bílé nohy.“

Když tento žalozpěv byl dozpíván, oni jak seděli
nebo leželi před ohněm, začali jeden za druhým klí-
mati, až spánek všecky přemohl unavené dlouhou
denní chůzí a ostrým vzduchem. Vynořil se jim na
mysli té noci Všech Svatých, když usnuli, les vyso-
činy a veliká Wealda prostírající se pod nimi a cesta
táhnoucí se dolů k ní, a náš příchod pod noční ve-
lebou Dun. Hověli si před ohněm.

Já však jsem pořád bděl samotén, vzpomínaje, že
jest Všech Svatých a jaké reje jsou v lesích té noci,

třebas by žádný živý tvor neslyšel hudby a neviděl tanečníků. Ohněm osvětlená tma jevila se mi živou. I plížil jsem se potichoučku ke dveřím, a přidržuje kliku prsty, abych utlumil skřípot, vyšel jsem ven a díval jsem se do světa.

Měsíc stál na Chanctonburym tak vzdálen a studený ve své stříbřitosti, že by se vám málem zdál lhostejným ke všemu bláznovství lidí; pod ním svítily obláčky, jeho průvodčí, kořice se, a vládli společně nad všechným tichem. Jeho svit rýsoval okraje Dun. Mlhy nebylo. A když měsíc zapadal za těmi horami, pořád byl tak mrazivě jasný. A když zapadl, hvězdy tím více se rozjiskřily, a hluboké ticho ulehlo na údolí Aduru, mé říčky, která pozvolným proudem se plazila k moři.

To vše uzřev, vrátil jsem se zase do jizby, zrovna tak bezhlesně, jako jsem vyšel, a prosmykl jsem se mezi spáči na svoje místo a zamotal se do pláště u ohně. Posléze i mne přemohl spánek; ale té noci ve snách navštívili mne zemřelí přátelé.

PRVNÍHO LISTOPADU

Ráno probudil jsem se tím, že Básník bázlivě chodil po světnici, netroufaje si příliš šramotiti, ale nechtěje už býti sám.

Oheň byl vyhasl a za toho šerého svítání jizbička byla chmurného vzhledu. Oknem bylo viděti, že počasí se změnilo a že se oteplilo. Po celé obloze honily se mraky, a usuzoval jsem, že toho dne bude chvilkami pršeti. Ale bude to pěkný den, myslil jsem si, neboť jest to den Všech Svatých, kterýž udržuje rovnováhu roku a jaksi se vyvažuje se Všemi Blázny* v první části, kdy rok jest lehký a mladý a kdy zapomněl na zimu a raduje se, že se blíží léto a ještě ani nezaslechl jména podzimu a neví ničeho o padání listí.

Šedovous též se zavrtěl a procitl a po něm naposled Námořník, jaksi zkoprnělý, a všickni tři pohleděli na mne, jako by se ptali: „Nemáš tu snídání?“ Ale já zachytiv jejich myšlenku, odpověděl jsem jim ihned určitě:

„V tomto domku posnídáme, jak snídávali rekové, naši otcové, totiž dopijeme včerejší pivo a dojíme chléb a sýr od večere. Tak snídávali oni, kteří bojovali s De Montfortem na Hoře Harryově na druhém konci kraje před šesti sty lety nebo ještě dřív, před

* První april.

tím celý den byvše na pochodu a ráno pořádání proti králi. Jistě se jim nechtělo! Neboť do deváté hodiny nebývá v člověku boje, a i v tu hodinu milejší mu bývá káva nebo polévka. Dnes však nebojujeme, toliko se vláčíme, proto posnídejme takto a ztraťme se.“

Žádnému z nich to nebylo po chuti, ale poněvadž jsem tomu tak chtěl a nebylo jiné pomoci, pili ono vyvětralé pivo, každý džbáněk, s kyselými tvářemi, a přikusovali okoralý chléb. Potom jsme zůstavili zbytky chleba i sýra myším, které mi hlídají domů, když jsem na cestách, a zastrašují návštěvníky, dělající se duchy zemřelých.

I překročili jsme práh a šli paloučkem na cestu, jež tam vede, a dál přes pole do Steyningu, kdež jsme minili vyjítí na silnici vedoucí do Washingtonu a Storringtonu a Amberley Bridge a dál do kraje za Arunou a místy nám známými.

Když jsme šli na jih těmi poli, majíce nad sebou nové teplo honících se mraků a před sebou Duny výš a výš se vypínající, tu Básník, vyjadřuje to, co ostatní drželi za zuby, jal se bručeti. To pivo prý nebylo snídáním pro člověka, a ať mu raději dáme čaje.

Námořník: „Básníče, vy asi jste vegetarián, a velmi se podobá, že (jako většina lidí vašeho luxu) ještě se bojíte svého těla — toho rahýnka na mou věru.“

Sám: „Jděte mi k čertu s těmi lidmi, kteří se bojí masa! A podobně i s vodaři a mléčňáky a chrupači řepy, nepřáteli hověziny a zrádně odstupujícími od věkovitého skotu a tradice našeho člověčenství! Čeládko nejsprostšího ďábla, matonohého Baphometa, boha zbabělců, pevně jím držená na opratích a spřežená s lichváři jako prašivý pes se slepcem!“

Námořník: „Nuže vrhněme se za nimi. Štvěme je je po horách s rohem a psem! Hoňme je, obkličujme je, svírejme je, sežeňme je do řeky a vypuďme je z této pohoršené půdy! Oni jsou zrádci křesťanství! Oni jsou tupiteli oněch mocných mužů, našich otcův, kteří na sroubení Stolu a Lože jako na dvojím sloupoví založili Blahobyť.“

Sám: „Nuže, Básníku, jste přesvědčen?“

Básník: „O čem? Že jsem povinen náležitou šetrností k svému tělu?“

Námořník: „Šetrnost ať se oběsí za kotníky, aby jí naběhlo krve do bledé tváře, a potom ať se jí po ní nabřínká, aby se jí v ní rozproudil život!“

Šedovous: „Nevíte, Básníku, že všemi těmito odrozkošňovacími kousky vkanalisoval byste lidstvo ve strouhu, jež vede do pekla? Neboť vším, co činíme, můžeme sloužiti Mistru Zla, nemírně a převráceně to činíce, a vším můžeme oslavovati Boha, užívající toho náležitě a rozumně. Pohřešujete rozkoše v tomto shonu oblaků nad námi? Či zdá se vám leďjakým hejskem ten chlapík, jezdicí na jihozápadním větře?“

Básník: „Co na mě spouštíte všickni taková stavidla? Řekl jsem něco o těle nebo proti tělu?“

Sám: „Neřekl, Básníče, ale povíme vám více než si přejete slyšeti! Popatřte na ony slavné veliké hlavně dělové, z nichž možno valiti bomby na ty, kteří jsou hodni také hry. Týž váš člověk, jedovatě se posmívající válce, pouští se do špinavých dobrodružství proti nejslabším (ale Božím dobrotivým řízením jeho cíl jest zatracen) a týž uplácí advokáty, aby zničil chudého.“

Námořník: „Co tohle vše má činiti s tělem, nevím. Ale já pravím toto: Vzdávejte mu náležitou úctu — opatrujte ho a živte je pečlivě. Jestliť ústrojím složitým — vy byste ho nebyli stvořili, a poroucháte-li je, už ho tak snadno nespravíte... Oh, mé jadrné a úctyhodné tělo! Jak tě mám rád! ty jsi mým přítelem! Co bych si počal bez tebe? V den, kdy budu tebe zbaven, budu vyhozen na širé moře! Tvýma očima čítám knihy, napsané zkormoucenými ženami, a tvýma ušima slyším pouliční chasu, tvýma nohama vstupuji do domu bohatých a utíkám setkání s hlupáky! Přežitečné, souladné, stejnorodé a vzácné tělo! Buď zdrávo! Z tebe čerpám sílu; jsem šťasten, že mi tě dali na ten krátký smrtelný čásek! Milé tělíčko! Tělíčko milé! Věř mi, býti bohat, krmil bych tě samými lahůdkami! Nikdy jsem nebyl tak potěšen, jako když jsem uslyšel od jednoho františkána v Crawley, že až mě oběsí, neztratím tě na vždy, ale že se mi navrátíš dříve nebo později; kdy to bude, nikdy nebylo určitě stanoveno. Buď jak buď, vrhnu se opět na tebe a zmocním se tebe, přepěkně zřízeného a k službě pohotového, bez boule nebo hrbolu, hladkého, hezoučkého!“

Básník: „To všecko nadobro se minulo cíle, a vyliili jste si na mně zlost pro nic jiného, nežli že jste nedostali snídani. Jaktěživ jsem nevěřil věcem, které mi přičítáte, jako bych v ně věřil, ani jsem nepromluvil slova proti této schránce, která drží v sobě mou duši tak ztuha, jako láhev kork, a o kteréž vím tolik, zatím co o duši tak maloučko, třebas duše jest mou jedinou družkou.“

Šedovous: „Tělo jest nástrojem, který známe vši-

ckni předobře, ale s duší jest jiná. Znalť jsem člověka (ne z tohoto kraje), jenž tvrdil, že není duše, a měl to za dokázáno. Už kdysi dávno pokoušel se jakýms apparátem dokázati, že duše jest — ale důkaz selhával. Z toho tedy přirozeně usoudil, že nemožno, aby byla duše, a jal se dokazovati *toto* na svých čtyřech prstech a palci, bez titěrností, věcně, logikou přesvědčující i slepce. I objevoval s jakýmsi apparátem důkaz, že není duše — ale důkaz ten též selhával. Protož nechme toho všeho a hledejme si cesty touto vysokou zdí stromů do Steyningu a k hostinnému domku, jenž tam stojí, a připravme se něčím křesťanským na cestu. Neboť ví Pán, že Sám i královna Alžběta pochybili, když uznali krapet vyčichlého piva a kousek chleba za snídání vhodné člověku. Silné pivo a hovězina, toť jádro.“

Námořník: „Kromě toho Všech Svatých jest veliký svátek, a k slavení svátků náleží i jídlo. Až na nás někdy bude doléhati povinnost odpykati nějaké veliké zlo postem nebo o Popelci, zaklepeme na Samovy dveře.“

Přišedše do města Steyningu, Námořník, Básník, Šedovous a já, zabočili jsme do hospody, hotelu, pivnice nebo hostince, a jdouce mimo hostinského požádali jsme ho zdvořile, aby nám přinesl studeného masa a sladoviny do kuřárny.

Ale vstoupivše do kuřárny, Námořník, Básník, Šedovous a já, byli jsme nemálo vzrušeni, uzřevše v koutě u ohně v pěkném starém křesle, jež se málo hodilo k té hrubé a scvrklé osobě, hrbiti se jakéhosi odpuzujícího tvora. Jeho vadou nebyl jeho hrb, ale jeho kyselý vzhled. Kouřil z dlouhé starosvětské dřevěnky,

již držel v ušklíbavých rtech. Tvář měl jen nepatrně obrostlou, ač se neholil, a obrácen byl k nám uchem, levým uchem, jež bylo tak potrháno, že se zdálo hrotitým a budilo hrůzu. Ušklíbavost jeho rtů byla doplněna potutelností jeho dlouhých očí. Nohy měl tenké jako kolíky a skříženy; obut byl v perka s hroznými tahouny vpředu i vzadu, a nad nimi čouhaly tmavé žilkované ponožky, tenké a skrabatělé. Neotočil se na nás ani nás nepřivítal, když jsme se ukázali.

Bylo naším mravem za této památné cesty, že jsme ke všem byli zdvořilí a s nikým se důvěrně nepřátelili — leda že byste nazvali důvěrností, když Námořník polil pivem jednoho filosofa, aby ho pokřtil a probudil na nový svět, jak se dočtete později.

Sesedli jsme se tedy hrubsky okolo stolu, Básník naproti oknu do dvora, já Sám vedle něho v rohu, vedle mne Námořník a za ním Šedovous, jenž se zdál z nás ze všech nejspokojenějším a nebyl nikterak rozrušen tou prokletou bytostí u ohně, ale spíše utkvěl ve vlastních vzpomínkách a očima hleděl dál než na stěny. My mladší bubnovali jsme zlehka do stolu, než bylo přineseno pivo, a hádali jsme, jaká asi vína mají v takovém starém domě, a Básník a Námořník střídavě bájili; Básník vyprávěl o vzácných vínech, které pil v bohatých domech, Námořník o vínech, která nikdy nebyla v dalekých přístavech bez velikého nebezpečí mořského. Šedovous poslouchaje jich roztržitě, pravil, že jeho otec koupil v Tokaji roku 1849 za 204 šillingy dvanáct lahví. To byla lež, jak by smet. A já, abych se jim zavděčil, vykládal jsem o pravých vínech, zejména o onom víně, jež se vytlačuje z vnitřku kozích koží ve Val d' Aran, Sobrarbe a na úpatí

aragonském: nejšpatnější i nejsilivější víno na světě, působící silnou kozinou.

Zatím co jsme takto hovořili (klidně, abychom nikoho nevyrušili), bylo přineseno pivo, a naše řeč se stočila na ceny vín a odtud na ty, kteří si mohou popřát drahých vín, a odtud na boháče a potom na velké boháče. A posléze Básník prohodil:

„Rád bych byl velikým boháčem.“

Načež vyrušení jsme byli všickni oním ohyzdou u ohně, jenž vytáhl svou dlouhou pitomou trysku z úst, vyfoukl modrý prázdný obláček dýmu a pravil:

„Oho! Čemu pak říkáte veliký boháč?“

Básník byl přirozeností člověk rozpačitý, i ulekl se, když tak znenadání naň někdo promluvil — a někdo tak ohyzdný! I řekl neurčitě:

„Oh! tomu, jenž nepotřebuje na nic mysliti; a jehož čest není pořád vydána v sázku; a jenž si může hrábnouti do kapsy, kdy se mu chce, a zaplatiti si, čehokoli se mu zamane, a pomáhati nuzným a pracovati nebo odpočívati, jak mu libo.“ A dodal, jako lidé nekonečné obraznosti a přecpaní žádostmi: „Moje přání jsou skromná.“

Možná že měl na mysli veliký zámek na některé východní hoře, s něhož by se rozhlížeti mohl po Středozemním Moři a přece měl snadné spojení s Londýnem a přece byl úplně odloučen od světa a měl kolem sebe zrovna tolik lidských bytostí, co by si přál, a vesměs jemu poddaných.

Já sedě vedle něho, navázal jsem na jeho řeč jako při hře v karty, a začal jsem:

„Toť nemožno! Přejete-li si bohatství, tu přiroze-

nou povahou věcí přejete si něčeho, co se odpočítává a čím se vládne. Přejete si tudíž —“

„Nedělejte kázání!“ ozvala se osobnost od ohně. Námořník, aby věci zlahodnil, začal spěšně:

„Kdybych já byl velikým boháčem, potřeboval bych řady určitých věcí, jak tento pán pravil“, máchaje rukama k tomu pánu, aby rozptýlil všecku ne-libost, jak jest zvykem na zádi.

„On toho neřekl“, zabručel jsem. „To já jsem řekl.“

Zatím Námořník kopal pod stolem prudce a daleko, dáváje tím znamení, a kopl Básníka, jenž zavřískl. To teprve vzrušilo osobu u ohně k jedinému pohybu. Otočil ostře hlavou s očima zkroucenýma, nezměniv jediného svalu na těle, ale hledě jako zvíře hledívá a hýbaje se jako zvíře se hýbe.

„Mluvte dál!“ zavelel.

Námořník byl bojovný muž: ale ovládl se a mluvil postupně dál:

„Oh! mně by se líbilo pořádati hezky často tučné hostiny a choditi na hry.“

To byla pitomá myšlenka, ale docela pravdivá. Opravil ji dodav:

„A líbilo by se mi míti hezký domeček a pět, deset, dvacet, třicet nebo snad i sto jiter půdy; a aby na ní byl též les. A protivilo by se mi býti na blízku železnice, proto bych měl motor; a bylo by mi třeba telefonu, ale nesměl by přitahovati na to místo lidí, proto bych chtěl soukromé telefonní síti na několik mil. A člověk potřebuje vody na svém statku. A přál bych si elektrického světla do kanceláří, ale do pokojů jest třeba svící.“

Když domluvil až sem, muž u ohně pohodil hlavou

na Šedovousa. Námořník se zastavil úžasem, a Šedovous, poněkud asi se zaleknuv, pravil rychle:

„Já opravdu sám nevím! Myslím, že si nepřeju býti velikým boháčem. Soudím, že dle kteréhokoli náležitého měřítka jsem velmi bohat. Mám dům o dvaceti třech místnostech, i s bývalou druhou kuchyní, jež nyní jest sklepem. A mám pouhé zahradní půdy čtyři jitra, ostatní pak ani sám nevím kolik. Pánem též jsem a mohu si sezvati přátel, kolik jich chce navštívit mne. Mám čtyři koně, peníze v bance, dluhů ani za halěř. Topím svým vlastním dřívím a stavím z vlastního kácení; a kamení lámu na vlastních pozemcích. Opravdu, nepotřebuju víc!“

Vzpomněl si však na něco, i dodal:

„Bylo by dobrým činem pomoci národům. Bylo by dobrým činem vyprostiti národy, vězící v pekelné síti lichvářstva.“

Umlkl. Mnoho vzpomínek se mu vyrojilo, ale byl příliš stár, aby myslel, že se světem se mnoho pořídí; a kterak by peníze co pořídily proti ohavnostem a zkáze světa?

Námořník však nabral srdnatosti, aby se pustil do Janka v křesle.

„A co vy byste začal“, udeřil na něho, „kdybyste byl velikým boháčem?“

Muž v křesle se nepohnul.

„K vám mluvím, sire“, pravil Námořník zostra.

„Vím“, zavrčel Muž v křesle, jakýmsi nelidským hlasem. A dříve ještě než Námořník vybuchl, dodal:

„Seděl bych zde v tomto křesle, kouře z této dýmky týž tabák a dívaje se do téhož ohně. To bych dělal, a vy čtyři byste byli tuhle za mnou.“

„Oh, že chtěl byste, vy že byste chtěl?“ žasl Námořník. „A jak víte, že byste byl zrovna tak jako jste?“

„Protože už jsem velmi bohat“, pravil Muž v křesle táhlým kovovým hlasem, plným špinavého uspokojení. . . „Jsem nesmírně bohat. Mám více peněz než kdokoliv jiný ve velkoměstě severním, kdež jsem se narodil. Ano, jsem dosti bohat.“

Nahnul se na chvilku před sebe k ohni, po té vyňal navštívenku a hodil ji Námořníku.

„Toť moje jméno“, pravil. Dali jsme mu sbohem a vyšli jsme.

Namířili jsme si tak, abychom nešli Wistonským Parkem, neboť ač na tamní zámek jest pěkná podívaná, jako na každý zámek v Anglii, přec nebyl naším zámkem, i šli jsme mimo pole, kudy Svatý vezl svou matku na trakaři a kde zlořečil sekáčům, takže o senoseči pokaždé tam pršívá.

Bylť on, jak se v tom kraji říkává, Svatý Muž a měl velikou moc. Ale protože byl veliký chudás, nikdo by toho byl do něho neřekl. A nejdříve, následuje Boha, prodal svůj motor a koupil si kočár, a potom prodal kočár a koupil si psí vozík, a potom prodal psí vozík a koupil rozlámaný, barvami pomazaný ohavný dětský vozík; a později, pořád slouže Bohu, ne člověku, prodal dětský vozík a koníka a koupil si trakař. Neboť něčeho nezbytně potřeboval, aby mohl svou starou matičku dovážeti do kostela. A to vše se událo léta Páně 713, brzy po té, co Sussex přijal Víru a sta let před tím, než ji zase ztratil, a nedlouho před tím, než svatý Leonard zlořečil slavíkům.

On tedy vezl matičku do kostela na trakaři, a se-

káči, když jel mimo ně, smáli se mu, i řekl Svatý: „Lidé se smějí, nebesa pláčou.“ A v tom okamžení spustil se déšť na to jediné pole, a za půl hodiny napršelo na dva palce, a to na dvoudenní pokosy, obeschlé už tak, že je bylo možno přehazovati; a panečku! ti zlořečili a klnuli! A od toho dne do dneška, když nastane senoseč v květnu nebo v červnu, pokračdé pršívá na tom poli, když tam sečou.

Když jsme byli asi míli za Steyningem a odbočili na cestu Washingtonskou, Námořník si vzpomněl na navštívenku a vytáhl ji, a bylo na ní napsáno

Mr. Deusipsenotavit

Brooks's

Námořník prohlížel si ji zpřima zdálky a shora a s ořízky, a zdvihl ji proti světlu, dívaje se i skrze ni, a řekl:

„Jest to jméno cizojazyčné.“

Šedovous ji vzal od něho a bedlivě ji prohlédnuv pravil:

„Jest to jméno baskické; jest agglutinační.“

A šli jsme dál do Washingtonu, hovoříce o tisíci věcech.

Za tohoto hovoru přišli jsme k úbočí vysokého pohoří, jež čnělo nad námi jako zeď, a s mračen, jež ji-hozápadní vítr honil, začalo pokrápěti, i řekl Básník:

„Což! Jest třeba, abychom šli dále touto silnicí, když prší?“

Námořník: „Ano, pitomečku, zcela jistě! Nač pak

jsou vystavěny silnice, ne-li aby člověk šel po tvrdém, když půda rozmokne?“

Básník: „Ovšem, ale myslím, že všecko má svůj čas, a čas deště není časem k chůzi po silnici.“

Námořník: „Nuže tedy, myslíte, že podzimních dní, jako tyto, nenáleží užívatí v plné míře, ani z nich plně těžiti, ale že bychom měli spěti k suchopárné smrti, aniž bychom okusili sussexského ovzduší v dešti?“

Básník: „Ne, pravím zřetelně, že všecko má svoje dni, třebaš nevíme proč, a z toho důvodu nikdy se nedávám holiti v neděli, považuje to za nešťastné.“

„Všimli jste si snad po Anglii, jak někteří mají jen ohyzdné chmýří pod nosem, jiní zase bradu bujně zarostlou jako tuhle Šedovous, a jiní vousy jako by od molů prožrané — nejškaredější; dle toho, jak se kdo holí v ten neb onen čas v neděli.“

„Jestliť neděle dnem odpočinku, a není práce pracnější než holení. Jest to den důstojnosti, a není zaměstnání tak pitvořivého, šklebivého, nafoukavého jako holení. Proto pravím: ‚Všecko má svůj den a všecko má svou šťastnou chvíli vyjma pohřeb‘.“

Sám: „Vida! A o tom zrovna jsem chtěl říci, že má svoje nejménlivější dni! Či nepraví se v starodávém rýmování:

,Pochován v pondělí, pochován ke zdraví,
pochován v úterý, pochován k bohatství;
pochován ve středu, pochován beze spěchu,
pochován ve čtvrtek, pochován pro potěchu;
pochován v pátek, pochován na potvoru,
pochován v sobotu, pochován beze sporů‘.“

Námořník: „Nuže?“

Sám: „Prozrazujete se, čím jste; viděti, že vašim

živlem jest moře. Neboť zde na pevnině zastavujeme práci o dvanácté v sobotu — totiž faráři, hrobníci, nosiči rakví, truchlíci pozůstalí a ostatní, kteřížto milerádi věnují nebožtíku některý den téhodne od sedmé ráno do páté s poledne, ale žádají si svého půldne prázdna. Vy námořníci však můžete si žádati svého půldne, až zčernáte, vaším časem vládne jiný! A kdyby i zákon byl vydán, abyste sebou praštili, jakmile v osm v sobotu zazvoní na nóny, a hnili až do pondělní hlídky odoplední, jako my na pevnině, ten druhý pošimrá vás kýrem po nose a postaví vás na nohy dříve, než byste si zapálili dýmky. Zburcujte tam tu holotu! Hlídka? Já vám nahlídám, hlídka nehlídka! Zburcujte je a přiveďte k životu! Vyběhněte a kasounujte je, až vás ruce budou brněti! Hýbejte se, vy hňupi líní, hýbejte se! Soukejte se po ráhně jako řada tatrmánků na krámku a vem vás čert! Lépe pro vás než pro mě.

„Potom písnička zpívá dál (pro nás, bodré lidi z pevniny; vy pak mořští lidé mřete si a topte se, jak chcete):

„Pochován po jedenácté v neděli
máš kněze a přijdeš rovnou mezi anděly.“

Šedovous: „Tohle jest čiré bláznovství, neboť rozhřešení se dává živým.“

Sám: „To, Šedovouse, jen se oháníte slovy a hulaříte a handrkujete jako ďábel! exegetická a neoscholastická, hypograstická, defibulatní látka! Konec pravého náboženství! Ticho, starý, ticho, žehnání nad rakví nikomu neublíží a jest na velikou úlevu duchům neklidným. Vy vždycky zabíháte svými determinacemi do brány herese. Upadl jste do zlého a horečného stavu. Polepšte se, dokud ještě máte kdy! Sice možná,

že až skonáte, nebudete míti svíce kolem rakve ani velikého černého příkrovu na ní, posetého stříbrnými slzami, ani biskupa, jenž by ji kropil; ba kdož ví, snad ani klášterního nebo farního kněze neb ani takového, jako skromný zámecký kaplánek.

„Až se budete poroučeti, Šedovouse, rád bych, abyste si dal napsati na velkou bílou desku velikými černými písmeny ‚TENTO MUŽ VĚŘIL‘ a dal si to pověsiti na krk a s tím umřel. Takto nevznikne omylu.

„Neboť stávají se omyly v této věci, ujišťuji vás, a jeden muž, ač skrytě zbožný (pocházel z dvorce v okolí mého rodiště), byl takovým omylem pochován halabala a všedním pohřbem s pouhými modlitbami, a proto musil zjevovati se u Normanů (tak se říkalo v tom domě) na Poštovské. A byla to ošklivá věc, to mi věřte! Neboť v tom domě se báli strašidel, a když tam obcházel, byť chodil co nejlaskavěji, vykřikovali, jako by jim duši z těla rval, z čehož zase on se třásl a potil hrůzou — ubohý duch! — až posléze vládnoucí duchové, uloživši zarmoucenému nebožtíku takové zkoušky, slitovali se nad ním a poslali ho strašit na Námořní Parádu ve Worthingu, kdež si ho nikdo ani nevšimnul.“

Básník: „Nuže jak posléze došel odpočinku?“

Sám: „Docela obyčejnou cestou; tím, že se načároval do písku pětiúhelník a v prostřed něho se obětovala čistě bílá slepice. Domluvil jsem.“

Námořník: „To jest dobře, neboť přestalo pršet.“

A opravdu přestalo. Nám k útěše a ke změně našeho myšlení.

I ubírali jsme se silnicí pod Chanctonburym, vysokou horou, za jasného dopoledne: cestou, která jest mnohem starší, než nevím co na světě: cestou, která vede od starého Přístavu Pevensey údolím Glyndejským a přes Cuckmere a přes Ousu a potom vzhůru na výšinu Lewes a kolem úbočí Combe a dolů ke skalinám pod Dunami, mimo Court House a Plumpton Corner, západní Meston, Clinton a Hollow Pie Combe (ač mezi těmito dvěma se rozvětjuje a zase spojuje, vytvářejíc ostrov kopce Wolstonbury) a dále Poyningy a Fulkingem a Edburtonem, a tak až k řece a tvrzi Bramberu a dál a dál za řeku pod celými Dunami, až přetne Arunu u Mostu Houghtonského a potom přes Bury a Westburton a Sutton a Duncton, Graffham a Cocking a Diddling a Harting — samá jména sussexská a samá místa, kdež čistá voda prosakujíc křídovými sloji hor, vytryskuje v praménkách, jež napájejí řadu dvorů a příbytků lidských. Touto cestou jsme šli, mimo zdi a stromy, jež se zdály tak starými jako silnice sama, hovoříce o všech věcech, o nichž lidé hovořívají, protože lidé jsou stvořeni k hovoru a k družství, až jsme přišli na rozcestí ve Washingtonu; a tam jsem řekl druhům:

Sám: „Slyšeli jste kdy o Washingtonské Hospodě?“

Šedovous: „Nu ovšem, celý svět o ní slyšel; a když Washington z Virginie, zámořský generál, sháněl před drahými lety vojsko, lidé slyšíce jeho jméno říkali: ‚Washington? ... Washington? ... To jméno znám.‘ A vzpomínali si na hospodu ve Washingtonu a smáli se. Neboť pověst bývá takové povahy. Přicházívá zvukem jmen.“

Básník: „Čím tedy hospoda washingtonská jest pověstna?“

Námořník: „Ne zpěvem, ale rodičstvím písni. Věru brzy se dovíte.“

Po těchto slovech jeho všickni svorně kráčeli jsme do hospody washingtonské a tam podrobili jsme zkoušku, pravda-li jest, čili nic, co tolik lidí hlásalo o tamějším sladovém pivě. Ale jedva Námořník odtrhl korbelík od úst, zvolal zvučným hlasem:

„Jest to pravda, věřím tomu!“

A dále: „Bez jakékoli pochybnosti tento nektar jest vařen za rostoucího měsíce a z toho ječmene, který Brutus přivezl sem, když obsazoval tuto zemi! A vodou, v níž ten ječmen byl vařen, byla májová rosa, rosa spadlá na trávu před východem slunce májového jitra. Neboť má všech sedmero vlastností sladového piva, jež jsou: —

Aleph = Jasnost

Beth = Chutnost

Gimel = Zdravá barva

Daleth = Lehkost

He = Hloubka

Vau = Drživost síly

a posléze Zayin, což jest Dokonalost a Konec.

„Tohoto piva asi hledal Alexander, když se probíjel k Indu, ale zahynul nešťastně kolikou v květu mladosti, protože ho nenalezl.“

„Jen hledání tohoto piva, myslím, nutkalo Karla Velikého, že se vydával na sever i na jih, na východ i na západ, po celý život v tolika svých válkách, o nichž se dočtete v starých knihách; neboť byl na živu

dvě stě let a ještě déle, a jeho ježovitá brada zbělela jako mořská pěna a zrovna tak se zuzlila, a oči se mu stářím hluboko zabořily. A přece neustal ve svém pátrání po Hranáčově Sladovině, kterou točí ve Washingtonu: ale nemohl jí nalézt, a tak na konec umřel hořem.“

„A Aldabaran uslyšev o této sladovině od dvořenína, v přestrojení pokoušel se dostat do Saragossy a plných deset let zkoumal a přemýšlel, jak by ji vyloudil na Emíru El Kazarovi, jenž byl spolčen s Dáblem; posléze v samém okamžiku vítězství a když odmykal dveře do sklepa, otrok strážce ho zabil mečem a duše jeho odletěla, aniž ochutnala nápoje z toho sudu.

„Taktéž svatý Offa, ze Swinesteadu v Mercii, omdlévající pomyšlením na to pivo, jehož mu pokušitelé dali ovoněti ve snách, div nepozbyl spasení. Opustil svou poustevnu a vydal se za Kent, přes průplavy do Dolních Krajů, a putoval sem a tam sedm let, až posléze minul se s rozumem a běsnil, nenacházeje toho moku. Ale na konec došel v Římě rozhřešení.“

„Potom vzpomeňte onoho Rolanda, jehož zuřivost nebyla vznícena ničím jiným než vášnivou žádostí těžé várky. Neboť zanechal klidného života ševce na Horním Modlišti, když náhodou se doslechl o tom pivě, a té chvíle vydal se hledat ho, a toto hledání přivedlo ho ke všem jeho hrdinstvím a též k ranám a na konec k zničení, a umřel, aniž rtů omočil v takovém džbánu.“

„Zmíniti se též o Gastosovi nebo o Klementovi? O Artaxerxovi, o Paulovi nebo Ramonovi, kteří vesměs očekávali a žádali si téhož nadarmo? Nebo připomenouti Praxitela nebo bratrovce jeho Zenona, Pe-

riskopola Piráta, Basila Kyrenského nebo Milona? Ti rovněž promrhali své síly týmž usilováním. Ale mně, vznešenějšímu jich všech, dopřáno bylo, abych je pil, a nyní poznávám, že rozřešuje všechny pochybnosti, a spěti budu k veliké své smrti usmívaje se. Jest ukojením všech tužeb, a jest pravým koncem všech filosofií. Epikurejské, neboť jest konečným blahem. Stoické, neboť zůstává mne lhostejným ke všemu pozemskému. Hegeliánské, neboť ono jest To. A v hlubinách jeho vidím závěr všeho toužení a litování a vzpomínání a očekávání a zvědavosti. Toť to, o čemž velicí básníci pěli, když pravili, že i čas vezme za své, o čemž vůdčí z nich napsal:

*,Až věčná kterás vteřina zastaví své síly:
a čas pomine, tehdy všecek čas minulý bude náš.'*

Jest to věru dobré pivo: a až odputujeme z našich údolí, budeme je píti pospolu v Ráji.“

Šedovous: „Máte pravdu.“

Básník: „Tak jest, máte.“

Sám: „Všickni vespolek máme pravdu.“

Šedovous: „Skoro ani není s podivením, že pro taký nápoj nebo i méně dobrý, synové Achajští bojovali dlouhých deset let kolem Troje, nebo že sílení tímto královským mokem Sussečané za starých časů poráželi všechny své nepřátele a nepohnutelně se upevnili na této starodávné půdě.“

Sám: „Tak jest: Cadwalla, první král sussexský, jenž přijal pravou víru a vepsal se navždy ve vděčnou paměť svatého Wilfrida i Papeže, dav onomu deset tisíc, tomuto pak dvacet tisíc beček toho po-

divuhodného a nepřevelebitelného nektaru Cerevisianova (jeho hrobku najdete v Římě) cítil se puzen rozšířiti naši moc přes moře, až na ostrov Wight. A podmaniv tu zemi, zajal dva kněžice, dědice tamního trůnu, a vydal je na smrt. A dobyl celého Sussexu a celého Kentu a stál na vrcholu moci před třicátým rokem své vlády — vše to ze sladoviny waschingtonské, Hranáčovy Sladoviny z Washingtonské Hospody! Taková jest její moc!“

Takto uzavřev vyhlédl jsem oknem, a hnaly se znovu deštivé mraky.

„Nevyrazíme“, děl jsem. „Prší.“

Básník: „Ale tu právě...“

Sám: „Oh, Básníče! chcete nás též sužovati logikou, či nenaučil jste se za svého krátkého života, kterak jeden člověk smí z bujnosti odehnati celé stádo koní, zatím co jiný nesmí ani mrknouti přes nově zasazený javorový živý plůtek, sahající mu sotva po kolena? Tak tomu jest! Nepovídejte nám už o spravedlnosti a podobném, ale sedte tu pěkně schoulen uprostřed světa, a ať Šedovous nám vypravuje. On žil nejdéle a nejvíce ví, a přece neobdařil nás ještě ani povídkou ani písničkou.“

„Vyprávěl jste nám“, ujal se slova Šedovous velmi ochotně, „historii Cadwallovu, jenž měl jemný pud vladařský v sobě, pro který bylo mu těsno i v širých mezích tohoto království sussexského, i podnikl onu velikou výpravu za moře, aby dobyl a obsadil ostrov Wight, jehož dva dědičné kněžice též císařsky zavraždil. Při vašem vypravování vzpomněl jsem si na všechny ty staré časy z historie, kdy vojska a korouhve tohoto nesmrtelného kraje ukázaly se ve vzdálených zemích.“

Námořník: „Jest zajímavav, že víte tolik, milý Šedovouse, ale jsou to věci vzdálené a nemáme o nich věrojatných zpráv.“

Sám: „Ale, Šedovouse, když jste při tomto námětu, mnohokrát jsem si velice přál zvěděti, kterak to, že tento náš kraj jako by se rozpínal na vše strany za své přirozené hranice a vetknul šlépěje na sever, na východ i na západ do území jiných; chráně sebe jakoby hradbami a pásy území nikoli vlastního a drže si je jakožto symboly a rukojemství své veliké vojenské moci.“

Básník: „Není pochyby, že kraj Sussexský by se byl rozpíal i na jih, nebyti tam zadržén mořem, které nesnese ničí nohy.“

Námořník: „Rcete raději, že na jihu nebylo čeho obsazovati, neboť slané moře, na němž nic se nerodí, není ničím hodným zabírání; ale i takto rybáři sussexští nenechají cizích, by strkali nosy do jejich ohrad, a od Owersské hráze až k Dungeness zahelekáte-li v noci na rybářský člun, ozve se vám po sussexsku. Aniž jsou lidé z cizích pobřeží trpění v tomto moři.“

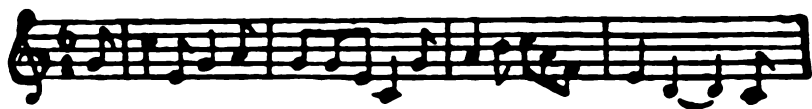
Sám: „Přece však rád bych se vás zeptal, Šedovouse, protože jste z nás nejstarší a máte doma tolik listin a památek, nemluvic ani o tolika starých tradicích této neporušené země, jež chováte v mysli, kterak to, že Sussex má svrchovanost až za močály Rotherské a až za řetěz horský, z něhož se prýští Adur, Aruna a Ousa? Často jsem si totiž prohlížel onen kus roviny za Crawley, jež nemá žádné vlastní hranice a kdež všickni zdají se Surreyčany, ale již na mapě vidím označenu sussexskou. Odkud to, že jsme pány netoliko svých řek, ale též vrchovisk Snouz-

ling Mole, Královského Medwaye a jiných menších řek? “

„Na tuto otázku“, odpověděl Šedovous s nesmírným uspokojením, „náhodou mohu odpovědět. Neboť veliká ta věc stala se asi v tu dobu, kdy tyran Napoleon honil se za titěrnými choutkami své ctižádosti mezi žebráckými národy Pevniny, a vzala původ a vznik v oné nejroztomilejší části tohoto roztomilého kraje, z níž i já odvozuji své bytí a kdež i já jsem se zrodil — totiž v okolí Hailshamu, kdež rovina vítá se s mořem. Tam dvakrát bylo rozhodnuto o osudu našeho kraje. A poněvadž historie té Veliké Bitvy též se zachovala v denících a záznamech mé rodiny, jsem s to, bych vám ji náležitě vyložil. Za několik hodin zvíte vše dopodrobna. Ačkoli už přestává přšetí a ukazuje se slunce, nedám se tím zadržeti, neboť jest to můj zamilovaný námět. Budu vyprávěti nepřetržitě a bez konce, ať si zatím zíváte a protahujete se; ba i kdybyste mne úpěnlivě prosili, abych přestal, a umlčovali mě, neustanu, dokud té historie nedopovím.

„Věztež tedy, že král, jenž tehdy vládl Sussexu, byl tehdy v čtyřicátém roce svého věku a dvacátém druhém svého kralování, muž netoliko vznešený, ale obecně milovaný a velmi něžný k zákazníkům sladového moku, ale přísným dozorcím k sládkům (Bůh mu dej lehké odpočinutí!) a tehdy že vznikla v těch končinách píseň o tyranu Napoleonovi a jeho marné chloubě, že když zdolal Prusko, Rusko, Bornesii, Hollandsko, celou Itálii a Španělsko, zkusí ještě, než nechá svého válečného řemesla, také moci Sussexu; a abyste znali tu píseň, zazpívám ji.

A tu Šedovous pročistiv své staré hrdlo, libozvučně zanotil následující mužné verše nápěvem, na který se skládají všechny sussexské písně, bez výjimky, od počátku času — nápěvem, který sluje „Golier“.

„Kdyby Bonapartovi
se zalíbily ostrovy
a na nás vrazit chtěl tu,
mám syny dva statného těla,
a s nimi dvě děla,
i vyfouknem ho k čertu.“

„Jest to“, pravil dále Sedovous, když táhlé tóny té výzvy zanikly, „píseň vznešená a vlévající nadšení, proti níž ‚Na sever, veselí hoši‘ jest pouhou odrhovačkou a ‚Marseillaisa‘ píštěním na pětníkovou píšťalku.

„Nuže tato píseň, jež svou účinností a velebností byla hymnou, nemohla neběžeti z úst do úst, i putovala po celém našem kraji, a poznali ji a přetřásali i v Lewes na zámku královském, a nesla se dál na východ po celém pobřeží k Hastingsu a ještě dál k břehům Bredy a přes Bredu k Rotheru, jenž tehdy býval hranicí této země; neboť tehdy jsme ještě nedávali zákonů Východnímu Guildfordu, na levém břehu ústí říky.

„A osud tomu chtěl, že putovala, možná ústy kramářů nebo tištěna jako plakát a rozebírána z jejich

uzlů, celým údolím Rotherským a vzhůru mezi Kentské, a brzy byla známa v Appledoru a v Malém Přístavě a dál až ke Goudhurstu, sedícímu na kopci. A tu číhalo neštěstí na Kentské, kteří vždycky bývali pyšnou cháskou a umíněni, třeba se opírali o svatého Tomáše Kanterburského a jiné vzácné osobnosti a zuřivě popírali, že nemají ocasů. Neboť nemají už humoru o nic více, než najdete na kathedrál-ním berlonoši. Vždyť znáte Kentské.

„Když tedy tato slavná píseň donesla se do Goudhurstu, sedícího na svém kopci, Kentští ve své pyše a hlouposti, nebo možná že jen z nevědomosti (nerad bych jim křivdil) předělali ji na svůj smysl a dle své marnivosti a začali ji zpívati takto:

„Kdyby Bonapartovi
se zalíbily ostrovy
a na nás vrazit chtěl tu,
stačí muži tři
Horsemondenští,
ti vyfouknou ho k če-e-rtu.“

„Takto porušenu a sníženu zpívali tu píseň napořád večer nad číšiemi v bezpečí svých vnitrozemních příbytků.

„Zpráva o tom však donesla se do Sussexu a když to ohlášeno králi na jeho hradě v Lewes, kdež trůnil rozjímaje o své velikosti a nesmírnosti světa, nechtěl ani svému sluchu uvěřiti. Neboť aby Kentští si zpívali svoje písně a nafukovali se, když se jim to zamlouvalo, ba podnikli i plni strachu nájezd přes Rother, aby štipli vepře, když hospodáře nebylo doma, to se mu zdálo ještě snesitelným; ale aby si osvojo-

vali píseň, která byla jako duší Sussexu, a předělávali ji dle své choutky, s tím ani zdaleka nezdálo se mu možno smířiti se, a jak jsem pravil, nemohl tomu ani uvěřiti.

„Proto velmi zdvořile poslal ke králi Kentskému herolda, na hnědém oslíku a krásně ustrojeného, a herold přišel k němu do Kanterbury, kdež seděl nebo spíše rozvaloval se u jídla, zadul mu zvučně trubkou do ucha a podal mu list krále sussexského, a bodnův svého komoně, s jemnou dvorností odtřepčil.

„Král kentský, jak snadno uvěříte, neznal ani písmenky, ale v Kanterbury není nouze o kleriky, proto poslal pro jednoho, kterýž třesa se zlomil pečť, na níž byl vtisknut znak sussexský, a četl svému pánu takto:

„Bratře Kente: Doslýcháme se, ač tomu nechceme uvěřiti, že kteřísi tvoji poddaní (bez tvého vědomí, na to bychom přísahali) přisvojili si naši soukromou hymnu a zpívají ji velmi lehkovážně v Goudhurstu a rozličných jiných tvých dědinách; a že netoliko urvali naše svrchované právo a spravedlivý majetek našeho drahého lidu (tak nám bylo řečeno, ač naše duše vzpírá se připustiti to), ale ještě tak zkomolili, změnili a snížili tuto Královskou Hymnu, užívajíce jí k chvále své, zejména jakési stáje a chlívků řečených Horsemonden, o kterých ani my, aniž kdo jiný, myslíme, jakživi neslyšeli.

„Protož dáváme ti na vědomost, bratře Kente, tímto listem, abys nemeškaje přikázal a rozhlásiti dal heroldy po celém svém panství, by pod trestem strašných muk a smrti nikdo se toho od té chvíle neopovažoval, zakládá-li se arcí zpráva, nám o tom přinesená na pravdě.

„Pozdravení a bratrské požehnání. — Dáno námi na našem zámku Lewes prvního dne říjnové várky, léta 3010 od té, co Brutus přistál zde od Troje a položil základy našeho domu. — Podepsán SUSSEX.’

„Když toto poselství přečteno bylo králi kentskému, kázal ihned nešťastného kněze popraviti (jakož jest zvykem v tom kraji, když jde o kleriky), ale jedva že to učinil, už činu toho litoval, neboť neuměje psáti, potřeboval nadiktovati jiný list. Poslal tedy pro jiného klerika, jenž dlouho nepřicházel, ale když přišel, velel mu psáti následovně:

„Bratře Sussexe, poslyš upřímné slovo: Nejsme školeni v knihách, ale nesneseme hloupostí, a tak jistě, jako chmel jest chmelem, vyjdeme s hrstkou našich oddaných sil, ale dostatečnou k dosažení cíle, do vaší země a popleníme ji a spálíme stáje a stohy, odvečeme všecka prasata a všecek dobytek; a ztečeme tvůj hrádek a dosadíme nového biskupa v Chichesteru na místo vašeho, a dosadíme své rychtáře do Midhurstu, Horshamu, Arundelu a jiných měst, na tvoje pak královské křeslo dosazen bude náš bratřec. Tebepak stříci budeme v okovech. — KENT.’

„Tento list odeslal králi sussexskému, jenž přečet jej pochopil, že nemožno zabrániti válce.

„Ale přece ve svém poctivém a šlechtetném srdci doufal, že se mu podaří odvrátiti toto nejkrajnější zlo, i poslal ještě list, k němuž zvolil slova ještě jemnější a mužnější než v prvním, a jímž mu objasňoval, že si nežádá než pokoje s právy a ctí, jež mu náleží; a list ten poslal po heroldu, jako prvý. Ale tohoto druhého herolda král kentský dal usmrtiti, i nezbyvalo už leč chopiti se zbraní. Proto král sussexský svolal své

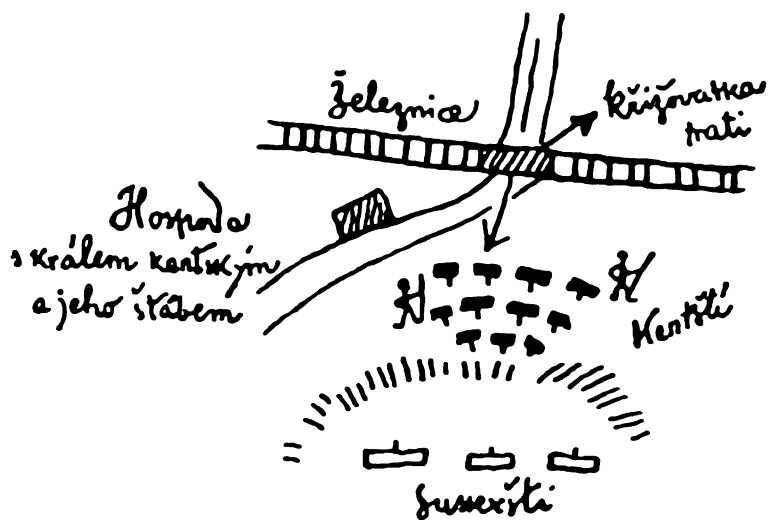
vojsko, aby se sešli všickni do čtrnácti dní k němu na nádvoří nejlepší hospody lewesské, kteráž tehdy sloula U Turkovy Hlavy, ale byla později zničena bezbožníky, kteří nenávidí hospod a všech dobrých a chvalitebných věcí. Spořádat tam vojsko a přehlédnuv jejich výzbroj a dodav jim zmužilosti, vyjel k Bredě a zaujal postavení na vrcholu toho kopce, jenž od toho času nazývá se *Battle* (Bitva), čelem k vycházejícímu slunci.

„Bylo čtrnáctého října, srdce všech byla vesela a povznešena, a každý byl připraven na nejhroznější věci. A jak se strhl boj a jak se skončil a o podivuhodných činech, jež v něm byly vykonány a o jeho nehynoucích účincích budu vám ihned vyprávěti.“

Básník: „Rád bych slyšel kentské podání té příhody.“

„Vězte tedy, že král sussexský, takto stoje chvíli před východem slunce na kopci nyní slujícím Bitvou, a rozhlédnuv se na východ přes Bredu, nejdříve promluvil příhodnou řeč ke svému mužstvu a dovedně je spořádal do linie, důtklivě jich napomínaje, ať děj se co děj nepřetrhnou řady, dokavad neodrazí nepřitele, a až ho odrazí, potom že jim bude volno stíhati ho. A takto promluviv zpozoroval, jak se blíží údolím branné síly jeho nepřítele, krále Kentského, ozbrojeny dlouhými chmelovými tyčkami a nesoucí se náramně bujně. Ba dokonce kráčejíce zpívali s nestydatou opovážlivostí onu píseň, která byla příčinou všeho toho rozbroje; a zejména posádka horsemondenská, jež byla v předním voji, to jest na místě čestném, vykřikovala se zvláštní rvavostí nové verše, které si složili k vlastní chloubě.

„Ač tento pohled, jak se domyslíte, byl zkyslým sladem a kyselou okurkou Sussečanům, nehnuli nohou a ani nehlesli, ale s tvářemi posupnými a odhodlanými vyhrnuli si pravé rukávy, naplili si na ruce a mužně sevřeli své jasaníky, kterými si venkoncem umínili spráskati a prohnati tu chásku, útočící na jejich šťastné domovy. A třeba zvláště se zmíniti o lidech z Hailshamu, mého milého rodiště, kteří toho dne tří-

Bitva bitev

1^í postavení. Kolem 7.30.

mali jasanata tak těžká a mohutná, že deset mužů našeho času sotva by uneslo jedno, třebas by pod ním se potáceli jako stavební dělníci pod stěním.

„Nuže Kentští jali se lézt do kopce, Sussexští pak je mlčky pozorovali shora, a co nejbedlivěji dbajíce příkazu, aby všeho náležitě šetřili a nešlapali do ozdobných záhonů a nelámali křovin laskavého pána, který jim dovolil roztáhnouti linii na pozemcích O-

patství Bitvy. Neboť v těch zahradách, rozumějte, jest posice, na kterou všickni velicí generálové jeho štábu ukazovali králi sussexskému, ta že prý jest „klíčem“, a ač nikterak nemohl se dohádati, co tím as míní, rozložil tam svůj voj.

„Když Kentští shledali, jak kopec jest příkrý, začala jich chuť do zpěvu; začali supěti a funěti; a jejich linie, kterou spořádali jako dobytkaři ženoucí dobytek, byla roztrhána na cancoury, a když první z jejich mužstva, nejhubenější, přibližovali se už k Sussečanům, poslední ještě zavazovali si střevíce na mostě, nebo se hádali se staříkem, oděným zelenou žlábkovaninou, jenž hlídal na trati, kdež se křížila s cestou. Ujišťovalť je, že už byl dán signál na vlak, a že přecházeti bylo by na výsost nebezpečno; ale oni namítali, ať prý je pustí jen chodníkovou brankou, která byla vedle veliké závory vozové, že oni přesoustnou, než vlak přijede.

„Tento nepořádek a hrozný nedostatek vedení v řadách Kentských byl zkázou toho vojska, neboť jest stanoveno ve všech knihách vojenského umění, že jakmile linie jest protržena, veta jest po její síle. Ale, jak asi se sami dohadujete, umění bylo všecko na naší straně, bláznovství a neštěstí na straně nepřátel, kteréž Bůh bojů byl už zaslíbil úplné porážce.

„Když totiž první doběhli na hřeben kopce, udýchání a upachtění lezením, někteří byli máznuti do tváře, jiní praštěni do boků, jiní těžce bouchnuti do hrudi a jiní ještě bolestněji klepnuti do brady. Jiní zase byli oslepeni ráznými ranami do očí nebo omráčení mrštnými údery do skrání, mlácani do palice a jinými taktickými výkony hrdinství, příliš četnými,

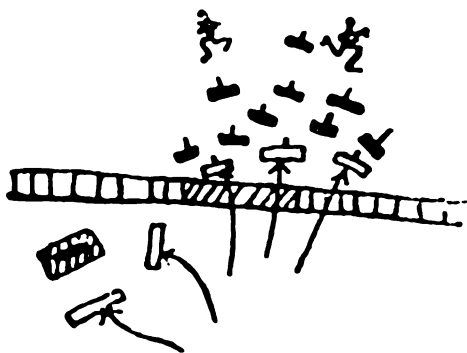
aby je bylo možno vypočítávaní. Neboť náš král a ještě více jeho štáb, a jeho generálové a ubytovatelé neméně, byli velikými mistry umění válečného. Takto obratně a chytrácky vyčastovali jsme předáky Kentské, až celá dvacítká jich (neboť nejméně tolik čítal přední voj) roztrhla se a hledala úkrytů, a tím vrhla zmatek a poplach mezi ostatních asi sto, kteříž ještě se trousili do kopce. A nezůstalo ani zbla statečnosti v Kentských, leda některým v ústech (a jejich král byl jedním z nich), kteříž utekše se do horní místnosti hospody, jež stojí u Bredy, vykřikovali pobídky s hrozbami a nabádali bojovníků dole na ulici, aby byli muži. Ale na ty více působil maz, který dostávali, nežli slova velitelův z jejich bezpečného útulku, a do jednoho a rázem dali do zaječích, sražení v jediný chumáč a zděšení, a úprkem běželi, trousíce pověsti, že jejich stihatelé nejsou lidé, ale ďábli. A utíkajíce zahazovali své chmelové tyče, by se jim lépe běželo, a někteří shodili se sebe kabáty a mnoho jich ztratilo v běhu klobouky a vůbec pádili v divokém zmatku.

„Jak se domyslíte, Sussexští zatím dostali povel, by se vrhli na ně a nijak jich nešetřili. Čehož oni uposlechli, mlátíce Kentské hlava nehlava svými jasanaty a ženouce je sviňským tropem k trati, kdež oni se cpali do úzkého průchodu a ječeli, a zejména zadní, na něž se sypaly jasanové rány, jevili nesmírnou lačnost vysvobození.

„Posléze vlak, o kterém jsem se zmínil, přejel, a mužíček v zeleném žlábkovaném sukně, jenž hlídal závor, svolil otevřítí velikou bránu, i vrhli se jí velikým proudem, rvouce se o život a v patách majíce

polovinu Sussexských, kteří stíhali a rozháněli nepřítele na vše strany, zatím co druhá polovina jich ostala vzadu v Bredě za účelem, který ihned vyložím.

„Kentští tedy roztrženi byvše a rozptýleni po celém okolí, někteří našli útočiště v Eghamském Le-se, a jiní utekli do Inkpinu a nejmělejší, ač ne nejstatečnější, protloukli se do Robertsbridge, as tucet jich zalezlo do Staplecrossu. Tak celé to okolí bylo poseto schovávajícími a krčícími se muži, kteří dílem utekli a dílem byli zajati, ale ani dva, tři se nenašli,

Bitva biter

2^é postavení

Ar. o 10 minut později

kteří by byli schopni znovu seřaditi se a postaviti na odpor.

„Zatím jejich král a jeho štáb obklíčení byvše v té hospodě, vzdali se za podmínek velmi mírných, neboť král sussexský ve svém vznešeném a šlechtetném srdci nedopustil, aby byli příliš zatíženi.

„Prvním tedy článkem smlouvy té bylo, aby za každého propuštěného zajatce státní komora kentská vyplatila sumu jednoho šillingu, leč by to byl kentský šlechtic, za kteréhož výkupným stanoveno půl

koruny. A dokud by peníze nebyly vyplaceny, zajatci měli zůstatí zadržáni.

„Druhým článkem pak bylo, aby Kentští platili králi sussexskému ročním poplatkem 100 balíků chmele, kterýžto obyčej trval až do naší doby, a trval by dál, jenže chmel tak zlacíněl, že nikomu se nestýská donéstí si ho do Lewes z pobřeží sussexského.

„Třetím článkem pak, který nás více zajímá, bylo, aby pravý břeh Rotheru od Wittershamu přes kanál a podél stěny wallingmarshské a dál napravo k pobřeží mořskému postoupen byl Korunou kentskou Koruně sussexské, a byl držán králem sussexským a jeho dědici na věky. A tak jest podnes. A to nové pohraniční území král sussexský nazval Guildforskou Rovinou, neboť jest to opravdu rovina, a na počest města Guildfordu v Surrey, jež bylo věnným městem jeho matky. A vystavěl tam Východní Guildford a opevnil jej a vybavil. Ale město to nezkvétalo; a proto když se mluvívá o Guildfordu, obyčejně mínívá se Guildford Surreyský jakožto větší z obou měst. A král sussexský vystavěl v této nové provincii maják pro námořníky, a maje tak obě strany přístavu Rye, prohloubil jej a vybagroval tak, že se stal královským městem, jak je znáte, a opodál na moři, kde se začíná trať lodní, postavil staré pometlo, zabodnuv je do písku, chvoštím nad vodu, aby každý poznal lodní trať, a tam stojí posavad, dobrodiní pro námořníky.

„Když král sussexský vykonal tyto věci, vrátil se na svůj hrad Lewes, ale dříve ještě nejkrálovštěji počastoval a pohostil své vojsko v hospodě na Bitvě a dal jim naraziti 1732 bečky toho prastarého piva,

řečeného Učetni Sladovina, na něž přepodivně uchovává se vzpomínka v těch končinách.

„Toť historie o tom, jak Kentští byli poraženi Sussečany a Guildford Rovina a bařina zabrány a učiněny jakoby baštou našeho království. A pro tento veliký boj tato bitva nazývá se Bitvou, a ne pro onu šarvátku s Normany, ve které též jsme je tak na celé čáře porazili, že ukázali Wealdě záda a utíkali, co jim nohy stačily, k Doveru a do nížiny Východní. Neboť my jsme nikdy nechtěli Viléma králem, a neměli jsme. On jest nám vévodou Vilémem, a vévodou Vilémem na věky věkův. Amen!“

Básník: „Možná, že Kentští by vyprávěli jinou historii!“

Sám: „Ale tím se nám nevysvětluje, kterak jsme nabyli v tom kraji všech těch končin kol Crawley a pruhu země, který docela zřejmě jest surreyský.“

Šedovous: „Nuž to byla, jak tomu říkají, strategika. Když svobodní páni surreyští, jichž vůdce žil v jakés díře pod Reigatským Kopcem, uslyšeli o Bitvě a poznali, jakého zrna byl král sussexský a všickni jeho lidé, ze své vlastní vůle přišli a požádali ho, aby přijal ten pás země, v němž pramení jejich řeky, aby tak byli lépe chráněni. On k tomu přechoťně svolil, a takto stanovena byla severní hraniční čára Sussexu.“

Sám: „A už neprší.“

Námořník: „A raději ať nikdy neprší, sice když prší, vysedáme v hospodách a neposloucháme než příběhů neberoucích konce.“

Když toto pověděl, všickni jsme vstali a vydali se na další cestu, chtějíce býti na přesnídávku v Storringtonu, neboť nečas nás velmi zdržel.

I šli jsme dál touž starou silnicí, pořád na západ, až jsme přišli do Storringtonu, a tam jsme zašli do hospody U Bílého Koně, a když jsme tam usedli, ulehla na nás únava a jakási zádumčivost a nálada k hašteření, jako bývá mezi těmi, kteří byli velmi dlouho pospolu uzavřeni, i když byli propuštěni na širou silnici a byli sobě tovaryši.

Když jsme tak pospolu seděli, Námořník, Básník, Šedovous a já, zamračeně rozvažující vyčerpanost věcí a zvětralost zážitků, z čista jasna vstoupil tam vysoký mladý gentleman, ani ne třicátník, hubený a s nařídlými světlými kníry, na jedné straně výše stočenými než na druhé. Oči měl dobrotivé a divoké, a zpod klobouku, vraženého do týlu, vylézaly mu přes vysoké čelo tmavé našedivělé kučery. Měl bílé kožené spodky a boty s ostruhami, šedý frak s kovovými knoflíky a na krku místo límce kus měkké látky, jež byla dříve pečlivě srovnána, ale nyní byla scuchána. Sepnuta byla zlatým spinadlem. Na klobouku měl stříknuto blátem, na tváři též, ale o něco méně, velmi postříkány však měl boty a nohavice.

Muž ten vstoupiv do jizby, zastavil se u dveří, práskl za sebou dveřmi a řekl: „Večer!“ vesele. Potom si sedl do jednoho z windsorských křesel a zhluboka vzdychl.

Po té zase vyskočil, zazvonil, ale nečekal, až někdo přijde, vstrčil hlavu do dveří a řekl: „Zase toho!“ zavřel, sedl si opět a dal se do smíchu.

My jsme ho rádi zřeli mezi sebou a nadhodili jsme, že už tak záhy byl na liščím honu, což bylo pravda. Já jsem se ho zeptal (ač jsem těm věcem ani za mák nerozuměl), vydařil-li se mu hon, načež on odpově-

děl, rychle zavrtěv hlavou a kousaje si knír na jedné straně:

„Ne! Ne! Ba věru! ... Div že jsem to nezaplatil životem!“

„Oh, toť nemilá věc“, litoval ho Šedovous, jenž často chodíval na liščí hony, ale už dříve. Básník, Námořník a já seděli jsme mlčky, poslouchajíce, co příchozí poví. On zhluboka uspokojeně si oddechl, jako plavec octnuvší se z bouřlivého moře v přístavě, nachýlil se svým hubeným tělem vpřed, svěsil zvolna ruce v hnědých rukavičkách mezi své bílé kožené nohavice a řekl:

„Nebyl to můj kůň... Neměl jsem koně... Vůbec nebylo...“

Tu obrátiv se na Šedovousa, jehož správně usuzoval nejbohatším z naší skupiny, zeptal se ho: „Rád jezdíte na koni?“

„Rád“, pravil Šedovous, přemýšleje bedlivě, „vždy jsem rád jezdíval na koni. Ale miluji jen mírnou jízdu.“

„Ah!“ pravil cizinec moudře, s hlavou nachýlenou na bok. „To jest ono. Nuže jakým způsobem jezdíte, na tom valně nesejde; ale na jakých koních!“

„Vytrásl vás?“ ptal jsem se přátelsky.

„Naopak, běžel docela tiše a volně; ale oh, pane, jeho smělost! ...“

„Víte“, pravil dále, klepaje si pravým ukazováčkem do levé dlaně, „jest odvážnost užitečná a odvážnost zbrklá. Tento kůň (byl to kůň starého Benjamina z Petworthu) nedbal nebezpečí a neznal nebezpečí; neměl v tom tedy zásluhy, řeknete; ale nepopírám dobré věci, když ji vidím, a pravím vám, byl to hrdina!“

Znovu se vzpřímil na křesle a vážně přemýšlel o koni. Byl v něm jakýsi lyrism a vzletnost. Obrátil oči ke stropu a pravil: „Bože! Jaké to zvíře!“ Po té rozpřáhl ruce, s očima upřenýma na nás, a pravil: „Byl celý červený, i oči měl červené, a trhal hlavou vzhůru jako veliká ještěřice, a pokoušel se rozkousnouti ve dví udidlo svými velikými zuby a frčel a slintal vzdorem a nemohl postáti než na dvou nohách a přešlapoval desetkrát za vteřinu. ‚Tancoval‘, jak se říká. Tím se dostal dopředu, zatím co ostatní seděli klidně na svých hovadsky velikých vykrmených zvířatech, tvářice se pitomě. Neříkal jsem mu nic; necítil jsem se na svém místě, ale jakýs osel železář, jenž kupoval zemi s graffhamské cesty, zvolal: ‚Ouha! Ouha‘... Pitomý sýrař! Zdivočil mého koně nadobro... Nenáviděl ho!... a nevěděl jsem, jak mu povědět, že to není mou vinou, ač bych byl tak rád — zhloubi srdce rád. Tu starý rytíř Powler, jenž se oženil s mou tetou Elisou pro peníze a nadchází si mého otce pro jeho člověka s hadačským proutkem a zřídla, vystoupil a otázal se mne, odkud jsem vzal to hovado, i řekl jsem ‚Z pekla‘, a on odejel hledě jako blázen.“

Když tento vznětlivý mladý muž dopověděl až potud, zalekl se (jako se lekávají lidé dobře vychovaní, když vyjedou z kolejí), že řekl příliš mnoho. Ale Šedovous, jenž byl nejdobrotivějšího srdce, řekl upřímně: „Oh starému panu Powlerovi není čeho vytýkati.“ Ba i já, ač jsem neznal rytíře Powlera, děl jsem, že věřím, že hledači zřidel jsou úplně poctiví, což bylo pravda a neuráželo to.

Vysoký hubený muž byl by rád po svém výbuchu umlknul, ale Šedovous ho pobádal, a vlastní jeho po-

čestnost bránila mu umlknouti. Byl spolkl historku, i bylo třeba ven s ní, proto vyrazil znovu.

„Nuže tedy! Prvním, co všickni ostatní učinili, bylo, že se pustili za psíky as přes dvoje pole. A tento kůň, jenž měl nésti mě, stál jako přikován a hleděl na ně, jako by je všecky měl za blázny. Po té náhle rozjel se do oblouku s hlavou dolů a zastavil se těsně před dubem. To mne rozmrzelo tolik, že jsem se nahnul a pleskl jsem ho po hubě. A na mou čest! Nechňapl on po mně a nechtěl mne kousnouti do nohy? A po té začal skákati na pravo, na levo tak divě, že to byla hrozná podívaná a hrozná zkouška. Já zatím byl jsem zvědav, co se stane se mnou, a mohl jsem právem úpěti, neboť nevrátí-li se do Petworthu, kdež ho někdo mohl chytiti — a to bylo mou nadějí — jedinou zbývající možností bylo, abych seskočil a kopl ho do žeber a pustil ho, a potom bývalo by mi bylo koupiti ho, a Bůh ví, kdo by na to byl našel peníze! Což kdyby pádil a učinil konec svému bláznivému životu utopě se v potoku Timberley nebo uškrtil se někde na kůlu? Ha, co potom?“

Vysoký hubený mladý muž znovu se zamyslí, že zase vybočil z mezí, ale naše sympathické tváře, ba naše žádostivé oči nabádaly ho, aby vyprávěl dál. I vyprávěl, pozvolněji.

„Z čista jasna v dáli všickni psíci spustili takovou vřavu, jako štekávají, když jsou podrážděni, a sedě na tomto vysokém zvířeti viděl jsem jejich bílé ocásky vrtící se u Burton Roughu, několik kroků za Jezuity. To mě věru upoutalo... Co že? Tu přestal jsem přemýšleti o všem, neboť on, totiž ten kůň, dal se do běhu, a běžel ze všech sil a přímo, jako když strelí,

a věděl jsem, že před námi jest Rother. Oh Pane! Ono se mluví.

„Nuže, když chcete zastaviti koně, který se příliš zfrancouzštil, rozumíte-li mi“, vyprávěl dál, hledě na výsost rozumně a jsa hotov vyložití dopodrobna celý proces, „jsou spousty kliček. Někteří prudce bodnou koně v boky a usilují vyvrátiti mu hlavu, a znal jsem člověka (už jest nebožtík... ze stavu vojenského), jenž trhal a trhal a potom náhle pustil. *To* prý bylo jeho způsobem. Já však začnu se ohlížeti do zadu a do předu, na pravo i na levo, až obyčejně mu to zavrtá hlavou a nedá mu to pokoje. Zastaví se, aby se podíval, co se děje. Každý kůň. I kdyby měl hubu jako staré svědomí. Aspoň do dneška jsem myslel, že každý kůň; ale kůň starého Benjamina nikoliv. Jakživ jsem si nepomyslel, že by které zvíře běželo tak přímo! Předkem sekl a zadkem letl při samé trávě a nohy mu šly dupy dup, dupy dup, dupy dup, dupy dup, dupy dup, tak rychle, že byste stěží byli mohli říci, kdy se země dotkl a kdy ne. Nebyl jsem s to, abych se otočil a pohleděl mu na ohon, neboť jsem měl strach, ale jistě že byl vyzdvižen... krk aspoň měl vzhůru; a věděl jsem, že pořád jsme blíž a blíže Rotheru. On vlastně neskočil, když přiletěl ke křoví, ale pádil dál a křoví podběhlo pod ním. A přece nikdy jsem neviděl starých střech v dáli zírati tak klidně jako tehdy! Když jsem přijel k polaně páně Churtonově, jediné, na níž se pasou krávy, pomyslel jsem si znenadáni: „Což jest-li tam drát?“ Jest to bídný, kadeřavý živý plot, ale docela bylo možno, aby se v něm skrýval drát. Ale než jsem si to připomenul, on už dávno byl na druhé straně; a to bylo

jediné místo, kde byste byli řekli, že něco přeskakuje. Zavadil o cosi zadní nohou, potvora, ale už byl zase volný. Tu jsem uzřel Rother, i pomysll jsem si docela jasně: „Buď rovnou přeskočí řeku, a bude to zázrak, poněvadž to byla osmkrát větší vzdálenost, nežli který kůň kdy přeskočil, a bude docela snadno přeseděti to, neboť bude to pouhá plavba vzduchem; nebo skočí do vody, a pak přejde ho jeho bláznovina.“ Vždycky totiž jsem slýchal, že když ať divoký nebo domácí splašený kůň vstoupí do studené vody, vyléčí ho, jako každého jiného. Ale tu máš! To právě zde se nestalo! Ani to, ani ono! Věřte mi... když doběhl až k samé vodě — ho! — zakroužil jako vlaštovka a rovnou na silnici a zase k Petworthu! A když byl na silnici, začal zvolna tancovati k domovu a funěl, jako by byl vykonal svou úlohu, a pofrkoval... Na mou věru, byl to den!“

„Asi že vám to nezabralo dne, neboť ještě není poledne“, pravil Šedovous vlídně.

„Ne“, pravil duchaplný cizinec, odbíhaje ke dveřím a hledě na nás přes rameno. „Nezabralo! Ani dvacet minut!“ Po té zahoukl dveřmi: „Ještě toho!“ a zase zavřel a opět k nám: „Nejvýš dvacet minut! Nyní jest sotva jedenáct!“ Ale naplnilo mi to věru celý den. Nebyl jsem s to, abych myslil na něco jiného celé ty hodiny. A vrátil se k starému Benjamini tichoučký jako beránek, toliko s tím pekelným rudým zábleskem v oku. A pacholek pravil:

„Dal jste mu co pro to!“

„Já byl však tak nakvašen, že jsem nevěděl, co mu na to říci. „Vezměte si svého Belzebuba“, děl jsem. A pacholek pravil rozhorleně: „Nemáme žádného Bel-

zebuba, a vy nemáte práva přezdívatí mu!‘ l byli bychom se chytili, ale byl jsem příliš unaven, i pravil jsem, že bych rád jel domů na něčem dámském, i zjednal jsem si jej nyní ve stáji, i třeba, abych se sbíral. Jest pozdě a jsem velmi zmořen.“

Pravili jsme mu druh po druhu a potom všickni sborem, že jsme nadmíru okouzleni líčením jeho dne. Šedovous se ho ptal, doslechl-li se něčeho o honu, ale on zavrtěl hlavou, a Básník, jemuž asi málo šlo na mysl, že by takové věci byly možny na anglických luzích, díval se na ně jaksi vyděšen.

Po té vyšli jsme všickni s ním do stáje podívat se na jeho hovado. Ve stáji bylo přitmní, skoro tma, a v přehradě stálo přepodivné stvoření ovčího vzezření, staré a tlusté s chytrým obličejem, zvýši só-tva patnácti pídí a upřímně odhodlané přijmouti klidně konec své pozemské pouti. Vysoký, divě hledící gentleman přistoupil k němu, poplácal je něžně po masaté šíji, při čemž si povzdechl hlubokým vzdechem úlevy a uspokojení. Pustili jsme ho ven a dívali jsme se, jak odjíždí. Jeho nohy zdály se neobyčejně dlouhými. Dal nám velmi přátelsky „Dobré odpoledne“, a jak jel k západu po silnici, slyšeli jsme pleskot kopyt do vlhké půdy, neboť nehledě na její lethargii (bylať to klisna), váha jezdce byla na ni přílišnou. Klusala zvolna, jak prozrazoval dupot zanikající vdáli. Zakusil-li toho dopoledne od koní, nyní si to vymstíl; zase kůň měl se po pěti.

Když jsme tam stáli na dvoře u stájí rozmlouvající, ukázal se před námi podomek, postavou zakrslík, hrubého vzezření, s rýžkami stáří na zubech, a soudě, že jsme boháči, klepl se prudce pravým ukazováčkem

do čela. Šedovous, jenž miloval svůj kraj jako svou duši a byl vždy upřímný a nikdy dosti neomlouval hloupostí a neřestí lidských, ale považoval je za lepší nebo moudřejší než byly, řekl podomkovi s velikou zvědavostí: „Toho mladého muže asi znám. Není to synovec sira Johna Powlera?“ Podomek odpověděl chytrácky jako had: „Ano, pane! Mnoho vám o něm nepovím. Jest to Mistr Battie, z Kennelů, sire, kdež jeho otec dovoluje mu bydleti. Vrátil se z ciziny.“

Šedovous díval se líbezně po cestě, přemýšleje o celém okolí a upřen na onoho muže. Po té pravil nasmutněle: „Oh! jest to Batteson; to byl ten třetí, ten, na němž si jeho ubohá matka tolik zakládala a nechtěla ho propustiti.“

Vrátili jsme se společně do hospody, a Šedovous, hluboko se zamysliv, pravil: „Jaká to neobyčejná věc, člověk vychovaný jako tenhle, aspoň jako hoch, a svěří se takovému koni! Kdo by si na takovémhle koni troufal jeti?“

Námořník : „Ovšem, nikdo, ale vstaňme a pojďme. Nesmíme promarniti dne, raději ať se brzy dostaneme přes tu kopcovinu mezi námi a Arunou. Vykročme.“

I vyšli jsme a dali jsme se cestou amberleyskou a přešli jsme pláň, jež tam jest, ostavivše jezírko na pravo, a přišli jsme do jehličnatého lesíka. Tu Šedovous pravil:

„Jak ten les vyrostl! Znal jsem jej, když jsem byl chlapcem!“

A já na to: „Ano, i mně jest vyšší.“

A Básník: „Znám jej.“

A Námořník: „Těž jej znám.“

Sám: „Ano, všickni známe tuto končinu a všickni známe tyto kopce a doliny a Rackhamský kopec a klášter za námi a Parham, ten veliký zámek. Neboť jsme na lemu našich známých míst a za humny domova. Co nevidět budeme mluvit s našimi lidmi pod našimi domácími horami.“

Šedovous: „Ještě tuto hodinu tedy dostoupíme nejvyššího místa krajiny; a kdo první uzří řeku Arunu, ať poví ostatním, a ustanovme mu nějakou odměnu, když všickni tři mluvíte touž řečí o tom údolí.“

Básník: „Nemluvíme tak o něm z nějaké obyčejné lásky, ba ani z lásky toliko hluboké, ale protože jest to náš rodný kraj a protože spatření rodného kraje po mnoha letech jest posvátností tohoto světa. Není, myslím, nic jiného posvátného na tomto světě a nic jiného, co by zůstávalo navždy.“

Sám: „Námořník má pravdu. Když přejdeme ten táhlý kopec nad amberleyskou cestou před sebou, uzříme Arunu v dáli, vinoucí se rákosím, a její vlny valící se k moři. Uzříme Houghton a Westburton Horu a Duncton dále, a celou hradbu jich, Graffham a Barlton, a tak až k Hartingu, jenž jest koncem, kdež přestává náš kraj a kde přicházíte na místa beztvárná. To vše jest naše domovina, a tu abychom posléze uzřeli, cestovali jsme tak vytrvale tyto dlouhé dni.“

Básník: „Ať byste cokoliv četli ve všech spisech lidských a cokoliv slyšeli ve všech řečech lidských a cokoli pozorovali v očích lidských, výraz, vzpomínku nebo žádost, neuzříte v řeči, nebo spise, nebo výrazu žádného člověka nic takového, co by se vy-

rovnalo známkám jeho lačnosti po domově. Nenaleznete jich snad jen u lidí sytých, kteří nikdy neopustili svých vsí na tak dlouho, aby zakusili touhy a potřeby jejich. Ti, kteří vzdali se naděje, jsou vyhnanci, a kletba lpějící na nich jest krutější než kterákoliv jiná kletba, jež může stihnouti lidi. První vražda, spáchaná na tomto světě, byla prý takto ztrestána, ztrátou domova; a též ona největší a nejhanebnější ze všech vražed, které kdy lidé spáchali, byla prý zrovna tak ztrestána, povšechným vyhnanstvím pachatelův i všeho jejich potomstva. Viděti prý toto vyhnanství v jejich posuncích a v zmučených rysech jejich tváří a nesmavé smutnosti jejich očí.“

Šedovous: „Povězte mi, Námořníku, když pravíte, že takto přijda do svého domova, budete uspokojen, jste si tím tak jist? Já aspoň cestoval jsem široko daleko, zejména do východních míst (která jsou docela různá od našich) a ponejprv i po druhé — celkem čtyřicetkrát — vrátil jsem se do rovin své domoviny na východ údolí Glyndeského. Znovu jsem zřel těžká oblaka domova, živě se pohybující větrem nad Levellem, a čil jsem ze slatin a přímořských nížin zpoza Pevenseye blízkost moře. Tu opravdu vzpomínal jsem si pokaždé na své dětství a pokaždé jsem byl šťasten, že přicházím domů. Ale nikdy jsem v tom nenašel dokonalého štěstí. Zanedlouho bylo mi znovu odejít a vyhledávati míst nových. A proto též na této naší krátké pouti vydal jsem se s vámi na západ do těchto končin kraje, které nejsou mým domovem.“

Námořník: „Nemohu vám pověděti, Šedovouse, může-li člověk nalézt dokonalého uspokojení ve svém domově čili nic. Vy jste boháč a cestoval jste,

jako boháči cestují, pro potěšení — kterého boháči nikdy nenaleznou.“

Šedovous: „Chudí rovněž ne!“

Námořník: „Buďsi, chudí ho nehledají, proto ne·bývají zarmoucení, ale boháči zajisté cestují, aby ho našli; a když se vrací, aby ho našli doma, nenaleznou ho ovšem ani tam, neboť aby člověk mohl ochutnat domova, jest třeba, by se vracel domů velmi unaven a po námaze, nebo po nějakém cestování, k němuž byl nucen.“

Sám: „Ale přece, Námořníku, to, nač Šedovous se ptal nebo spíše co míní svou otázkou, jest pravda. Žádný z nás neodpočine, ani v údolí Arunském; projdeme jím a půjdeme dál.“

Básník: „Těž myslím.“

Sám: „Projdeme a půjdeme dál; nebudeme spokojeni, nebudeme ukojeni. Ten, jenž napsal, že nemá na celém tomto světě rodného místa, znal dobře svou věc, a jest to věcí všech básní.“

Básník: „Ale známe je aspoň ve snách. Jsou sny, ve kterých lidé docházejí úplného ukojení, dostihující domova v domově a místa svého v mysli. A takový to byl, člověk vzpomínající takých snů, jenž napsal, že zapomněl jména svého rodného kraje a nemůže najít k němu cesty. Ale člověk ten měl v nitru pocit, že brzy mu jméno jeho rodného kraje bude zjeveno, a věděl, že jakmile uslyší to jméno, nalezne přesnadno ono místo; ukáže se mu zároveň, jako vzpomínka na milou i na Dovrefjeld se vynořila tomu muži v povídce, jenž si přivedl domů vilu. Přivedl si ji domů ze zámorí; ale později na ni zapomněl, jedením lidské potrawy.“

„Muž ten pravil, že tušil, jak osudná chvíle se blíží a že ji měl v sobě jako obraz. Bude seděti v krčmě sám a budou tam seděti dva jiní, hovořící spolu potichu, aby jich neslyšel. Ale jeden z těchto potichu hovořících vysloví jméno jeho vlasti, a jakmile uslyší jméno své vlasti (pravil), věděl, že vstane a vezme hůl a půjde.

„Vstanu a vydám se na cestu
bez druhů, s rukou prázdnou —“

Sám: „Toť mýlka. Má-li hůl v ruce, ponese něco v ruce. Myslím, že to tak dal pro rým.“

Námořník: „Ne, nepřerušujte Básníka, sice nebude nám moci přednésti celé básně; kromě toho v poesii není člověk vázán takovými věcmi jako v arithmetice; to dokázalo plémě lidské tisíckrát sborem.“

Šedovous: „Dál, Básníku.“

Básník: —

„Vstanu a vydám se na cestu,
bez druhů, s rukou prázdnou,
a přejdu mnoho, mnoho míst,
jež paměti však hasnou,
až posléz uzřím svoji vlast,
vejdu v tu zemi krásnou!
Buký, tisy a javory
jsou stromy mého kraje;
tu v řídkých stojí skupinách,
tu v husté druží se háje.
Co rok les nově se odívá
omlazen kouzlem máje.“

Námořník: „Myslím, že vím, kde jest to místo, o kterém Básník mluví. Jest to kout horský nad Kenely, mezi Upwalthamem a Gumberem.“

Básník (hněvivě): „Ani zdání! Jest to místo, kde nikdo nikdy nebyl a nebude — aspoň ne takoví lidé jako vy!“

Šedovous: „Nerozčilujte se, Básníku; ale není-li to ještě celé, dopovězte nám to.“

Básník: „Už jen maličko zbývá; takhle to jest: —

„Až přibudu tam, lehnu si,
spát budu jako kláda;
hlídati budu v údolích
oveček dlouhá stáda.
A sníti budu blahý sen,
jenž na věky obepřádá.““

Šedovous: „V tom to vězí — v tom to vězí. Kdyby člověk mohl býti jist, že usne a sníti bude na věky, pak návratem do svého domova docházel by dokonalého uspokojení! Ale všimněte si, jak ve všech vypravováních o tom, i ve vypravování o návratu Ulyxově neodvažují se povídati vám o všech lidských věcech, které následovaly, a o vší nedokonalosti radostí takého návratu.“

Sám: „Já bych myslel, že jste velmi neuznalý nebo velmi mystický; či chápete se už i náboženství? Ale ať tak či onak, to jest vaší věcí a ne mou. Já za sebe pravím, že pošťestí-li mi se vrátiti do onoho kraje, jenž leží mezi Lavantem a Rotherem a Arunou, budu tam žíti tak vděkuplně, jako bych byl jeho ovocem a umru tam tak volně, jako ovoce padá se stromu a budu v něm pohřben a smísím se s ním navždy a zůstavím mu sebe a vše, co mám, dědictvím.“

Šedovous: Nuže tedy, Same, když tolik myslíte o svém rodném kraji, kterak poznamenáme přechod přes Arunu, když vstoupíme na její most?“

Sám: „Metejme losy, kdo se utopí v řece za oběť.“

Básník: „Spočítejme si peníze — asi že se scvrkly, já už nemám nic.“

Námořník: „Ne, vyprávějme si (po tolika letech nikomu na tom nesejde) každý historii své první lásky — kdo se na ni pamatujeme.“

Každý, lha ve svém srdci, souhlasil.

Když jsme si to přislíbili (a každý lha v srdci), spouštěl se déšť, ale přišli jsme na takovou výšinu, že déšť i jeho závoje jen ještě přidávaly krásy všemu, co jsme zřeli, a obloha ni země nebyly jako v listopadu, ale jako v dubnu, a naplňovaly nás údivem. Na tomto místě rovné vodní louky, tytéž, které v zimě bývají zaplaveny a proměněny v jezera, rozprostíraly se jakýmsi jevištěm, na němž by se postavila velebná mohutnost Dun, a na příč přes tuto rovinu s výšiny na ohbí Rackham Mountu viděti jest k pahrbkatině, písčitým kopcům a smrčinám, řetězu Egdejského úbočí, vysoko vypnulým vřesoviskům a pastvinám, táhnoucím se po úbočích posledních kopců dál a dál, až se přijde na okraj Hampshire, za kterýmž už není nic. Toť popředí průlomu Arundelského, okrsek Dun, tak stvořený, že člověk spatře jej, rázem poznává, že tu jest klenot, pro který celé hrabství Sussexské bylo stvořeno, a okrasa hodná toho, aby byla zasazena do tak vzácného lůžka. A za Arunou, přímo přes pláň, kde linie sahají nejvýše k obloze, kopce, které jsem zřel, byly kopce mého domova.

Stáli jsme všickni čtyři na té výšině v dešti, jenž nezastíral světél na luzích pod námi a za námi, a zřeli jsme bělati se a prosvítati v lučinách řeku Arunu,

s kterouž jsme se znovu setkávali, když zatím byla uběhla tolik mil k moři; neboť to proto, že jsme přišli na ni už dříve, na její vrchovisko a prameny a neustali jsme ve své pouti. Šlo nám nyní o to, abychom uzřeli Arunu v její síle, na tom místě, kde už jest plna slaného mořského přílivu a kde valí tak mohutně vlny pod Mostem a mimo Houghton Pit a kolem Stoke Woods a dál až k Arundelu a k moři.

I patřili jsme chvilku na tu řeku a žehnali jí a cítili každý v sobě v hloubi exaltaci návratu, zatím co pořád na nás pršelo. Posléze přešli jsme mimo veliký křídový důl k železnici a k hospodě U Mostu, která stojí na tomto břehu u Aruny.

Když jsme z deště vstoupili do jizby hospody p. Dukeyovy U Mostu a poručili si pivo a začali se sušiti u ohně, Námořník praví: „Nuže, Šedovouse, slíbili jsme si vyprávěti, přicházejíce k Aruně, historie svých prvních lásek; poněvadž tedy vy jste daleko nejstarší z nás, začněte.“

„Milerád“, pravil Šedovous, „neboť jak víte, nejsem z těch zaostalých heretiků, kteří mají takové věci za svaty; mně svatými jsou jediné věci, které se přímo upínají k Víře. . . Přece však. . . vzpomínaje na tu velikou dobu a jak jistě byl jsem držán a v jakém přístavě ležela loďka mé duše, pociťuju na sobě čehosi, co umlčuje člověka. . .“

„Jakými kotvami byl jste držán?“ ptal jsem se.

„Třemi“, odvětil. „Jejími očními víčky, jejím hlasem a jejím jménem.“ A po krátké odmlce pravil dále:

„Byla již v odkvětu mladosti. Měla za sebou dvacet pět let. Otec i matka jí zemřeli. Byla velmi bohata.

„Měla bratra, který žil kdesi na severu v kterémsi velikém paláci, a sestru vdanou daleko v Itálii. Sama zdělila starý kamenný zámek, stojící v rodném jejím údolí, údolí řeky Bredy, které nade vše milovala; neboť tam prožila své dětství a tam chtěla strávit i svůj věk ženský.

„Do toho domu byl jsem přijat, neboť ona byla mnohem starší mne, a když jsem se s ní seznámil, nebyl jsem ještě mužem. Tam stále jsem se vracíval v přestávkách studií. Neznatelně moje návštěvy staly se docela přirozenými; zatím prošel jsem branou, kterou se začíná plný život a napořád jsem dlel jen v její společnosti, ač už činněji si počínaje a dokonale vládná mládenectvím. Její četní služební znali mne jako člena své domácnosti; její štolbové, kteří mne učili jezdit na koni, její hajní, s nimiž jsem se učil střílet, její stará pěstounka, výslužník, který přál tomuto skorému přátelství. Kněz též mne volal pouhým jménem.

„Procházávali jsme se spolu dlouhými alejemi; trávníky čtyřstaleté byly naším kobercem. Kráčivali jsme spolu pomaloučku jejími lesy a pozorovali spolu v mrazivé době roční skorý západ slunce za lysými stromy. Večer u jejího širého a královského ohniště seděli jsme si po boku sami, hovoříce ve svitu ohně o zemřelých básnících a o válkách a o věcech, které jsme viděli, a o drobných domácích památkách, které se stávaly obrazy jasnými a milovanými.

„Tu posléze jsem poznal, jaké to hloží zakořenilo se ve mně.

„Když jsem jí byl vzdálen — zejména za dlouhých nocí — vracelo se mi mžikání jejích očí: jejich zdoluhavé a ušlechtilé pohledy. Uzřel-li jsem, bdě a daleko od ní, na některé cizí osobě totéž vzácné klopení víček, býval jsem rozrušen.

„Její hlas, protože v něm byla ona sama, tak mě dojímalo, že kdykoliv jsem jej zaslechl i na kus cesty a v hovoru ke komukoliv, zachvíval jsem se.

„Její jméno, jež nebylo Marie ani Kateřina, ale bylo tak obyčejné a prosté, trůnilo nad světem a mělo v moci mého ducha. Proto zaslechl-li jsem je toliko sdruženo s jiným nebo uzřel napsáno neb natištěno na stránce, všecko se ve mně čeřilo a bylo to, jako by náhle lampa byla mi rozsvícena v duši. Tu věru jsem pochopil, jak opravdově jsou zvláštní slova kouzelná a jak svazují a uvolňují hmotné věci.“

V očích Šedovousových zasvítilo nadšení, cosi zároveň skvoucího i vzdáleného, jako světlo svítící od Owers, na míle od moře. Rozevřel ruku dlaní na stůl s jemným gestem mužné síly, a zvolal:

„Ale jaké to vidění! Jaké jaro Přírody i přes chudou paměť člověkovu! Mním neobmezované obcování s takovou přítelkyní při samém spuštění lodi na cestu životní. V době, kdy ještě jsme bez zákonův a bez starostí, a přece již volní od strážců a v plném majetnictví sebe, nalézti relikviář, který tak posvěti náš výjezd: poznati, provázeti a zbožňovati!

„Neptejte se mne, rozjímal-li jsem o tom či o onom, o spojení či sňatku, nebo o dalším trvání v téměř poměru, neboť byl jsem povznesen do světa, ve kterém se o takých věcech neuvažuje. Na to nebylo kdy. Nic budoucího mi nehrozilo, nic minulého mne ne-

upomínalo. Byl jsem povýšen nade všechny tyto věci.

„Náhodou osudu zavolán jsem byl jinam a v dalekém městě zámořském uvázal jsem se v nezvyklou práci a vmísil se mezi pracující lidi. Věrně jsem hřebelcoval hubené koně a pečlivě mazal osy těžkých kol, až za devatenáct měsíců bylo mi dopráno vrátiti se domů, a vracaje se přímo jsem mířil do Údolí.

„Přibližuje se k zámku, nepoznával jsem žádné změny. Mezidobí mi zmizelo, a spěchal jsem, bych opět ji uviděl a uslyšel.

„Sluha, jenž mi otevíral, dobře mě znal. Ptal jsem se po ní jejím titulem a jménem — bylať šlechtična. On odpověděl mi jmenuje ji titulem jejím, ne však jménem. Pravil mi, že přibude domů pozdě večer, a dal mi psaníčko od ní. Písmo na tom čtverečku papíru obnovilo ve mně s mocí, kterou jsem příliš dobře znal, kouzlo posvátného místa, kamž jsem se odhodlaně navracel. Drže je v ruce, dýchal jsem neustejně a krácel jsem horečně k veliké železné bráně; a neotevřel jsem ho, leč teprve když jsem se byl uchýlil na několik nejbližších večerních hodin do hospody v její vsi, kdež mne též dobře znali a měli mě rádi od dětství.

„Tam pod malou lampou, samotén a s jídlem před sebou, četl jsem pozvání z její ruky.

„Zvěděl jsem z něho, že se vdala za muže, jehož pověst ode dávna mi byla dobře známa, za politika, vlastence a nejschopnějšího továrníka. Oznamovala mi (neboť uvědomil jsem ji o svém příjezdu), že se s ním vrátí o sedmé a prodlí dvě noci na tomto svém rodném zámku, a prosila mne, bych byl jejich hostem, alespoň na tu krátkou dobu.

„Stržen byl závoj přímo s tváře světa i s mého ducha, a zřel jsem zcela holou skutečnost, původní, zlou a podnícenou smrtí. Nebylo mi do jídla ni do pití a posléze jsem se hlasitě rozplakal, rozžalostněn jako dítě; a když jsem se upokojil, vstal jsem a postoupil k oknu a díval se ven do tmy, až jsem opět nabyl své přirozenosti a pocítil znovu, že dýchám obecný vzduch.

„Když padne duch, není to jako když padne tělo; nezabije se ani se neroztříští; ale já jsem v těch okamžicích padl s výše nesmírné, a ostatek cesty, tak dlouhé, jako můj budoucí život, bylo mi projíti pod břemenem, ke kterému všickni jsme odsouzeni. Po té nabyv znovu síly a posléze (za takou cenu) zralé úvahy, všiml jsem si hodiny a vyšel ke dveřím, kterými snad před půl hodinou vešla ona v průvodu muže, s jehožto jménem smísila svoje jméno.“

Sám: „Jakou měl továrnu?“

Šedovous: „Na přepouštění sádla; a tak znamenitou, pravím vám, že nikdo s ním nemohl soutěžit.“ A navázal: „Vstoupil jsem a byl jsem přivítán. Jejím hlasem dolehly ke mně znovu na chvilku ozvěny Božského: oni povadali; a zatím její tvář, její osoba, každým okamžením nabývaly přede mnou podoby méně libé.

„Ujišťovali mne mnozí, kteří je oba znali, že co jsem zřel, není ani dost málo novinou. Mně to bylo neobyčejno jako zemětřesení. Její kůže, jak jsem nyní viděl, třebas v celku smědavá, strakatila se skvrnami mrtvolné bělosti (neboť všeho umělého se štítila). Zuby měla měnivé; neumím posouditi, byly-li falešné či pravé. Její oči trpěly jakous affekcí, která je dr-

žela přivřeny; hlas její zvrátil se do toniny, která nebyla hudební; její pohyby byly poněkud vulgární; její hovor byl jalový. Zdálo se mi první čtvrt hodiny, že jsem jaktěživ neslyšel tolik věcí citovaných z novin za takovou chvíli.

„Tlachali jsme však spolu dosti vesele všickni tři, až ona odešla spat. Já potom ještě seděl jsem několik hodin s pánem domu a hovořili jsme o politice a o sádle. Neboť objevil jsem na svých cestách a ve svých nových známostech s lidmi, že každý jest nejochotnější a nejschopnější mluvit o své živnosti. A věřte mi, že tento muž měl v sobě vše, co činí člověka dobrým občanem a cenným a užitečným údem Státu. Jeho rozum byl ujasněný a ustálený, jeho stupeň vědomostí dostatečný, jeho povaha vyrovnaná a jeho srdce tak vroucí, že mu nebylo možno přátí než nejlepšího osudu. Nesetkal jsem se s ním již mnoho let, ale v posledním seznamu povýšených zahlédl jsem, že dosáhl šlechtictví. Čítám ho pořád ještě za staršího přítele.

„Na druhý den při srdečném snídání zalíbil se mi ještě více než kdy před tím, a ve zdravém světle nového dne uviděl jsem, jaké výtečné vlastnosti sídlily též v ženě, kterou si vyvolil. Práce, do které mne uvázala má chudoba, (neboť byl jsem tehdy chud) volala mne ranním vlakem do města, a od toho rána žil jsem svým životem.

„Ale tato první žena sedí pořád na svém trůně. A ani při smrti, myslím, neodpoutám se od ní.“

„Šedovouse, Šedovouse“, řekl jsem, „tyhle věci ti napískal Satan! Děti a poctivé manželství dávno měly zmařiti kouzlo.“

„Nejsem ženat,“ odvětil, „a děti též nemám.“

„Tož lásky tu a tam měly vás vzkřísiti.“

Zavrtěl hlavou a odpověděl: „Nebylo to jich nedostatkem, velikých ni malých. Bylo jich na sta... ale o tom už dosti! Dobře to vyjádřil kterýsi cizí autor, když řekl, ‚Věci ty vůbec nepřicházejí, nebo přicházejí-li, tož ne v tu chvíli, kdy by nám poskytly plné rozkoše.‘“

V jeho cínovém džbánu zbylo o něco méně než do půli piva. Pohlédl na něj a všiml si též truhlice písku, stojící na zemi po jeho boku u ohně, takového, jakým u nás doma posypáváme podlahu.

Pevně a zúmyslně vylil všecko pivo na písek a postavil džbánek, až zařinčel.

Pivo neposkvřnilo písku. Čistě se vpilo do něho a výborná vůně rozlila se z něho po jizbě. Ale pivem jakožto pivem, pivem míněným pro lidi, pivem dobrým a výživným, pivem naplňujícím funkce pivní, pivem pitným, pivem ukojujícím, pivem k strávení: tím pivem už nikdy nemohlo býti.

Po té Šedovous řekl: „Vidíte, co jsem učinil. Učinil jsem to hlavně za oběť, neboť měli bychom se vždy vzdávati nějaké částky každé rozkoše, obětující ji Vládcům všeliké rozkoše a vylévající ji v zdánlivý zmar před bohy na důkaz, že je po zásluze ctíme. Ale učinil jsem to též jakožto symbolem hlavní zkušenosti, která se naskýtá každému v životě.“

Dlouho bylo ticho, když Šedovous domluvil. S mého místa za stolem bylo viděti oknem, i zřel jsem linii Dun a veliké bukové lesy a ptáky poletující pod deštivým nebem; a vzpomínal jsem si na jeden párek muže a ženy a na jiný a na jiný, a po té jsem se za-

myslel o člověku, kterého jsem poznal v cizině, který zároveň miloval i nenáviděl — věc mně nepochopitelná. Ale byl to jihozemec. Tu uslyšel jsem hlas Básníkův, jenž přerval mlčení, řka Námořníku:

„Nuže, nyní jest řada na vás.“

A Námořník řekl: „Proč by ne, chcete-li,“ a zprudka začal: „Moje první láska žila v městě Lisaboně, po zemětřesení a před revolucí, když jsem byl mladík sedmnáctiletý a již velmi nabažený moře. Jí bylo nějakých třicet šest nebo o chlup víc, ale v tom podnebí ženy stárnou rychle. Náš román byl krátký, trval jen pět hodin. Moje dovolená na břeh nebyla totiž mnohem delší, neboť sloužil jsem na galeji, hanba se k tomu přiznávati; ale hoch potřebuje vydělati si na živobytí, a než přijíti pozdě na palubu, raději bych byl utekl do hor.“

„Jak se jmenovala?“ ptal se Básník.

„Nevím,“ odpověděl Námořník, „neptal jsem se... Ale okamžení!... Nevím docela jistě, byla-li to má první láska... Snad živost mého vzpomínání mne zavedla. Nemýlím-li se úplně,“ vykládal dál pomalu rozmýšleje, „bylo to v Newhavenu, než jsme se vydali na křížovou plavbu do Portugal, že jsem se setkal se svou první láskou, jménem Belinou... nebo počkejme!... Zase chyba, neboť to byla moje druhá loď. Jak se mne nyní ptáte a začínám pátrati ve své paměti, vzpomínám si, že tam jsem vůbec neměl první lásky, ale na místě řečeném Erith, na Londýnské Řece. Aspoň se mi zdá...“

„Okamžik strpení, pánové,“ pravil žalostivě, klada si ruku na čelo, „léta pošlapala moje mladistvé vzněty... Ano, byla to ona žena v Erithu, Johanna jí ří-

kali. Johanna! . . . Ač-li to nebyla ona podivná a poněkud nepříjemná žena, která žila na zadním konci Foulness s otcem a vyjížděla v bárce s ovocem a drobnostmi, když příliv opadl s bahna a právě před tím, než čluny, čekající, až budou moci proplouti Swinem, měly dósti vody, by mohly zdvihnouti kotvy . . . Některá z těchto dvou to byla, o tom jsem zcela jist. Mladší žena v Goole (neboť když jsem byl mlád, ač málo lodí větších i menších se plavívalo vzhůru po řece tak daleko, my jsme se plavívali) nebyla vůbec, dobře-li se pamatuji, milou, nýbrž pouhou těšitelkou —“

Básník: „Myslím, že nemluvíte vážně; ani sám asi nerozumíte tomu, co pravíte.“

Námořník: „Nuže tedy, víte-li lépe, dejte mi svůj seznam; nepochybuji, že poslouží zrovna tak jako můj, neboť mám v těchto věcech paměť velmi děravou.“

Básník: „Nemohu vám vyprávěti něco o vašich příhodách a zdá se mi, že ani vy nejste s to; ale mohu vám dobře vylíčiti svoje, neboť jsem k tomu vázán podmínkami naší úmluvy, ač raději bych o tom pomlčel.“

„Ubíral jsem se jednoho roku, právě na konci svých školních dní, stezkou, vedoucí mezi dvěma jezery k Bringhangeru. Jest asi na míli od stavení, a málo kdo tudy chodí, ač jest to místo z nejkrásnějších na světě. Na stromech vypučela první zeleň, ale pupeny byly ještě tak útly, že řídkými větvemi bylo viděti nedaleké kopce, a vítr, ač byl tichý, chladně patřil na hladinu jezerní, neboť bylo časně zrána. Tu uzřel jsem na druhém břehu, jakoby splynulou s listím a zpola zahalenou rákosím, mladou ženu, které už od té doby

nebylo mi přáno zhlédnouti; kdo byla nebo jakou náhodou tam přišla, toho nikdy jsem nezvěděl. Číhal jsem po ní, abych postihl její podobu, jak zacházela do větvení tam na pobřeží a vplývala v jeho kružboví jakýmsi oblakem, jak se mi zdálo, i nebyl jsem si na tu chvíli jist, vidím-li opravdu bytost lidskou čili nic. V okamžení, jako by se rozplynula v stromoví, zmizela mi, a já šel dále. Ale na mé cestě na východ k Aruně tato vidina mi rostla a utkvívala v mé mysli a na další dni mé osamělé pouti krajem od hospody k hospodě stala se mou družkou, až posléze přijal jsem ji za spolupoutnici. A uchoval jsem si ji v srdci na vždy.

Námořník : „Oh nebesa, jaká to lež!“

Básník mu na to rozhorleně, že to není žádná lež, ale Námořník stál na svém.

„Jest to lež“, pravil, „a literární lež, kteráž jest nejopovrženější ze všech lží.“

„Nemohu toho dokázat“, odvětil Básník nevrle.

„Nemohu dokázat ani, bylo-li to, co jsem viděl, lidská bytost.“

„Ne,“ pravil Námořník, „nemůžete, protože jste to vstrčil do knížky, nebo míníte to vpraviti do knížky; ale všecko takové povídání nemá v sobě víc masa a krve než žvanění literátů, kteří píšou o lovu na Grub Street.* Hu! Nechtěl bych se viděti mrtev na poli s takovým cancem.“

„Tehdy právě jsem napsal,“ pravil Básník snivě, jako by nikoho neměl vedle sebe, „pět veršů, v nichž uschráněna jest její památka.“

A jak je přednášel, Námořník vystrkoval nejdříve

* Ulice londýnská, obývaná dříve spisovateli nižšího řádu.

palec a po něm prst za prstem, aby vyznačil dokonání každého verše a rýmů.

„V ten den byla ráno obloha zbarvena
jako štít z bronzu,
tentononc bylo tentononc.“

„Co že?“ zvolal Námořník.

„Nemohu si vzpomenouti přesně na slova“, pravil Básník, „a nikdy nebyl jsem s to, abych náležitě doplnil ten verš, ale rytmus jeho mám v hlavě docela správně“, a přednášel dál —

„Její nožky kráčely
podél okrajů jezírek.“

„Nyní vás mám“, vzkřikl Námořník vítězně, *ponds* se nerýmuje s *bronze*.“

„A rýmuje!“ pravil Básník, rozčilen. „Toť právě ukázka těch nových rýmů, kterých záhodno užívat. Nevyslovuje se ‚d‘ v slově *pond*. Alespoň“, dodal spěšně, „ne v plurále.“

Námořník dovolával se Šedovousa.

„Šedovouse“, zavolal, „Básník vykládá lži a robí ničemné rýmy! Šedovouse!“

Tu podíval se blíž a viděl, že Šedovous spí.

Ale na výkřik Námořníkův: „Eh? Co?“ úlekem trhl sebou, probudil se a pravil: „Propásl jsem příběh?“

„Dva“, pravil jsem já, „jeden hloupější a bídňější než druhý.“

„Tò jsem šťasten, že jsem spal“, liboval si Šedovous.

Sám: „Dobře máte, že jsem šťasten! Námořník prášil asi o dvaceti holkách a Básník o jedné, ale Námořníkovy lži byly zajímavější než Básníková a také,

což není totéž, možnější. Lhali o svých prvních láskách, jak snadno uvěříte.“

Šedovous (mumlaje): „Což o to, což o to, toť nevalná hanba, všickni lžeme více méně. A vy, Sáme, vyprávěl jste už svou historku?“

Námořník (prudce): „Ne, ještě nevyprávěl, on si vyklouzl.“

Básník: „Nás vylákal a sám nepověděl nic, což není pěkné.“

Sám: „Čekal jsem jen, až na mě dojde, a budu velmi rád, moha vám vyprávěti o těch zajímavých věcech. Nedělám s nimi tajností. To není mým náboženstvím, díky Nebi.“

Na tuto větu položil jsem takový důraz, jakého žádala okolnost, a patře na své druhy tak rozvážně, že z toho mohli očekávati vzácné odhalení, vytáhl jsem z kapsy z kabátu sovereign, nejnovějšího ražení, ryšavý, s obrazem královým, plné váhy, čistý jako zrcadlo a nedotčený. A drže jej mezi palcem a ukazovákem děl jsem:

„Zde jest má první láska! S kterou jsem se setkal, když jsem ponejprv vycházel z tepla domova do pustin tohoto světa a jež byla vždy naprosto jista a věrna a nikdy se nezměnila ani o vlásek, ale stále byla ryzí a pevná a spolehlivá. A já ve službě této své první lásky byl jsem naprosto věrný a od této věrné oddanosti nikdy jsem se ani na okamžení neuchýlil. Pánové, takto býti věrným, toť řídký a vzácný zjev!“

Po té zastrčil jsem sovereign zase do kapsy, něžně a důstojně, a zdvihnuv džbánec, vypil jsem, co v něm ještě bylo, a promluvil jsem k nim slavnostnějšími tóny:

„Vidíte, co jsem učinil. Vyzunkl jsem tento džbánek. Jest prázden. Učinil jsem to zejména proto, že jsem se cítil k tomu puzen; neboť zdravý rozum káže, abychom se nevzdávali žádné z těch nemnoha rozkoší, které jsou nám na dosah. A učinil jsem to též jakožto symbol toho milého ukojení, kterého člověk může dojíti, činí-li to, co každý by měl činiti; totiž bere-li život a jeho ženy tak, jak je nachází za své krátké pouti tímto denním světlem a za svého kulhání po jevišti tohoto světa. Tož nyní víte.“

Ale Šedovous zavrtěl hlavou a pravil:

„Samé hloupoty! Poněvadž však už neprší, vykročme opět. Jest listopad: dni jsou krátké; a světlo nám dlouho nepotrvá. Pospěšme si dál přes Arunu a spějme svou cestou k západu pod horami.“

Na jeho pobídku jsme se vzchopili, přešli po dlouhém mostě, zřice vodu, ve vírech se valící silným tmavým proudem, a šli dál po hrázi a potom první jízdní cestou k Houghtonu, kdež jest ona hospůdka „U svatého Jiří s ještěrem“, v níž král Karel II., první král anglický, jenž bral plat a byl služebným, pil, když prchal z Worcesteru před mnoha lety. A šli jsme dál tou starodávnou cestou, tou úvozovou cestou, kterou pokolení za pokoleními buď vezouce se na kolech nebo derouce kůže, všickni putující na své pouti k smrti, vymlela tak hluboko pod rovinu hnědé orné půdy. Šli jsme přes Bury k Westburtonu a dál k místu, kdež kterýsi nebožtík Říman byl si vystavěl palác, nedaleko vojenské silnice, na místě, které hledí do rozsáhlého úvalu Dun a na němž straší zřícenina

patnácti set let. Ale nezastavili jsme se, bychom tam popatřili na kamenné obrazy, ani na tu posvátnou hlavu Zimy, v níž ten jižní lord kázal svým otrokům vyjádřiti opuštěnost našeho chladna a našich bezlistých stromů. Šli jsme dál příkrou, hrbolcovitou strání, dolů po srázném svahu Bignorském a nahoru po srázném úbočí Suttonu: pořád k západu, jak nás cesta vedla. A zatím co jsme šli, s blížícím se večerem vítr byl vyčistil oblohu. Nebylo na ní už mraků.

Cestou pravil Námořník:

„Básníče, nedávno jste se pokusil obdařiti nás verši, a nechtěl jsem na vás naléhati věda dobře, že jest vám to krušnou prací při tom škaredém pocitu nezdaru po všecek čas. Ale přece jen vás chci požádati, byste zkusil své umění, byť jen abyste nás pobavil, neboť nic neulehčuje tak cesty jako zpěv, a ušli jsme už mnoho, mnoho mil.“

Básník: „Z té duše rád, neboť jsme již na pomezí Burtonu a jeho jezírek, vroubených stromovím, a vřesovisk, kteréžto skupení svou krásou a svým pohledem, jakým hledí na hradbu Dun, jest snad nejplodnější mílí světa na tvoření veršů. Z nadšení odtud mne ovanuvšího zazpívám vám nejčarovnější píseň:

„Ó, zlatý máj! Toť léta věstítel, vítaný host,
ve slunci — —“

Námořník: „Ticho! Ani slova již! Zbláznil jste se, ač-li takovému mozku jako váš uchovány jsou takové hodnosti. Neproniklo ještě do vaší uzátkované hlavy, že jest Všech Svatých? Jest sice známo, že básníci nevidí nic před sebou, ani neslyší, ani nečijí, ale pracují v prázdnu (a odtud jejich průhledná chatrnost),

ale přece, neuhlídáte-li holých větví a suchého listí a nečijete-li podzimku a nepostihnete-li jakosti večera, probůh, nepište ani čárky. Bude s vámi mnohem lépe.“

Básník: „Nepíšu, ale zpívám, a jest mojí zálibou zpívati o jaře. Zpívám-li dobře nebo nedobře, toho nemůžete říci, dokud své písničky nedozpívám. Ale přerušil jste mne, i jest mi začítí znovu.“

A tu s menší radostí, ale pln odvahy jal se zpívati znovu od počátku.

„Ó, zlatý máj! Toť léta věstitel, vítaný host,
ve slunci kochati bude se kraj,
na hloh si půjdeme v háj, ó drahá,
na hloh si půjdeme v háj;
nebe jest blankytno, zve nás drozd,
na hloh si půjdeme v háj.“

Když Básník dozpíval (a koncem skladbičky mu slábl a klesal hlas), Námořník, sprásknuv za jeho zády ruce, zvolňoval krok, čímž přiměl nás zmírniti tempo chůze. Upřel oči do země a tu chvíli byl ztracen pod povrchem. Po té zacitoval hlubokým hlasem, ale sám sobě:

„Ó Bože! Ó Montreale!“

Básník: „Nerozumím.“

Námořník: „Bodejť byste rozuměl.“

Šedovous (přívětivě): „Jest to citát, Básníče. Jest to citát z básně jistého Angličana, jenž přišel jednou do Montréalu a shledal, že tam oblékli Diskobola do kalhot. Načež tento Angličan, uchvácen takým kouskem takých kolonistů, napsal ódu na oslavu té události, a celou tou ódou truchlivě opakuje mnohokrát: „O Bože! O Montreale!““

Sám: „Tak jest, a od té doby vešlo to v přísloví a říkává se to, chce-li se okázale připomenouti, že někdo pohořel se svým vysokým úkolem v některém oboru umění.“

Básník: „Oh!“

Námořník (pozdvihuje oči): „Povězte mi, Básníče, napsal jste to sám?“

Básník (vyzývavě): „Ano.“

Námořník (po krátké pomlčce): „Povězte mi, Básníče, co jest to drozd?“

Básník: „Nevím.“

Námořník: „To jsem si myslel. A povězte mi, Básníče, vychází drozd na jaře?“

Básník: „Nejspíše. Skoro vše klíčí na jaře.“

Námořník: „Dobře, dobře, nehádejme se; ale napsal-li jste ještě mnoho takových věcí, uveřejněte je, budeme míti švandu.“

Nyní byl Básník nadobro nakvašen, nejsa člověkem tak družným (pro své řemeslo), jak by měl býti. Lidé totiž stávají se družnými, pracují-li rukama, a nikoli svými nudnými kotrbami, a vysoukávání látky ze sebe sama jest čímsi nelidským.

I řekl jsem mu, abych ho upokojil:

„Nejsem posuzovatelem veršů, Básníče, ale myslím, že tyhle by se pěkně hodily k opravdové hudbě. Nevytvoříte ještě nějakých, k nimž by se složila hudba?“

Básník odpověděl zlostně:

„Ne, nevytvořím, a když Námořník myslí, že jest tak snadno napsati dobrý verš s patra, ať on se pokusí.“

Námořník (vesele): „Což, takové věci já svedu ve

spaní. Napsal jsem kdysi nejroztomilejší věci na manšetu, poslouchaje lidi v hostinci při obědech. Podobně též osamocen v oněch cellách, na které mne policie časem omezila od dohýření do rána, ozdobil jsem zdi tolika drobňoučkými, líbezňoučkými, štiplavoučkými, něžňoučkými, porypujícími, průsvitňoučkými přiskřipujícími tu-to-máš-ky, že kdyby vydány byly v knize, byl bych slavnějším než loňský lordmayor.“

Šedovous: „Dobrá, ale neodpověděl jste na výzvu.“

Námořník (ochotně): „Hned odpovím.“ A spustil:

„Když slunce záře odívá vše v roucho nové
a jafl v lese pod Gumberem volá,
to proto, že se opět přibližují dnové,
kdy slunce záře odívá vše v roucho nové;
tu v lukách jezírek se blyskotají kola
a s Burtonu se vlny řinou jantarové
a jafl, jafl, jafl, jafl,
jafl v lese pod Gumberem volá.“

A zprudka se rozpovídal:

„Nuž to jsou verše, libo-li vám! Tu máte dobré verše, semknuté a urostlé verše, skloubené a spojené bez lepu! Pane! takové verše bych psal napořád a ani bych toho nepocítil! Ale málo dbám pověsti, více mne této chvíle vábí chléb a sýr, neboť pozoruji, že se přibližujeme k hospodě „U Kriketáře“ v Dunctonu, pověstné tím, že lidé se tam zastavují a jedí, aby se posilnili k lezení do Dunctonského kopce, nebo jdou-li v jinou stranu, zastavují se tam a jedí po svém sestupu.“

Básník: „To všecko jest pěkné, ale ty vaše verše nejsou vůbec vaše. Jest to alžbětín a voda, a dovoluji si tvrditi, že rozřediti alžbětínský verš jest zrovna

tak šťastné jako rozředovati pivo. Smíchejte pivo s vodou na polovic a povězte mi, jakou to má chuť. Zrovna tak s alžbětínem, když vy moderní myslíte, že jste narazili čerstvý soudek.“

Námořník: „Co povídáte, není pravda. Jsou to moje vlastní verše, a pravíte-li mi, že jest to manýra těch, kteří za královny Alžběty sepsali za 40 £ povídku, nejsem zahanben. Mnozí lidé žili za té vlády, kteří psali svižně.“

Básník: „Nuže tedy, co jest to jafl?“

Námořník: „To jest opravdovský pták.“

Básník (bručivě): „Ano, jako Alka obrovská.“

Námořník: „Ne, ne jako Alka obrovská, nikterak; neboť Alka obrovská, o které jest psáno:

,Tu Alka obrovská, jež na nohou má peroutky,
přilétá časně s jara a vejce snáší do boudky,

vyhynula. Ale jafl žije a jest to jistý datel, jakž byste věděl, kdybyste vy básníci neměli všecky smysly zakorkovány, jak jsem pravil. Neboť když datel v lese zavolá ,jafl‘, celý svět, kromě básníků, si toho všimne.

„Mimo to v mé písni není nic o ženách. Váš bídny básník se vyznačuje právě tím, že jen a jen o ženách píše; ale též jsem napsal o tomto pohlaví citovou formou, řka ve velebných rýmech: —

,Kdyby jen vše, co ženské stropí, zlo,
do veliké se bečky vlilo
a vyneslo a utopilo v Looe,
všem hádkám na světě by konec bylo!“

Sám: „Kterak může někdo jedním dechem mluvit zle o ženách i o proudu Looe, jenž proudí mořem

nedaleko od Owerského majáku, to jest nad můj rozum, vzhledem na to, že nikdo neuslyší jména Owerského majáku, aby si nevzpomněl na tu píseň, která byla zpívána ženě a jež jest: —

„Těžký vítr, vítr urputný, jenž duje přes Owersy,
ten přes Owersy duje pro tebe a pro mne!...“

Básník: „Zdá mi se, že nejste od básnického řemesla; jste rozpukaný ve svém verši, velmi dýchavičný, kulhavý; nákoleničný, myslím.“

Námořník: „Hle! Já jsem zazpíval nejdelší píseň z vás ze všech! A když mne vyzýváte, zahučím vám jednu zcela zaokrouhlenou a úplnou, ale varuji vás, budou vám vlasy vstávat!“

Šedovous: „Bojím se Námořníka. On mluvívá rouhavě a darebně.“

Námořník: „Posudte, až uslyšíte. Jest to koleda.“

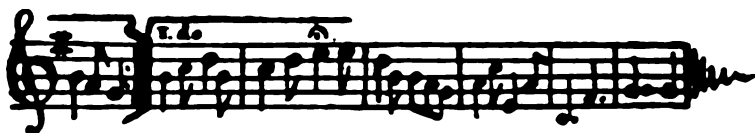
Básník: „Ale nejsou přece vánoce.“

Námořník: „Jaro též není, a přece dispensí zpívali jsme jarní písničky — proto... Avšak uvidíte, jak vás unesu. Má nadpis — ne můj vlastní. Nazýváme tu píseň „Noël“.“

Sám (líbezně): „Blahopřeju vám, Námořníku, k vaší náladové původnosti a líbezné vynalézavosti v titulech.“

Námořník:

„Noel! Noel! Noel! Noel!

Přišel jsem, bych katolickou zvěst vám pověděl
a křesťanskou vám píseň zapěl po ní,
zatím co v Arundelu všechny zvony zvoní.

„Dejte masíčka mi, dejte sladového moku
v tento nejsvětější večer všeho roku,
ale pití nechutného dejte zlému,
který nemá žádné úcty ku Betlému.

„Kéž ti milí, kteří rádi mě tu mají,
píjí se mnou věčně sladkou várku v Ráji,
a nechť nepřátelé moji táhnou do pekel!
Noel! Noel! Noel! Noel!
Všickni nepřátelé moji do pekel!
Noel! Noel!“

Šedovous: „Sveřepé rouhání, jak jsem pravil, a
kacířství, což jest horší. Neboť o Vánocích zejména
máme nepřátelům odpouštět.“

Námořník: „Já odpouštím. Tato píseň jest o těch,
kteří neodpouštějí mně.“

Básník: „A jsou to ničemné verše, jako všechny
ostatní.“

Námořník: „Utopte se v mléku a ve vodě; jsou to
verše nabubřelé, těžké, řvavé, tak hrubé a masité,
jako moje byly něžné a vzletné.“

Šedovous: „Čeho však ani Básník, ani vy asi ne-
víte, tyhle hádky veršotepců jsou protivny poslucha-
čům, proto pojďme ke Kriketáři a jezme, jak pravíte,
s Pánem Bohem a zabývejme se něčím půvabnějším
nežli hádáním se o lyrice.“

Sám: „Tož dobrá, pojďme ke Kriketáři, kamž pan sudí Honeybubble zašel, když jsem byl chlapcem, a vyslovil tam svůj proslulý úsudek: Svůj uvážený úsudek trvalé ceny, jenž jest chloubou právní vědy.“

„Jaký to byl úsudek?“ ptal se Šedovous, když procházel dveřmi do hospody a my za ním.

„To vám mohu vyložit bez valných obtíží“, řekl jsem, „chcete-li poslouchati, ale upozorňuji vás, jest to nudná, nudná věc. Ale ostatně ona historická přednáška o sussexské válce byla též, a já jsem poslouchal, proto nyní vy zase poslouvejte mne.“

Posadili se s nevalným zalíbením, ale ujišťoval jsem je, že až to vyslechnou, porozumějí právům lépe než nevím kdo. „Neboť právo“, děl jsem, „není věcí tak hloupou, jak si někteří myslí, ale oborem velmi uchvatným, plným roztomilých lstí a klíčků na přemožení protivníka. Není pouhou rutinou na strkání chudasů do vězení, jak se příliš obecně o něm soudí, a poněvadž mám tuhle poznámky, v nichž jest zapísáno, co mluvil a činil onen veliký soudce, pan sudí Honeybubble, když řečnil před dvaceti lety Dunctoňanům u Kriketáře, když jsem byl chlapcem, a poněvadž tento jeho hrdinský výkon jest pořád ještě pověstný v té končině našeho kraje, dobře učiníte, poslechnouce si o něm. Dali si tedy nalíti piva, a mně bylo přineseno zdarma, jakožto vyprávěči, dle obyčeje našeho kraje. A tu vyňav jisté poznámky ze svého zápisníku a spořádav si je, jak jest třeba, když máme přednáseti o technických věcech, ukazoval jsem jim jako na tabuli.

„Nuže tedy, přátelé, pan sudí Honeybubble byl mužem zdravého humoru. Byl pevné soustavy těles-

né. Byl mužem, který, jako mnozí právníci, zachoval si statný krok až do stáří a výraz čilý v údech i v očích. Tváře měl narudlé, obočí husté, a též vlasy husté a bohaté.

„Bylo jeho libůstkou konati dlouhé cesty, když se uvolnil od svých povinností, a zejména rád chodíval na tyto travnaté výšiny; i zaletěl jednou přes Glatting Beacon, jakž jej, ač neprávem, nazývají a přes Combe, a bezlistým bukovým lesem Burton-Hangerským do Dunctonu a ke Kriketáři. Byl večer, vzduch byl chladný a čistý. Rázoval statně sráznou cestou, mávaje holí nebo spíše kyjem, který byl jeho nejmilejším společníkem. V takovém rozmaru a vzezření vstoupil do této hospody, v níž nyní sedíme. Vstoupil, aby tu pojedl a napil se, míně dojíti potom na vlak do Petworthu; neboť v těch dnech, o kterých mluvím, veřejné občerstvení bylo dovoleno všem.

„Bylo mu radostí, když v hlavní místnosti uzřel shromáždění; byli to vesničané, přetřásající jakousi spletitou záhadu. Když vcházel, pozdravili ho uctivě, neboť býval vždy pečlivě ustrojen a vžitý návyk pouštěti hrůzu na lidi, kteří nebyli s to, aby odpověděli, dodal mu velitelského vzezření.

„Stál před ohněm, přehlížeje je vlídně, ale jaksi autoritativně, a naslouchal bedlivě, zatím co oni rozprádali při před ním; a nebylo snadno uhodnouti, v čem vlastně tkví jejich nesnáz, toliko že se točila kolem dvou odpůrců, Jiřího a Rolanda, a že látkou sporu byli: Dva vepři, ‚Maaster‘, ‚Masr‘ Burt, drobné za sovereign a Chichesterský trh.

„Roland vykládal svoje stanovisko, ne bez ohně, a hájil, že právo zůstává právem.

„Jiří namítal tónem rozhořčeným, že není té povahy, aby se poddával, když se mu namlouvá, že jeho požadavek jest bláznovstvím.

„Oba opírali svou při o známé osobnosti a zřízení, o ‚Maastera‘, ‚Masra‘ Burta, Chichesterský trh, bernou minci a prasata. Když shromáždění, přemýšlející nad svými džbánky, po krátkém mlčení přicházeli záhadě na kloub, dávali to na jevo tím, že zvolna pořadem v přestávkách as třicetivteřinových, vyřkl každý obřadné rčení: ‚Aha!‘, ‚To je vono‘, a nejstarší muž na konci stolu prohlášení, domácí v tom svatém údolí: ‚Mubbe soa: mubbe noa‘.

„Pan sudí Honeybubble, jenž sám byl donucen v jakési při strávití o nic méně než čtyři hodiny a dvacet tři minuty, slitoval se nad těmito svými bližními, a řekl:

„Možná, pánové, že bych vám mohl něčím přispěti: jsem, chrm, chrm, zvyklý uvažovati o he, o argumentech (v nejplnějším smyslu toho slova) a mám nemálo, chrm, zkušenosti ve věcech, které se mi předloží, chrm, v nějaké, he, jiné kapacitě.“

„Sedláci, kteří v něm nehádali nic menšího než urozeného smírčího Soudce, statkáře, a možná plukovníka některé záložní posádky, uctivě přivolili k jeho přání, a viděli, že se nezklamali, když lidumilný právník dal nalíti čerstvé sladoviny celé společnosti, i sebe v ni pojímaje. Po té usadil se do hnědého dřevěného křesla před ohněm, skřížil nohy, ruce spojil spičkami prstů a patřil na posluchačstvo s výrazem podivně slavnostním, který dílem budil bázeň a dílem okouzloval soky i veškeren areopag.

„Roland i Jiří nyní jali se znovu líčiti svou při a

mluvili oba zároveň a zlostně, neboť neznali mravů soudních. Sudí však je náhle umlčel, máchnuv svou velikou bílou pravicí, a takto se vyslovil:

„Máme zde“, pravil, „to, co právníci nazývají spornou otázkou; to jest, rozepři v mínění, nebo na všechen způsob v tvrzení, co do objektivní pravdy. Vylučujeme všechny složky, na kterých strany se shodují, a *zejména*“, tu se nachýlil a zařal pěst impessivním způsobem, „všecky ty subjektivní dojmy, které, jakoliv samy sebou důležité, *nemohou* míti místa“, a tu máchl pravou rukou jemným zamítavým pohybem, „před tribunálem civilním.“

„Při této větě Jiří, kterýž z tónu Soudu se domníval, že věci berou pro něho špatný obrat, vzal na se výraz zarputilé odhodlanosti; a Roland zase, jenž dospěl podobného závěru a soudil, že už jistě prohraje, tvářil se zřejmě zlověstně. Přisedící však, kteří seděli dokola, byli tak pohnuti jako upoutáni, a vzali na se vzezření rozumné účasti, upírajíce všechnu mohutnost ducha na znalecký výklad Soudu.

„Až potud to ujde“, řekl pan sudí Honeybubble, zhluboka vzdechnuv a napiv se ze džbánku, jež měl po ruce. „Až potud to ujde. Z toho, co zde přede mnou bylo vyloženo, jest jasně poznati, že Burt jakožto třetí strana nemůže přistoupiti k při ani podniknutí řízení namítacího nebo stavovacího. *To*“, dodal ostře, obraceje se náhle na nejstaršího muže na konci stolu, „byla by *barottage*.“ Stařík, jenž povoláním byl střihačem plotů a příkopářem, pokývl na souhlas. „A *barottage*“, zahřímal vzácný soudce, „jest něčím tak se přičícím všemu duchu našeho anglického práva, že pochybuju, našel-li by se někdo,

jenž by se opovážil hájiti jí! Jeho elektrisovanému posluchačstvu tajil se dech, zatím co jeho řeč plynula dále mírnějšími tóny: „Připouštím, že byla na roveň postavena maintenanci autoritou nemensší než Lordem Eldonem v jeho rozhodnutí pře *Crawford* contra *Croke*. Ale zastaráním maintenance a dokonce zrušením i Grahamova zákona roku 1848... nebo možná 1849‘ (poněkud se zamračiv) ‚nevím... Buď jak buď, zrušením zákona Grahamova zůstavena byla barottage‘, a tu hlas jeho opět stoupl a vibroval plnými zvuky, ‚zůstavena byla barottage ve své původní ošklivosti a jakožto cizá a tudíž bezprávná a zhoubná jizva na velebném těle našeho anglického Práva.‘ Tu nádech veselí, jímž byla oživila tvář Rolandova, když viděl věci rozjasňovati se, sehnán byl očima Soudcovýma, jenž vrhl naň pohled jako hněvivý reflektor, uzavíraje plným diapasonem: „A nenalezne u mne milosrdenství, dokavad mám moc a autoritu seděti na tomto stolci.“

„Pan sudí Honeybubble znovu se napil a poněvadž zjevně končil svou řeč, ustrašení, ale okouzlení zemědělci bručeli hluboký souhlas. Probudilo se v nich vlastenectví, tradice věků vproudila jim do krve, a kdyby na ně byl někdo té chvíle učinil appel, byli by ochotně svou krev vylili, byť neohrabaně, na obranu té mohutné stavby Práva... Stlumeným, pravidelným a působivým hlasem, který vyznačoval změnu předmětu, pan sudí Honeybubble ujal se dále slova:

„Nyní, pánové, uvažte o vepřích. Často se stává, ano musí se stávati v průběhu soudních jednání, že naše rozhodnutí nezakládá se jedině na úvaze lidského

svědectví (a vy jste zde, připomínám, abyste posoudili skutek, nikoli zákon), ale na shodě okolností, ke kterým ono svědectví se odnáší, a na uvážení skutků nebo situace věcí nebo i osob, svou povahou neschopných zasednouti na lavici svědeckou' (a tu ukázal na velikou nadívanou rybu pod skleněným příklopem, a všecko posluchačstvo svorně otočilo se k ní a ohlíželo se jaksi zaraženě), a pověděti nám pod přísahou' (slovo přísahou hlubokým basem), 'co viděly a slyšely, způsobem, který by vyjevoval pravdu, úplnou pravdu a nic než pravdu. Nemůžete obeslati na soud prasete —'

„Ahá! tak voni to myslíjou. Ahá!' vskočil mu do řeči vzrušený Jiří, jenž nyní najisto se dohadoval, že nějakou chytrou fintou má býti zbaven svých prasat, Ahá! tak voni...'

„Ticho!' zařval pan sudí Honeybubble. ‚Budu snad přerušován, zasedaje zde na soudcovské stoličce, ani ne právním zástupcem, ale dokonce některou ze stran? Doufám, že mi už vícekrát za výkonu mých povinností nebude protestovati proti tak hanebnému porušování nepamětných tradicí anglického soudního dvoru! Šňp!... Opakuji, nemůžeme obeslati prasete' (opakoval to upíraje přísné oči zcela na nešťastného Jiřího). ‚Ale co *můžeme*, pánové, toť otázati se sami sebe, jak by tomu bylo dle vši rozumné pravděpodobnosti, kdyby za těchto okolností, odezíraje na okamžik od toho, co bylo řečeno na základě podaných listin a přísěžných výpovědí, nebylo tomu tak, jak žalobce předpokládá. Chrm!'

„Tu, poněvadž pro spleť podrobností bylo poněkud těžko sledovati výklad, všickni se nachýlili

a sebrali do hrsti všecek svůj um, aby postihli tu záhadu.

„Rozřešení by záviselo“, vyvozoval pan sudí Honeybubble tónem rozhodnosti a úlevy, „na závěru, kterého byste dospěli v tom neb onom sečlánkování výsledků.“

„Spolehl opět do křesla, rozpřáhl ruce široce k nim, jako by podávaje jim zrale zvážený, nestranný a ani tečkou nezměněný soubor všech na jevo vyšlých skutečností, jež vyšetřil a spořádal s takým zázračným důmyslem.

„Nyní jest na vás, pánové“, uzavřel, vstávaje, „prohlásiti, který z těch dvou závěrů, dle vašeho svědomí, po všem tom, co jste slyšeli, jest pravý. Pomněte, že vznikne-li v duchu někoho z vás nejmenší pochybnost, jest vaší slavnou povinností, použití jí ve prospěch té strany, které by z ní vyplynula výhoda. Myslím, že jsem nepůsobil na vaše rozhodování pro tu neb onu stranu. Doufám, že ne. Jistotně mluvím ze srdce, pravím-li, že jsem v tomto vážném a důležitém jednání vynasnažil se zachovati a položití před vás obecné stanovisko, které jest naprosto nestranné; a nyní jest mi zůstaviti vás vašemu vlastnímu rozhodnutí.“

„Při tom sir Thingumbob Honeybubble pokynul všem přítomným, uchopil svou hůl a prošed svižně dveřmi, zůstavil je pohříženy v ustrašeném mlčení. Vycházeje však, měl láskyplnou myšlenku, že dal všem znovu naplniti džbánky, a mžiknův pak na hodinky, pustil se ráznými kroky po silnici k Burton Roughu k nádraží. A krácel tmou usmívaje se sám sobě celou cestu a pobzukuje si jakýs nápěvek.

„Nuže nebyl-liž to znamenitý plnokrevný soudce a nezasloužil-li si, aby ho vzpomínali po celém tom údolí za to báječné rozsouzení?“

Když jsem jim to dopověděl, vydali jsme se znovu na cestu, přemítajíce o právnících a hovoříce o nich, a s toho přešel hovor povlovně na úročníky a s nich zase na zrádce, a tak asi za míli cesty přehlédli jsme všecky hlavní činnosti lidstva, až jsme všecku látku vyčerpali a nebylo už čeho říci.

Potom jsme umkli a roztrhli se, an Šedovous nás předběhl a vzdaloval se od nás víc a víc dlouhými dumavými kroky, Básník pak asi uprostřed mezi ním a námi; nám však, Námořníku a mně, to bylo lhostejno, neboť bylo mezi námi ujednáno, že se setkáme všickni v nejbližší hospodě, ať bude jakákoliv. A hospoda ta ukázala se nám již za dvě míle cesty.

Když jsme doběhli Básníka, jenž tam na nás čekal, pravil nám, že Šedovous vešel tam už asi před čtvrt hodinou, a že nejspíše se tam vmísil do nějaké besedy, neboť za celý ten čas prý nevyšel ani znamení nedal; proto ať prý jdeme a podíváme se po něm.

I zahnuli jsme k tomu domečku, jakož nás povinnost vázala, neboť bylo už pět mil, co jsme naposled zakusili dobroty Boží pijíce pivo, což jest druh modlitby, jako se praví v průpovědi:

„Laborare est orare sed potare clarior“, což značí, že práce jest vznešená a modlitba jí rovna, ale pití dobré sladoviny že jest slovutnějším a slavnějším úkonem než kterýkoliv jiný, kterému se člověk může oddati. A odtud to, že máte boha vína

a rozmanitých nápojů rozličné jiné bohy, to jest, imaginace lidí nebo démonů, ale pro pivo nikomu není potřebí symbolu, jediné že jest králem.

Ale když jsme vystoupili k domu a vešli dovnitř, shledali jsme, že Šedovous, jenž tam byl vešel již před námi, za tu chvíli byl již hluboce zapředen v rozpravu s Cizincem, jenž nehroze se hněvu Nebe, pil čaj!

Seděli, nehrubě si všimnuvše, že jsme vstoupili, a byli zuby nehty zapíati do jakés učené hádky.

Cizinec byl jakýs schátralý brach v plášti, dlouhý a vysokého hlasu a mluvy vzdělanecké a oči měl jako mrtvé ústřice, což jsou nelibé věci; a byl s Šedovousem, ač se teprve před chvilkou poznali, již uprostřed nejstrašnější argumentace, jakou kdy dobří andělé dopustili na této smutné zemi.

Promluvili jsme na Šedovousa hlasitě, ale cizinec jako by nic.

Užasli jsme nad tím nesmírně a hleděli na to vypoulenýma očima, ale Šedovous jen se ohlédl a pokrývl. Byl příliš zabrán do rozpravy, aby mohl se více projevit.

„Já bych to řešil“, pravil, „dichotomií“.

„Čímže?“ děl Námořník.

Básník: „Něčím německým asi.“

Šedovous však, pranic nás nedbaje, pravil svému napiatému druhu: „Ne teleologickou; to ať se vám ani nezdá; ale, chcete-li, ještě méně ateleologickou.“

Sám: „Dobře, ne však ontologickou, doufám, neboť to jest sám ďábel.“

Cizinec, zúmyslně si nás nevšímaje, odvětil pak Šedovousovi samému:

„Takto nelze řešiti argumentu, neboť ač nechcete

předpokládati reality času jakožto processu, povinen jste připustiti ji jakožto dimensi.“

„Ne pod nátlakem!“ řekl Námořník ohnivě.

Ale Šedovous, jako by nás tři tam nebylo, odvětil Cizinci:

„Slovo ‚dimense‘ jest *petitio elenchi*.“

Cizinec (prudce): „Teď jste se chytil, toť čirý monism!“

Šedovous (ještě prudčeji): „Ani zdání! Ani zdání! Naopak, monism byl by vašim tvrzením.“

Námořník (k Básníku a ke mně): „Pojďme odsud, děti, a popijme si ve výčepu s obecnými lidmi, neboť brzy vrazí sem oknem ďábel a uletí s těmihle filosofovy. Ustraňme se na nějaké bezpečné místo, než se strhne boj.“

S tím jsme vyšli a stáli jsme nějakých deset minut, pijíce s jistými pracovními lidmi a platíce za ně pití, protože my jsme byli zámožnější. A vyprávěli jsme těm lidem bajky, jaké se nám zdály pro ně vhodnými, a po té asi za dvacet minut děl nám Námořník:

Námořník: „Ti dva protivové, jež jsme zůstavili tam, dospěli už zatím asi až k počátkům světa a vycepovali dokonale, kterak to, že Bůh postavil hory patami dolů a proč milníky a svět jsou kulaty, a dokonce i mají-li svobodnou vůli čili nic: věc ještě nikdy neobjevenou leč bastonádou. Ale nechme jich, ať se uštárají! Znam tu filosofii: když se lidé do ní dají, dřou se celé hodiny a ne a ne přestati.“

S tím vedl nás opět do světnice, a opravdu slyšeli jsme, jak houževnatě pořád vedou svou, a Šedovous pravil, nachyluje se a zpola vstává ve svém vzrušení:

„Nuže tedy, tu to máte! S objemem reality, vyjádřené kontradiktorickými termíny!“

Cizinec: „Není v tom kontradikce, leč rozdílnost hlediska, které jest rozřešeno ve vyšší jednotě.“

Námořník (slavnostním tónem): „Šedovouse! Co nevidět na Wealdě se setmí, a než se setmí, jest třeba, abychom byli za Graffhamem, a daleko za ním. Proto rozmyslete se, buďtež přiti se s tímto počestným pá-nem, nebo na místě a ihned ustoupiti. A ať tak či onak, naleznete svého boha“ (a tu vytáhl hodinky) „přesně do deseti minut, ne-li, nalezneme ho my za vás, snadno a rychle. Proto za deset minut ať přijde-te za námi do výčepní místnosti, nebo si zhyňte ve svých hříších!“

Tu my tři znovu jsme vyšli a slyšeli jsme z výčepní místnosti zpěv, jehož sborem byl Golier, pravý to sbor všech písní a základ čili podstavbu všelikého společného zpěvu a přátelského zavýskání. Ale když jsme tam nyní opět vstoupili, chudí lidé z ostýcha-vosti ustali. Námořník však zahovořil k nim: „Myslím, že vám musíme zazpívat novou písničku, horsham-skou, o vévodu Vilémovi; ale ať si ji zapamatujete, neboť napsati vám jí nemohu.“ I jal se jim zpívat tyto verše:

„Vévoda Vilém byl synem poběhlíce,
a děd jeho byl koželuh!

On píval mest ze stomáznice,
jak normanský chce duch;

Trůn jeho z dubu byl a zlata,
a z tisu lučičtě —

Vypráví se to jako pravda svatá,
než lež to zajistě!

„Co však mi do toho jest člověka?
 Můj džbánek nalit jest, až přetéká,
 i zazpívám o Alžbětě a Dorotě,
 Markétě, Marii, Dorindě,
 Persefoně, Miriam,
 cudné a spanilé Pegottě.

„Ty brachy, co do Normandie pluli,
 kéž slota postihne;
 rádi-li se jiní po palubách tlukou,
 já věru nikdy ne.
 Oni si v kole podávají rumu,
 kymácejíc se hrozivě,
 lepší však člověk zůstal při rozumu,
 zde sedí při pivě.

„Leč co mi jest po holotě?
 Ti nikdy druhy mými nebudou!
 Já zazpívám si o Alžbětě, Dorotě,
 Markétě, Marii, Dorindě,
 Persefoně, Miriam, Pegottě,
 Isabele, Topsy, Andromedě.“

Básník: Pomohu vám s těmi ženskými daktyly —
 „Magdaleně, Emilii, Charitě, Hátě, Beatrici, Anně,
 Cecilii, Maudě, Kleopatře, Seleně a Jessice...“

Námořník (dorážejí to): —

„Barboře statné a spanilé.“

Sám (k společnosti): „Nuže, není-liž to pěkná píseň a nepřivádí-liž vám na mysl vévody Viléma, jenž tak dobrotivě přijel sem do tohoto kraje před lety, a vysvobodil nás navždy od severních krajanů?“

Jeden muž ze společnosti pravil, že si té písně nezapamatuje, a že by ji rád měl opsanou, načež Námořník odvětil, že to není možno, poněvadž autor-

ské právo její jest vyhrazeno, ale že, dá-li Bůh, půjde tudy zase na druhý neb třetí rok a tehdy že jim ji znovu zazpívá, aby si ji vštípili v pamět, a to pověděv položil peníze, aby všem ještě bylo nalito, až odejde, a vedl nás zpět do místnosti, v níž byli Cizinec a Šedovous. Ale vzal si s sebou plný džbánec piva, a to z důvodů, které ihned se ukážou.

Zastavil se totiž za dveřmi, za nimiž bylo slyšeti hlasy disputujících, kteří pořád se hádali o svých realitách a objemech, a o svých subjektivitách a objektivitách a o svých hnidolapkách a praví nám:

Námořník: „Neviděli jste dva psy rváti se na ulici, a jak na sebe cení zuby a vrčí docela bez účelu, jediné proto, že jest povahou psů, takto psovsky psouti zdravý vzduch psí vřavou, nemající smyslu, ceny ni závěru? A když se to přihodí, neviděli jste, kterak dobré hospodyně, vyběhnouce ze dveří, nejkratší cestou učiní přítrž tomu protivnému hluku a úplně jej utopí, chrstnouce na ně studenou sprchu z vědra, což schladí rozohněnost marných hádalů a oni rázem odskočí od sebe a rozběhnou se po užitečnějších věcech? Tak tomu jest s filosofy, kteří se zapletou do sebe a vrčí a štěkají a ostouzejí nevinný svět bez účelu, nezamýšlejíce nijakého řešení ani objevu, ale jediné mlátíce jazyky a holotíce. Oni též si vytvořili na tuto hru takovou pekelnou rotu barbarských slov, jakými kdysi blábolil a koktal král Attila, když dvorní zubař císaře byzantského vytloukl mu stoličky, by mu rozšířil čelist. A takového člověka možno vyléčiti jediné křtem, kterýžto jest čtvrtý, křest vodou, křest krví a křest žádostí a čtvrtý křest pivem. Protož hleďte na mne, co udělám.“

Tu vykročil, a my za ním, a když jsme vstoupili, ani Šedovous, ani Cizinec ni na vteřinu se neohlédli, ale Šedovous pravil zrovna s pohrdavým úsměškem:

„Vy prostě popíráte příčinu a následek, nebo spíše výslednou příčinnost.“

Načež Cizinec odpověděl slavnostně: „Tak jest!“

Námořník uslyšev tuto odpověď, mrštně a náhle vychrstl naň všecko to pivo z pintového džbánu, říkáje při tom spěšně: „Já tě křtím ve jménu pěti smyslů“, a učiniv to, vyběhl a pádil, co mu nohy stačily, a my za ním, a nabíral to vzhůru v největším chvatu, a nepovolil, dokud nedoběhl na okraj Jockey-ova Houští, půl míle cesty, a my pořád vytrvale za ním, až jsme ho tam dostihli, udýchaného a smějícího se, funícího a zajíkajícího se, a jásajícího nad tím velikým činem.

„Nuže“, pravil, „ručím vám, Šedovous přijde za námi, jak na zavanou, a ač bude míti zlost, bude zahanben.“

A opravdu, Šedovous přišel za námi, skoro za čtvrt hodiny, a ač byl pohněván, kopec pohltil část jeho hněvu a nadmul mu plíce, a když byl vyčinil Námořníkovi, řka, že Cizinec byl v jistém smyslu jeho hostem, Námořník žádal ho, aby se upokojil, řka, že Cizinec byl v jistém smyslu jeho otravou a nesnesitelným přívěscem, a že kdyby on nebyl učinil násilí, nebyli bychom se vůbec dostali dál.

„Ale povězte mi“, dodal, „zdali pak jste něco stanovili za ten čas, co jsme od vás odešli? Měli jste na to kdy, a mysliło by se, že za tu dobu lidé mohou vyzkoumati, mají-li Tvůrce čili nic, a co jest Dimense a co Posloupnost.“

Ale Sedovous byl mrzut a nechtělo se mu odpovídati, a zatím než se ponenáhlu vracel do své míry, cesta zdála se dosti dlouhou: a ještě více pro Básníka, jenž chtěje býti genialním, začal trousiti rozumy a usuzovati o světě, pravě, že jest dobré přizpůsobiti se a též věnovati se praktickým věcem; a zatočil řeč na fanatiky a brebentil o autoritě a pravil, že každý může svým životem ploditi dobro, má-li jen smysl, aby se neprohřešoval proti těm, kteří jsou mu postaveni v čelo na jeho cestě, a aby náležitě šetřil toho, čeho od něho požadují duchové, kterým dáno jest spravovati jiné.

S tímto vyrovnaným míněním Šedovous, jsa z nás nejstarší, byl by souhlasil; ale ve svém hněvu, který, ač již pohasínal, přece ještě doutnal, raději mu odporoval a pravil nevrle:

Šedovous: „Čemuž naši otcové říkali, prodati svou duší. Ano; to jest nejsnadnější a nejhorší, co člověk může učiniti.“

Námořník: „Nejhorší, možná, ač nevím jistě, ale nejsnadnější, oh nikoliv! A nejsem zcela jist, pravím, jest-li to nejhorší. Neboť člověk neprodává ničeho, dokavad není v tísní, a lidé v tísní nebývají nikdy opravdově bezbožni; bezbožni bývají boháči. Ale spon tak mi vždycky říkali chudí, kteřížto netoliko jsou velikou většinou lidstva a tudíž zdají se míti pravdu, ale také nemají zájmu, aby někomu sloužili tím, co říkají... Ale snadno, nikoliv! Nepovídejte mi, že to jest snadno, dokavad tu stojí strašným příkladem příhoda Petra Politika, kterou kdekdo by měl slyšeti.“

Šedovous: „A kdekdo ji slyšel.“

Námořník (sladce): „Ale vy ne, Šedovouse, proto ji musím dopodrobna vyložit, abychom si zkrátili cestu a vám na zvláštní počest.“

Šedovous (mírněji): „Tož vyložte. Možná, že váš příběh bude méně nudný než šlapání poslední hodiny denní v zamlklosti.“

Námořník: „Tož abyste věděli, Petr Politik prodal všechny své veřejné hodnosti, které mohl zpeněžit, a všechny veřejné úřady a všelikou moc kromě své vlastní a posléze i svou vlast a své přátele, a otce i matku, ba i děti, a ovšem i svou sebeúctu, a všechno ostatní, až mu nezbylo na prodej nic než duše. Prodávati však byl nucen, neboť potřeboval peněz; bez peněz nikdo nemůže žít Velikého Života a chodit na večere do nových hotelů, které jsou vystavěny z železa a malty, a Bůh nám všechny, všechny hříchy odpust.“

„Petr Politik tedy vzal svoji duši a zabalil ji pěkně do hnědého papíru, krásně zapečetil pečetním voskem a převázal drahou stužkou; neboť obecenstvo platí za takové věci, kde běží o politiky.“

„Zabalil svou duši, řekl jsem? Mýlím se? Jeho sekretář ji zabalil; ne jeho bezplatný sekretář — jeho pravý sekretář, pokorný človíček.“

„Neboť abyste věděli, politikové mají trojí sekretáře: prvním, kterého bychom mohli nazvat Secretarius Maximus, jest syn ze zámožné rodiny, a jeho místo bývá zapláceno: nazývá se sekretářem, aby se mohl vyšvihnouti do úřadů a nedělá zhola nic, nežli že objíždí automobilem a vyslechne nějaký žvást za svého pána. Potom jest druhý sekretář, jímž bývá syn některého přítele, a toho bychom mohli nazvat

Secretarius Minor; ten nečeká vyšvihnutí na politickou dráhu, ale nějakého místečka, ať jakéhokoliv, v Občanské službě, po svých letech práce. A jeho prací jest toto: říkati třetímu sekretáři, co má dělati. Tento třetí sekretář pak, jehož lze nazvati Secretarius Minimus, dostává každou sobotu plat třiceti šillingů, a za to mu jest potiti se a plahočiti a býti pohotově na pouhé mrknutí, a choditi pozdě spat a časně vstávati a ustupovati do stínu a potom ve čtyřiceti letech jíti a sekretářovati za menší mzdu, dostane-li nějakou službičku, nebo se oběsiti, nebo stávati v řadě a čekati na polévku na Nábřeží; a takový bývá jeho konec.

„Tedy pravím, tento třetí čili pracovní sekretář to byl, jenž pěkně zabalil duši Petra Politika do hnědého papíru, prostého poplatků, zalepil jemnými červenými pečetěmi, prostými poplatků, a převázal pevným, tenkým a skvostným motouzem, prostým poplatků; a poněvadž Politik byl velmi pečliv o svou duši a poněvadž mnoho nevážila, vzal ji s sebou a vydal se do Ďáblovy kanceláře prodat ji; kde ta kancelář byla, věděl dobře, neboť strávil tam mnoho času, když byl mlád a odbýval si své učednictví v druhé části téhož domu.

„Když Petr Politik poslal svou navštívenku, byl přijat s velikou zdvořilostí Předpekelníkem, který hlídal u dveří, a byl požádán, aby se posadil na židli v jakési soukromé čekárně, kdež vzácní návštěvníci čekávali, až Nejvyšší Ďábel ráci je přijmouti.

„V tom pokojíku bylo několik knih o časových problémech, zejména o manželství, a na zdi viselo několik lithografií nevalně umělých, které Ďábel byl

vzal za nedobytnou pohledávku od kteréhos nakladatele; a též visel tam kalendář, nebyli však na něm vyznačeny svátky Svatých, což jistě chápete, ale toliko úmrtní dni vynikajících osob, a Petr Politik ho nestudoval.

„Když tam už seděl asi hodinu, aniž cítil potřebí ohně, vstoupil tam maličký vyparáděný Diblík v upiatém knoflíkovém úboru poslíčků, velmi uhlazeného chování, a lítostivě omlouval svého Pána, že nechává Petra Politika čekati, ale že jest zahrnut spoustou práce. A po té Diblík vyšel a nechal ho samého — a Petr Politik čekal další dvě hodiny.

„Po tomto čekání vešel jiný Šotek, větší a starší a ne v knoflíkové livreji, nýbrž v jemném fraku (bylť to ocasatý čert) a byl samá omluva, a pravil, jak jeho pán Hlava Ďáblů nesmírně lituje, že nechává Petra Politika čekati, ale zdali prý by mu laskavě nevzkázal, čeho si přeje, a že doufá, že mu ihned bude vyhověno.

„Petr Politik odpověděl stručně a povýšeně, jak bylo jeho obyčejem, že přichází prodat svou duši. „Ovšem! Ovšem!“ děl šosatý Čert. „Můj zlatý pane! Promiňte mi; máme dnes tolik práce, že div si noh neuběháme. Ovšem“, dodal s úzkostlivou uhlazeností, „řádná cesta jest...“

„Ano, ano, já vím“, pravil Petr Politik, jen tolik netrpělivosti projevuje, jak mu jeho důstojnost dovolovala. „Znám všecko v tomto úřadě, ale vzhledem k okolnostem a k tomu, že jsem tu znám...“

„Ano, ovšem!“ opakoval veliký čert, a vyběhl chvatně, a Petru Politikovi bylo čekati další dvě hodiny.

„Pobzukoval a šoupal nohama a bubnoval prsty a začal vážně přemýšlet, neměl-li by se obrátiti někam jinam, jenže mimo Peklo nevěděl, kde by odbyl svou duši. I povzdechl si posléze a čekal dále s odevzdaností, jak jen mohl.

„A za další dvě hodiny přišel tam vysoký, gentlemanský a hlubokohlasý Ďábel Major, a pravil mu, jak přenesmírně lituje, že jeho Pán nechal ho tak dlouho čekat, zejména nyní, když ví, oč mu běží, ale že nával práce toho dne jest opravdu hrozný! A zda by Petr Politik tentokrát byl tak laskav a poslal mu svou nabídku, neboť Nejvyššímu Ďáblu opravdu není prý možno vyjíti.

„I řekl Petr Politik prostě —

„Náhodou přinesl jsem to zboží s sebou.' A podal Ďáblu Majorovi svůj hezoučkový hnědý balíček, a Ďábel Major vyšel omlouvaje se.

„Po té Petru Politikovi bylo čekat nové dvě hodiny. Na konec vešel tam sám vrchní Ďábel s vlasy rozčísnutými prostředkem a stojatým přeloženým límcem a s akcentem a vším příslušenstvím. Posadil se přátelsky k témuž stolu a nachýlil se k Petru Politikovi a pravil mu nejprívětivěji a nejzdvořileji:

„Drahý pane, mému pánu jest opravdu velice líto, ale toto zboží od srpna náramně kleslo v ceně; spodní jest docela vyloučeno z trhu, a — a — abych vám to bez obalu řekl, rádi bychom věděli, jaké množství nabízíte?'

„Jaké množství!' užasl Petr Politik s opravdovým vzrušením, jaké nebylo důstojno jeho postavení.

„Ano', děl líbezný a vlivný Ďábel Sekretář (neboť tím byl), nelze jinak, můj pán praví, že nemůže

za nynějšího stavu trhu udati na ně ceny jednotlivě, ale kdybyste mohl dodati jich na váhu...‘

„Na to Petr Politik se sebral, zaklel a vyšel, zapomenuv vzíti svou duši s sebou, a ostaviv ji tam na stole svázanou v balíčku.

„A odtud někteří říkají, že ztratil svou duši, neboť zajisté jí neprodal; a to jest vám ponaučením, že není snadno člověku prodati duši, ač jest nadmíru snadno ztratiti ji nebo vzdáti se jí.“

Básník (s velikým zájmem): „To jest ponejprv, co jsem slyšel ten příběh!“

Sám: „Já už aspoň po patnácté. Ponejprv jsem jej slyšel od jednoho Američana, a vyprávěl jej mnohem různěji a lépe než Námořník.“

Námořník (hněvivě): „Tož se vraťte do Ameriky a tam si jej poslouchejte!“

Sám: „Nehoršete se, Námořníku, nelze si od vás lepšího přátí, a dověděl jsem se několika věcí, kterých jsem dříve neznal. Třebas o tom kalendáři; nikdy jsem nevěděl, proč smrti velikých mužů jsou ve-psány do kalendářů.“

Námořník (poněkud uchlácholen): „Tož nyní víte. A také víte, že chcete-li prodati svou duši, nejdříve třeba, abyste jich nasháněl na válník, byste se domohl slušných cen.“

Šedovous: „Mně se příběh Námořníkův zdá nemravným.“

Básník: „Mně též, neboť mluví v něm fraškovitě o věcech, o kterých náleží mluvit s úctou.“

Šedovous: „Ne, z té příčiny ne; jest nemravný tím, že se v něm dovozuje, že duše jsou rozdílných měr a hodnot. Jestíť známo, že duše jsou si na vlas

rovny, a že vážíte-li duši s duší, neliší se váha jejich ani o zrnko písku, a měříte-li je, že není ani o setinu palce rozdílu mezi dvěma. A že cena jich všech jest úplně stejná. To bylo stanoveno nejméně 572 synodami, třemi rozhodnutími Svatého Officia a jedním Obecným Sněmem.“

Námořník: „Tak jest, ale ne na prvních čtyřech sněmech, a ještě méně na Nicejském, což vás sráží!“

Šedovous (slavnostně): „Nicejský buď proklet!“

Sám: „Dobrá, na všechen způsob, ale Tridentský doufám nikoli, ten jest velmi důležit a velmi těžko jest pustiti se s ním do hádky.“

„Ne“, děl Šedovous, „Tridentský ne, ani Kostnický co do této věci, ačkoliv ten mne mate více.“

,

Tu jsme znovu umlkli. Zatím co jsme poslouchali Námořníkův příběh, smrákalo se a ochladilo se. Šli jsme dotlívajícím světlem a soumrakem, až se rozeštréla tma, připomínajíc, že jest čas k večeři. A byli jsme tak zemdleni těmi mnoha, mnoha mílemi cesty, jež jsme za ten den urazili, že jsme se smluvili zůstat na nocleh na témž místě, kde budeme večeřeti, to jest v nejbližší hospodě. Neboť blížili jsme se již ke konci celé naší cesty, majíce jen míli nebo dvě na hranici kraje. Jdouce hovořili jsme o své poslední hostině a poslední rozprávce a posledních písních a o našem nezbytném rozloučení.

„Přátelé“, pravil jsem, „všickni lidé před smrtí vystojí hostinu, možno-li jim. Jest to starodávný obyčej a jemuž čas dal schválení. Hostinu před bitvou, můžete-li, a před smrtí, která vás v bitvě může po-

tkati. Před každou smrtí, jež člověka potkává ve zdraví, dobré jest vystrojiti hostinu. Nuže zítra ráno přijdeme na konec této naší krátké pouti po celém kraji od hranice k hranici. Tím dospějeme, tak říkajíc, smrti naší blahé doby. Neboť sřekli jsme se, že až přijdem na pomezí hampshirské, rozloučíme se a nikdy už se nespatříme.“

Námořník: „Ano, toť ujednáno.“

Sám: „Nuže tedy, udělejme si hostinu.“

Básník: „Zajisté, ale kdo bude platiti?“

Šedovous: „Vůbec bych platiti měl já, poněvadž jsem nejbohatší. Za všechny tyto dni neudělali jsme si hostiny, ale poněvadž tato má býti slavnostní, a jakýmisi Přesnicemi (ježto co nevidět přejdeme přes hranice do Hampshire), každý musí přispěti svým podílem.“

Sám: „Milerád přistupuji, jenže přistupuje, musím si zamluviti jídlo a pití.“

Námořník: „Já vůbec nepřistupuji k tomu, ale třeba nepřistupuji, zcela jistě nebudu jísti a pítí ničeho, nač nemám chuti.“

Básník: „Co do jídla a pití jsem s vámi všemi za jedno, ale co do placení naprosto se s vámi rozcházím, neboť nemám ani vindry.“

Sám: „Jak to, Básníče? Vždyť ještě dnes jsem vás viděl na vlastní oči, v Bluebellu, jak jste platil za džbánec piva dělníkovi.“

Básník: „To byly moje poslední peníze, a učinil jsem to z křesťanské lásky.“

Námořník: „Nyní tedy mějte si odměnu za křesťanskou lásku a hladovějte si.“

Sám: „Ne, ne, z toho jest východisko, zcela ne-

známé dětem a mudrcům, ale zřejmé lidem inteligentním a vzdělaným, jako jsme my. Totiž platiti v papírech namísto v kovu. Utvoří se fond, každý zaplatí do fondu listek, na kterém bude napsáno: „Podepsaný zaplatí čtvrtinu účtu“, a každý se podepíše. Potom jeden z nás bude finančníkem a účet zaplatí. Po té papíry budou staženy, a já zaplatím, a Šedovous zaplatí, a Námořník zaplatí, vy však, Básníku, nezaplatíte a bude na vás vyhlášen bankrot.“

Šedovous: „Ano, váš princip jest v jádru dobrý, ale mám námitku proti prostotě vaší poslední klauzuly. Nenechám poctivého Básníka zbankrotit. Koupím jeho papír a on bude mým doživotním otrokem, a spořádám-li to tak, i jeho rodina na hezkou dobu.“

Básník: „To mě potěšíte, Šedovouse, a já zaplatím svůj dluh písněmi.“

Šedovous: „O tom nechci věděti. Zaplatíte hotovost i úroky, a jak si je seženete, to jest vaší věcí.“

Sám: „Nuže buď jak buď, jest ujednáno, že si vystrojíme hostinu, a já za sebe pravím, že na ní nesmí chyběti slanina a vejce, smaženy spolu na jedné pánvici a přelíbezně se k sobě družící na jedné míse.“

Námořník: „Výborně; a píti se bude pivo.“

Básník: „Kromě toho potřebujeme dvou pecnů čerstvého domácího chleba, a másla, a nějakého sýru.“

Sám: „Básníče, neřekl jste mi, že jste z tohoto kraje a z této země?“

Básník: „Řekl.“

Sám: „Myslím, že jste lhal. Kdo v Sussexu jaktěživ slyšel o „nějakém sýru“? Zrovna tak jako byste mluvil v Herefordu o „nějakém mestu“ nebo v Kentu

o „nějakých cizincích“ přijíždějících po lodích z cizích zemí. Myslím, že jste asi žil, Básníče, mnoho let mimo Sussex, a v nedobrý čas.“

Básník: „To jest pravda.“

Sám: „A nepochybně, Básníče, osvojil jste si v cizích krajích zvyk jísti onen gorgonzolský sýr, jenž se dělá z mýdla v Connecticutu; a Stiltonský, jenž se nedělá v Stiltonu; a Kamembertský a jiné cizozemské výrobky. Ale v Sussexu, slyšte mne, nemáme než jeden sýr, a jeho jméno jest SÝR. Jest Jediný; a nerozdílný, třebas rozdělen na tisíce drobtů, a nezměnný, třebas se mění dle místa a spotřeby. Není v Sussexu sýru kromě Sýru, a jest to jeden a týž Sýr od pramenů Východního Rotheru ke Hartingskému Kopci, a od břehu mořského k oné části Surreye, které jsme dobyli od Močálů mečem a lukem. Barva jeho jest žlutá, což jest pravá barva sýru. Není mladý ani starý. Chuť má sýrovou a žádnou jinou. Člověk mohl by se jím živiti po všecky dni života svého.“

Šedovous: „Nuže tedy bude třeba slaniny a vajec a chleba a sýra a piva, a potom —“

Sám: „Potom každý si poručí, co mu bude libo, a Básník bude píti vodu. Já však budu píti portské, a ucítím-li v něm libé meruzalkové víno našeho kraje, černé rybízky z keříků, které tak dobře znám, budu chváliti Boha. Neboť milejší mi jest toto portské, jež jest čistě sussexské od keře až do sudu a připravuje se po sussexsku, nežli jakékoli vaše svařeniny portugalské, jež nejsou než bezinky, lekořice a pálené víno.“

Když takto jsme se domlouvali o hostině, poslední svity denního světla, dávno schýleného, pohasly na obzoru za mřížovím holých haluzí. Vzduch byl čistý

a chladný, jak se slušelo na Vše Svaté, a vzdálené okraje Dun k hranici hampshirské měly nad sebou plochý pruh světla, tmavého zabarvení, plného zániku a odpočinku. Na lučiny u Rotheru ukládala se mlha, a bylo též viděti houstnoucí tmou bílý pás její pod vrcholy kopců. Nebyla ještě úplně tma, ale první hvězdičky už probleskovaly na obloze, a bylo již silně cítiti večerním vzduchem příjemnou vůni hořícího dříví, když jsme se ocitli u veliké hospody, jež stála na severní stranu cesty, za jakýmsi zeleným zátiším nebo pastvinou. Stálo tam venku několik vozíků a fůra, kolem níž se točil muž, a as dva landaváky, a též lovecké vozíky, zatažené do velikého dvora.

Dolní místnosti této staré hospody byly skvěle ozářeny. Čtvercové tabulky okenní byly zacloněny červenými záclonami, jimiž světlo pronikalo k nám na naší studené večerní cestě, a slyšeli jsme z nitra mužský zpěv; asi že nějaký prodej přivábil na to místo mnoho statkářů z okolí a několik kupců a jiných drobnějších lidí.

Tak jsme shledali, když jsme zaklepali na dveře a byli přivítáni. Byl to roztomilý výčep, a z něho vcházelo se do velké místnosti, v níž shromážděno bylo asi patnáct, dvacet mužů, vesměs bodrých, některých už starých, a všickni pili a zpívali.

Už byli dávno po večeři, ale nyní poručili jsme si my, a vejce a slanina byly takové znamenitosti, jakou nikdo z nás do té chvíle nepovažoval za možnou s této strany hrobu. Též sýr, o kterém jsem mluvil, byl nám předložen, a čerstvé bochníky domácího chleba, takže tato hostina, nepodobná jakýmkoliv jiným hostinám, které už byly od počátku světa, na vlas

odpovídala všemu tomu, čeho srdce od ní očekávalo, a byli jsme uspokojeni a nasyceni.

Po té zapálili jsme si dýmky a každý poručil si pití pro sebe, já černé rybízové portské, a Šedovous pálenku; Básník, na útraty Námořníkovy, pivo, a Námořník klaret. Potom, majíce již sklenice před sebou, sedli jsme si k velikému stolu a pozdravili společnost. Ale nežli nám bylo dopráno rozhovořiti se, jeden starý muž, sedící v čele stolu, a s šedivou bradkou a přimhouřenýma, přemítavýma očima, udeřil silně a hlučně pěstí do stolu a zavolal „GOLIER“ — což se zdálo jakýmsi symbolem, neboť na toto slovo všickni ostatní sborem vybuchli:

„Zazpívám si Golier!
Golier, Golier, Golier, Golier,
zazpívám si Golier!“

Když tento verš (jenž jest celou básní) byl asi šestkrát přezpíván, pocítil jsem, že jsem vskutku pořád ve svém rodném kraji, a bylo mi blaze v srdci, jako člověku, který slyší vichřici zvenčí, ale sám si hoví doma u ohně. Tak i já jsem věděl, že na míli nebo dvě od nás prostírá se Hampshire, ale zde jsem seděl v bezpečí mezi svými lidmi, což bylo dotvrzeno tím, že zpívali tu starodávnou píseň „Golier“.

Když zazpívali tolik veršů této naší národní písně, co se jim vidělo, jeden mladší muž zavolal „Mas'r Charles“, a s druhého konce stolu ozvala se tato odpověď:

„Leda že bych zazpíval nebo že by se zazpívalo o...“

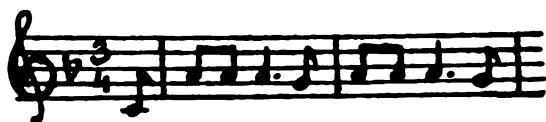
Ale nedopověděl toho, neboť oni všichni strhli

pokřik a volali „Mas'r Charles, Mas'r Charles“, načež staříček muž, vstáváje na své staré nohy, opřel se starýma rukama o stůl, nachyluje se dopředu, a vzhlížeje s čtveráckou tváří, plnou let a čekání, řekl:

„Vším, co umím zpívat, byla by ta písnička o Kalifornii, jak byla před šedesáti lety“, a zasmál se pod kůží. Tu řekl jiný stařík, soused jeho:

„Vším, to máte pravdu, Mas'r Charles. Bylo to Hewlettovo Pole, nebo jak mu někteří říkali, Howlettovo Pole, a později mu přezdělali ‚Kalifornie‘, týmž časem, kdy...“, ale mladší, kteří ho neslyšeli, vykřikovali:

„Mas'r Charles, Mas'r Charles“, až znovu bylo způsobeno ticho kladivem pěsti předsedovy, jenž velmi slavnostně zavolal Mas'ra Charlese, a Mas'r Charles třaslavým hlasem zazpíval nám tento starodávný žalozpěv:

„K Americe má pluje loď,
k té dálné, krásné zemi,
srdce mi radostí poskočí,
vděky až zjeví své mi.“

Prostřed však moře širého
kvete prý jabloň nová,
děvče, jež lásku mi přísahá,
v nitru svém zradu chová.

Měsíc se ve tmě zahálí
 a hvězdy nedají světla,
 tebe však v noc tu mrazivou
 ovine náruč má teplá.
 A prostřed moře širého
 kvete prý jabloň nová.“

Tu společnost, překonaná melancholií takých vzpomínek, navázala velikým zakvilením:

„Děvče, jež lásku mi přísahá,
 v nitru svém zradu chová.“

Píseň ta nás všecky hluboce dojala a zejména Básníka, že na několik okamžiků ztratili jsme smysl pro vše ostatní, až Námořník náhle vzhlédl a řekl:

„Pánové, já vám zazpívám písničku, ale takovou, že se k ní můžete připojit sborem.“

Načež předseda ze vzdáleného konce stolu odpověděl:

„Ano, pane, ale jen jestli ji známe.“

Mladší jeden však protestoval:

„Ale jenom takovou, abychom všickni uměli pochytit její notu“, a to bylo obecným míněním. Proto když ona pěst na konci stolu učinila svůj obřadní pohyb, a když také bylo znovu přineseno pivo, jak si chvíle ta žádala, Námořník začal vykřikovati nejvyšším rejstříkem svého hlasu a bez náležité melodie, tuto vznešenou píseň, jejíž sbor zvláště zdůrazňoval, takže všickni naši přátelé hbitě jej ihned opakovali:

Ó kněžno mračná, ošklivá a zrádná,
 snad v tobě vtělen sám jest Satanáš!
 že které strhneš v pouta svoje vlnadná
 bohaté, bídné stejně ničit znáš.

Jen tím mi všeci přátelé
žalostný konec vzali,
za tebou že se dali.
Co jsem jich oželel,
sklouzlých už do pekel!
Oh, to mně nikdy se nestane!

Uslyševše tento poslední verš, všickni spustili a
řvali ze srdce a vykřikovali hroznými hlasy:

„Oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy se nestane!“

z čehož horoucím opakováním učinili sbor, a jeden
starý brach, jenž měl bradu skoro na samém stole,
řekl: „Hele, pane! Ale která pak to byla?“

„Inu“, pravil Námořník, „ta, které se vysmíváme
v této písni, jest duchem probíjení se a vytloukání
života na útraty našich bližních a našich duší.“

Musíme se přece probíjeti! Jenom když to jest
možno, řekl mladý mlynář z dolního údolí.

„Ano“, odsekl Námořník, „ale dovolte, ve městech
se to přepíná. Nemám vám za zlé, že se vám daří...
a ať tak či onak, třeba písničku zpívati dál“, načež
začal druhou sloku:

„Tři byli braši v nevoli tvého klína,
víc vzali, nežli mohli unést,
z nich prvý nechtěl olíznouti vína,
druhému sňatek zdál se neřestí;
a třetí vypluv hledat země zlaté,
utonul v tůni ve slané,
i zkusil, jaká mzda jest vlády tvojí klaté.
Oh, to mně nikdy se nestane!“

A všickni vykřikovali jako prve:

„Oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy se nestane.“

Po té začal Námořník znovu:

„Znal jsem Petra Sumce z Červeného Chlumce,
byl strádal veliký a lakomec,
nevydal ze svých úspor ani unce,
přílišné starosti ho zmohly na konec;
nastrádal šterlinků liber přes sto,
leč vdově rozprchly se, jak když uhrane,
jen roztočila trochu svoje město,
oh, to mně nikdy se nestane!“

A opět, ale nadšeněji než prve, vtrhli se svým sborem, neboť všickni znali North Chapel a někteří potřásali hlavami a smáli se, a jeden letitější lhář pravil, že se pamatuje na tu vdovu.

Námořník však uzavíraje zpíval hlasem silnějším, nežli jsme kdy od něho slyšeli za tyto dni:

„Trpaslíci bušili do dubového stola,
pro nejmladšího syna pánova,
penězi jenž nebyl požehnán ni zpola,
leč užil, čeho srdce sobě ždá.
Nechť věřitelů proklínání
zní nad ním místo lkání,
on při tom kliden ostane!
Ze zbožňování Mamonu,
hověli oni gammonu,
oh, to mně nikdy se nestane!“

A mohutným sborem všickni mu přichvalovali a bratřili se s ním křičíce:

„Oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy ne,
oh, to mně nikdy se nestane.“

„Hele! ale to je věrná pravda!“ řekl nejzazobanější peněžník toho místa, a oči mu zářily; a opravdu na tu chvíli byli byste mysleli, že nejeden z nich zřekl se bažení po statcích tohoto světa, zatím co Námořník broukal si ztlumeným hlasem:

Kněžic Absolon,
dědicem království byl on,
a jist kdy byl, že již se mu ho dostane,
na stromě našel skon,
oh, to mně se nikdy nestane!“

Přišel čas, kdy hostům jest se rozejíti, kromě těch, kteří mínili nocovati v tom domě a jichž dobytek byl tam v stájích. Ale když jsme, Šedovous a já, ptali se stranou hostinského, má-li pokoj pro nás, odpověděl, že nemá, ba ani v stodole že již není místa, protože mnoho jich tam bude spáti na slámě. Ale zaplatíme-li účet, můžeme prý si lehnout (a on dá nám prostěradla a houně) k ohni v té místnosti.

Pravili jsme mu, že miníme skoro vstáti, zaplatili jsme, a tak po třetí za ty tři noci jsme uléhali opět jako vojáci ve válce, ale tentokrát měli jsme k tomu kosti už otvrdlé.

A když poslední host se vytratil na lůžko neb do stodoly, zůstali jsme sami se svíčkou, a upravili jsme si ležení co nejlépe, před ohněm, a usnuli posledním spánkem na té naší milé cestě.

Probudil jsem se prudce a náhle ze sna v té prázdné jizbě. To Šedovous mě zbudil, chopiv mne rukou za ramě. Pozdní zimní jítro stěží prosvítalo a na pláni venku byla mlha a na oknech jíní.

Probudil jsem se a otřásl jsem se. Neboť ve snu byl jsem přišel na krásné místo, místo stvořené v mysli, skládající se ze samých vzpomínek a pokoje. Zdálo se mi, že jsem na vysoké bukové mytíně, stoje na měkké, sladké trávě na úbočí velmi vysoko nad mořem; vzduch byl teplý a moře odpovídalo si se září sluneční, daleko pode mnou. Bylo to takové místo, jako by moje vlastní Duny bývaly byly vytvořeny pro mne v mysli, ale Duny proměněné, a místo bylo plno slávy a uspokojení, výsost a veliká rozhlednost, jako stvořené k blaženosti duše. A neměl jsem v tom snu nijakého ponětí ztráty, ale spíše dokonalého konce, a kolkolem mne byly, navrátilivše se, ač jsem jich neviděl, všechny ty věci, které kdy bývaly mým vlastnictvím. Ale to bylo toliko ve snu; a když jsem procitl, byl jsem zase na nevlídném světě a na smutném, nejistém začátku zakrslého zimního dne.

Šedovous, jenž mne zbudil, řekl vážně:

„Třeba záhy vstáti. Zbudme i ostatní a vydejme

se na cestu, neboť blížíme se k cíli naší pouti. Přišli jsme k mezi a ke konci této naší drobné výpravy a našeho krátkého tovaryšství, neboť v těchto ranních hodinách dostihneme hranic kraje. Protož vstaňte a zbudte ostatní.“

I zbudil jsem oba ostatní, kteříž též se zachvěli a pohleděli umdleně na slaboučké, šeré světlo, ale vstali jeden po druhém. Po té jsem řekl Šedovousovi:

„Neměli bychom pojísti, dříve než se vydáme k místu, kde se rozejdeme, abychom se už nikdy neužřeli?“

On však řekl: „Ne, zbývá nám už jen kousek cesty, a až ji společně urazíme, rozlomíme vespolek kůrku a připijeme druh druhu, chcete-li, a po té už nikdy se nespátříme.“

Ostatní souhlasili, že to jest nejlepší způsob, jak pout dokonati.

Ustoupil jsem jim (neboť zpozoroval jsem, že jsou větší mne), i vyšli jsme do ranní mlhy a kráčeli jí dosti statně, a zvuky našich kroků doléhaly nám zblízka v uši, pokryty a zastřeny hustou mlhou. Za míl i druhou a třetí nikdo z nás nepromluvil slova k druhu. Ale jak jsem krácel, ohlédl jsem se kradí nejprve na tu, potom na onu stranu, zpytuje své společníky, které mi náhoda dala na těchto několik hodin; a zdálo mi se (bylo-li to mlhou nebo čím), že jsou vyšší než lidé; a jejich oči vyhnuly se mým.

Když jsme přišli do Treyfordu, tu Šedovous, jenž němým souhlasem byl v tu chvíli naším vůdcem, nebo aspoň dozajista mým, dal se tou alejí na sever, která

prochází Redlandy a vede do kopce Elsteadského a k hospodě. Tehdy ponejprv promluvil a řekl:

„Zde rozlomíme bochník a připijeme si naposled.“

To jsme i učinili, sedíce všickni zamlklí, a po té opět jsme vykročili a šli tak jako jsme šli prve, až jsme došli do Hartingu. A když jsme byli v Hartingu, zrovna na vesnické ulici jeho, Šedovous, hbitě předstoupil o nějaký krok a oba druhy strhl s sebou a postavili se přede mne, jako by mi zahrazující cestu, a patřice na mne přívětivě, ale bráníce mi jíti dále.

Řekl jsem jim, jaksi se zaleknuv: „Miníte už, abychom se rozešli? Ještě jsme nedošli na hranici kraje!“

Ale Šedovous řekl (zatím co oni dva mlčeli): —

„Tak jest. Poněvadž přicházíme ku hranici kraje, rozejdeme se, dříve než ji překročíme. Vy jí nepřekročíte s námi. Tito moji druhové a já; překročíce ji, musíme se vrátiti každý na své místo: vy však jste možná šťastnější, neboť nemáte daleko do svého domova.“

Poslouchaje jeho řeč, byl jsem zmaten jeho hlasem a mohutnějším vzezřením jeho i jeho druhův, a ptal jsem se sám sebe, jsou-li to lidé.

„... A jest“, pravil jsem, „v celém kraji jiná taková čtveřice; naleznu byť jen jednoho takového společníka jako jste vy všickni? Kde se dnes najde druh, který by vyléval ze sebe písně jako vy a tvořil k nim i melodie? A i kdyby uměli zpívati, byl by který takový jedné víry se mnou?“

„Vraťte se se mnou“, děl jsem, „po hřebenu Dun, podíváme se spolu na háje lavingtonské a na sráz Bury Combe a potom stočíme se na jih a dojdeme k domku, který znám, na šterku pobřežním, na pří-

livu, nedaleko místa, kde římské paláce jsou potopeny pod Owersami; a večer ještě jednou, a chcete-li naposled, u jiného ohně zazpíváme si ještě zvuknější písně, a mísiti je budeme s hučením moře.“

Šedovous však ani se nerozmýšlel. Pohleděl na mne s hroznou a slavnostní vážností a řekl:

„Ne; jsme povoláni každý k jiným věcem. Vy však vraťte se domů, neboť naše pout jest dokonána.“

Po té dodal (ale jiným hlasem): „Není vůbec ničeho, co by potrvalo; ani dům; ani hrad, byť sebe pevnější; ani láska, ať sebe něžnější a věrnější; ani přátelství mezi lidmi, byť sebe tužší. Nic netrvá leč věci, o kterých nechci mluvit, protože jsme se o nich dost nahovořili za tyto čtyři dni. Ale já, který jsem stár, dám vám naučení, totiž — abyste si hleděli od nynějška těch věcí nepomíjejících, které jsou jako by břehy tohoto věku a přístavy našeho blyskotavého a líbezného, ale nebezpečného a venkoncem měnlivého moře.“

Když toto řekl (čímž minul Smrt), druzí dva, smutně na mne hledíce, postáli též mlčky as takovou chvilku, co by člověk dal člověku uctivé s Bohem. Po té všickni tři se obrátili, vykročili a šli rychle a zúmyslně dědinou.

Díval jsem se za nimi, napínaje své smutné oči, ale co by pět napočítal, zahalila mi je mlha a oni zmizeli.

Sel jsem dále šerem, po nejbližší mezi, k pastvinám a do samoty vysokých Dun, již jsou mými bratry a mým odpočinkem; a dostihnuv jejich hřebene, namířil jsem si k východu a kráčel horečně mnoho ho-

din zpět k místům, odkud jsme byli přišli; a pode mnou rozkládala se ta krásná krajina, v níž jsem prožil tolik vzácných a památných hodin.

Šel jsem pořád dál, zde onde křovíčky, a po velikých vlnitých vrcholech a valech kopců, a již den byl pokročil a světlo nade mnou se schylovalo, a já pořád krácel dál, brzy vnořuje se do rozsedin, kdež stezky a cesty běžely řetězem horským, brzy ztrácí se na chvíli ve vysokém a tichém lese, kde se mi namanol v cestě. A zatím pořád jsem se blížil víc a více onomu vytčenému místčku, jehož vzpomínka tkvěla v mé mysli léta a léta. Ale jak jsem krácel, cíl onen maje na očích, utlačovala mne vzmáhající se osamělost a pocit ztráty a ozvěna těch hlubokých myšlenek, které naplňovaly poslední slova, jež jsme si my čtyři byli spolu vyměnili.

Bylo to v háji nad Lavingtonem, nedaleko mohyl, v nichž prý pochováni jsou staří králové, co jsem pocítil, pořád se drže po hřbetě mých kopců, plné vyvrcholení všech těch dvaceti proudů měnlivosti, které se takto sbíhaly, aby se srazily v mé duši v skalnatý ostrov. Viděl jsem a chápal tak, jako člověk vidí nebo maká fysickou věc, že nic našeho rodu nepotrvá, ba že bych měl i opustiti svůj kraj, prve než přestane býti tím, čím jest. Uvědomoval jsem si, že jsem (a přiznával jsem si to) v tom stavu ducha, ve kterém lidé připouštějí smrtelnost; cosi ze mne již umřelo — totiž ono svěží a jaré jitro očí, ve kterém krása této země obrazy se jako v zrcadélku z hlazeného stříbra. Mládí prchlo a zhynulo; bylo milováno a želelo se ho, a tudíž nebylo už mým.

Tu jak jsem šel tím lesem, zvolněným krokem, hrna

před sebou veliké vlny suchého listí, jako loď hrne před sebou tmavou vodu, na obě strany, když vítr duje zplna doprostřed plachty a voda hlučně odpovídá, jak loď pluje dál, vzpomněl jsem si náhle, s úzkostí, jaká sevře lidi, když uslyší zvoniti, který den listopadový to byl; byl to Den Zemřelých. Celý ten den jsem se tak potuloval a přemýšlel sám a postě se, a již světlo mizelo. Prochodil jsem den hluboko bloudě sám po těch výšinách, a už byl večer. Právě ve chvíli té vzpomínky vzhlédl jsem a uzřel, že jsem tam. Přišel jsem na onen palouk, který jsem si byl vytkl za svůj cíl a který jsem měl po všecky ty hodiny před sebou.

Jest to veliká pláň zrovna nad Barl'tonem, s níž vidí člověk celý svět před sebou. Na východ do noci na padesát mil rozprostírala se hradba Dun, a táhla se na západ ku zbarvené obloze, kdež ještě svítilo úplné, ale proměněné světlo denní. Na jihu byl pás moře, velmi široký, hledí-li se s těchto lysých vrchů, a naprosto tichý; nižádný živočich nezašustěl v křoví vůkol, aby porušil to velebné mlčení. Na sever přede mnou a daleko pode mnou táhla se Wealda.

Mlha se byla rozptýlila; obloha byla barvy mdlé a zimní, ale čistá po celém okruhu, a nad mořskou úžinou vznášel se mohutně kulatý měsíc, ještě bledý, protože ještě se nesetmělo.

Ale ač byl uctíván tolikrát za takových večerů a s takového místa, mě nyní něco většího zaujalo a odvedlo od něho a obrátiv se zahleděl jsem se na sever s temene toho příkrého svahu přes pláň k řekám a k úpatím Wealdy. Byl bych rád jim požehnal, kdybych byl znal nějaké říkání nebo zaklínání, kterým

by se udílelo opravdové požehnání, ale poněvadž jsem ničeho takového neznal, opakoval jsem seznam jejich jmen, by posloužil na místo modlitby.

Řeka Aruna, údolí posvátné vody; a Amberleyská Bystřice, osamělá se svým rákosím večer; a Burton Veliký Dům, kdež jsem trávil noci listopadové; a též Lavington a skrytý Byworth; a vedle Fittleworth, a Egdeanská Stráň, a pouhé vřesoviště a vzduch; a jezírko a smrkovi u mlýna; a Petworth městečko.

Země všecka shnětená s naším masem, a přece člověk nenajde v ní kousku půdy nebo zdi své vlastní.

Věděl jsem, když tyto dojmy na mne doléhaly, že jediné verši bych si poněkud ulevil, aspoň v té nevyléčitelné touze. I natáhl jsem se, jak jsem byl dlouhý, na tu drobnou travičku, kterou ovce též mají rády, a vytáhnuv špaček tužky, jež jsem měl, a utrhnuv zadní list psaní, chystal jsem si slova.

Metrum, jež mi nejdříve selhávalo (ač bylo se mnou na cestě mnoho hodin) dáno mi bylo těmito nahodilými verši:

„... proto i mládí, které umírá,
dědictví zůstaviti v moci má.“

Položil jsem tužku na papír a črtal čárky, přemítaje o svém thematu. Ale nebyl jsem dlouho na rozpacích v té věci, věda, že všecko tvoření nejdříve musí býti chaosem a potom rozmachy do prázdna, dříve než možno vyvoditi dokonalou věc. Proto zapisoval jsem úryvkovitě ten verš a onen; a pomysliv si nejdříve, kolik dětí pode mnou na té širé a plodné

půdě teprve vstupuje v to, co mně násilím jest opustiti, napsal jsem:

„... i zůstavuju ze své hojnosti
každému sussexskému děvčeti a hochu
svůj podíl na vesměrné radosti.“

Napsav toto, poznával jsem jasně, co mi tkví na mysli.

Zaujal mne způsob, jakým naše domovská půda a my srůstáme a stáváme se částí téže věci, a přivolával mi jednotlivé částky mé rostoucí básně; uváděje je částku za částkou; až posléze jsem napsal tento další verš:

„Rostem s nivami, jež sudba spíala s námi.“

A nemoha v tu chvíli naplniti středu verše, napsal jsem konec, který byl již utvářen:

„... pro posloupnost a protože
půdou jakož památkami ducha
rozvětvuje se a šíří lidstvo vše.“

Ach! ale jest-li člověk částkou a zakořeněn v tuhý kus země, která ho živila a dala mu bytí, a může-li se své strany přispěti k její slávě a posloužit jí (soudil jsem), bude ona přítelkyní jeho na věky a on vysmyknul se jaksi Smrti.

„Já zajdu.“ (myslil jsem si), „ale ona posvěcená hmota, tak dlouho asi potrvá jak naše Ničí Lhota.“

„Ne, zajisté“, odpověděl jsem sám sobě hlasitě,
„on neumírá!“ A tu z této věty vyřinula se fuga, a
poslední sloky vystoupily mi jasně naráz, úplné a do-
konalé, a psal jsem je tak rychle, jak možno psáti.

„Neumírá ten“, (psal jsem) „kdo může odkázati
vliv jakýs kraji, v kterém žijí jeho známí,
neb může, zůstáváje, proplétati
lásku nehynoucí s divokými křovinami.
Neumírá, pravím, žije bez ustání
s drahými svými zpodstatnělý plány.

„Nádherné jarní dobrodružství nítí
prach jeho milý v lese do plamenů;
pomezí jeho řeky přeje a síť
ozvěnu šumotají věčnou jeho jménu.
S větry říjnovými žene se on v pole širá:
on neumírá. On neumírá.

„Bukům jest známa přátelská ta hlava,
tak milovavší je. Vzduch živý bytostmi,
pod jejich požehnáním jenž si usedává,
naplňuje ticho vůkol blahostmi;
neboť duchové se v domoviny svoje vracívají,
oni slavívají mystérie v háji.

„Protož i když bude se mi kdysi bráti
třesením a hrůzou toho zlého dne,
kdy i přítel, oheň, domov se mi ztratí,
ba i děti odtrhnou se ode mne —
znovu uslyší mne mimojdoucí lovci
hochem zpívajícím na Dunctonském Kopci.“

Pln těchto myšlenek a velmi si uleviv jich metric-
kým vyjádřením, ubíral jsem se houstnoucí tmou přes
Duny na jih do svého domova.

cui vulgo suscipit nomen est

Tabula Vera: —

Rin fair
in TERRA REGIS
In Vigil St. Thom. AD 190

D O B R Ě D Í L O

Pořádá

a s pomocí Boží a přátel Studia
vydává Zdeněk Černý
ve Staré Říši na Moravě.

Tento svazek 53.

vypravil a dřevoryty vyryl
Jaroslav Benda v Praze,
natiskl

F. Obzina ve Vyškově
L. P. 1919